Biblioteca Bucureştilor

8
August
2007

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • **BIBLIOTECA METROPOLITANĂ** • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PAVEL DAN

1907 – 1937

100 de ani de la naştere

„Carul zurăia de fierărie; era şi uscat din pricina secetei. Clopotele de pe boi sunau ascuţit. În ritmul lor, împletindu-se într-un cor fantastic, se revărsa peste hotar bocetul. Cîntau tare, cît le ţinea gura; cîntecul se potrivea cu drumul de cîmp şerpuind printre holde ca un om beat, drum nebătătorit, plin de ogăşii, săpături de ape. Cînd carul da în vreo groapă mai adîncă, zognind puternic, cîntecul aducea a ţipăt de pasere de pradă, spart în largul cîmpului, deasupra lanurilor de grîu…“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Centenar Mircea Eliade

Jurnal 2

„Criterion" 3

Alexandru PALEOLOGU – Încercarea înțelegerii 6

Mircea ELIADE – Papini, istoric al literaturii italiene 8

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Georgeta FILITTI – Casa Regală 10

Patrimoniu 13

Istoria cărții

CENTENAR PAVEL DAN 14

Autografe contemporane

Dinu C. GIURESCU – România între 1940 – 1947 16

Meridian biblioteconomic

Irina STOLTZ – Danemarca mai aproape 26

EBLIDA – Legiferări şi realităţi biblioteconomice 27

Maija BERNDTSON – Biblioteca şi Publicul 29

Bibliotecile Publice Nordice în Societatea Cunoaşterii 30

Nelu DUMITRESCU – Bucharestus Bibliotheca Orientalis 34

Agenda culturală

Ion CONSTANTIN – Primul Congres pentru cercetătorii străini ai istoriei Poloniei ..35

Catalog 36

Repere

Nina VASILE – Un Congres pentru poezia actuală 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. 3013

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar Mircea Eliade

Jurnal

Îmi aduc aminte melancolica greață cu care am privit anticarii de pe cheiul Senei. Nici nu îndrăzneam să mă apropii prea mult de cărțile acelea moarte, îngălbenite de soare, răsucite de vînt. Din cîteva ochiri, înțelesesem; triste frunze moarte, maculatură, *efemeride* lipsite chiar de ridicol. Masa aceea mă deprima. Iubirea mea de cărți și de carte se transforma, în acea cipă, într-un dezgust profund, într-o totală repulsie față de litera scrisă și hîrtia tipărită. În asemenea momente nu mai cred în „cultură", nu mai cred în nimic, afară de moarte. Am impresia că mă aflu într-un cimitir.

În fond, acesta este adevărul. Nimeni nu rămîne, nici o operă nu se salvează. Anticarii de pe cheiurile Senei înfățișează destinul oricărui efort cultural, al oricărei creații. Ei recepționează efemeridele secolului nostru. În biblioteci, zac efemeridele celorlalte secole. În zece mii de ani, chiar Dante, chiar Homer, ar putea fi tot atît de nesemnificativi ca un roman din 100, îngălbenit astăzi în taraba unui anticar. Și dacă zece mii de ani vi se par prea puțini, puneți o sută, sau cinci sute de mii de ani. Tot acolo ajungeți. Numai Eclesiastul a avut curajul să rostească adevărul – și norocul să-l audă oamenii.

Azi noapte am visat insula mea paradisiacă din Atlantic. Mă apropiam noaptea de ea, într-o barcă; vaporul care mă adusese se oprise în larg.

Lecturi în legătură cu insula. Nostalgii. În vis, uneori, sunt fericit, regăsind-o.

Ca să-ți dai seama de cît prețuiește viața ta, de cum ai izbutit s-o valorifici, gîndește-te că mîine ar putea fi ultima zi. Dar nu ultima zi a vieții tale – căci atunci ai mai putea găsi vreo mîngîiere: ai scris ceva, ai ajutat pe cineva, vei putea consola pe un cititor după cincizeci-șaizeci de ani de la moartea ta – sau, dacă ai activat în istorie, ai modificat istoria țării tale, ai contribuit la înălțarea sau salvarea neamului tău etc. O asemenea moarte e consolatoare – și totuși ea nu validează viața pe care ai dus-o. Dar gîndește-te că mîine ar putea fi ultima zi a lumii. Că mîine pămîntul se reîntoarce la modul lui predestinat: de gaz. Vezi, atunci, ce-ți mai rămîne din viața ta: doar binele pe care l-ai făcut, dragostea pe care ai împărtășit-o, mîngîierea pe care ai dăruit-o altora…

Trecutul" pe care-l simt mereu, apăsîndu-mă, este cel mai clar semn că sunt om: adică, trăiesc în timp, am o „istorie", exist întrucît sunt făcut din humă. Nu mă pot bucura de „clipă". Admirabilă observația lui Berdiaev, că Timpul e blestemul omului decăzut; că acest om nu poate trăi plenitudinea prezentului, istovit, cum e, de propriul lui „trecut".

De pus în legătură cu observațiile mele asupra regenerării omului arhaic prin abolirea Timpului, prin reîntoarcerea în clipa aurorală, în *illo tempore* a începuturilor. Sensul pe care, pentru un om modern, îl poate avea *incipit vita nova*: nu repetarea cosmologiei, ca la primitivi, nu reluarea Creației – ci abolirea „trecutului", transcenderea Istoriei, în sensul că, printr-un act desperat de libertate, adică de maximă trăire a Spiritului, „denunți", întîi față de tine, toate condiționările trecutului, toate „legăturile și ferecăturile", ale tale și ale altora, și te silești *să fii ca la începutul Lumii*.

Poeții, în felul lor, fac asta prin fiecare act de creație. Încearcă „să spună" așa cum nu s-a mai „spus" niciodată; încearcă să redescopere limbajul și se comportă – cînd sunt „inspirați" – ca și cum limbajul n-ar fi avut o Istorie, n-ar fi fost uzat, mistuit, profanat de Timp. Privesc peste Vreme, la Dumnezeu ca și cum ei, poeții, ar fi contemporanii începuturilor Lumii, ar fi martori Cosmogoniei.

Cînd și ultimul poet își va preda libertatea condiționărilor Istoriei se va întîmpla, probabil, ce prevestea unul din Goncourt în *Jurnalul* lor (în legătură, cred, cu primejdiile ce vor decurge fatal din progresul științelor): Dumnezeu se va coborî pe Pămînt și va spune: „Messieurs, on ferme…"

Cred că nu sunt singurul pentru care repetatele eșecuri, suferințe, melancolii și deznădejdi pot fi depășite în clipa cînd, printr-un efort de luciditate și voință, înțeleg că ele reprezintă, în sensul concret, imediat al cuvîntului – *o coborîre în Infern*. Îndată ce te „trezești", *realizînd* această rătăcire labirintică în infern, simți din nou, înzecite, acele forțe spirituale pe care socoteai că le pierduseși de mult. În acea clipă, orice suferință devine o „încercare" inițiatică...

Explicam unui tînăr român, născut și crescut într-un orășel de provincie, ce-a însemnat gruparea *Criterion*, în Bucureștii anilor 1933 – 37, și în ce măsură poate fi comparată popularitatea pe care o dobîndiseră acei cîțiva tineri scriitori și filozofi cu voga existențialistă a Parisului de astăzi. Ca și J. P. Sartre, Camus, Simone de Beauvoir, membrii *Criterionului* se manifestau pe planuri multiple – conferințe publice, articole în reviste săptămînale și ziare de mare tiraj, romane, filozofie, critică literară și teatrală, eseistică. *Criterionul* a însemnat depășirea momentului universitar în cultură, coborîrea intelectualului în arenă, contactul direct cu publicul, îndeosebi cu tineretul; exact ceea ce au încercat, și izbutit, existențialiștii parizieni. Sartre are, și își impune, un „sistem de filozofie": noi nu aveam, dar majoritatea criterioniștilor erau un fel de „existențialiști" care se ignorau. Ceea ce îi interesa în primul rînd era „autenticitatea", experiența imediată, concretul de ordin autobiografic; de aici pasiunea pentru jurnalele intime, pentru confesiuni și „documente". Dacă *Criterionul* ar fi avut un alt instrument de expresie decît limba română, ar fi fost considerat drept cel mai interesant precursor al existențialismului francez de astăzi…

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Criterion"

Nu-mi vine să cred că după două luni de întîlniri aproape zilnice nu-mi dădeam seama de ce se pregătea să se întîmple. Sorana mă întrebase, cu destul tact, dacă „exista cineva în viața mea". Mă mulțumisem să răspund că cineva existase cu prea multă vehemență și nenoroc ca să mai simt nevoia să repet experiența. După cîte puteam judeca, în viața ei nu „exista" deocamdată nimeni. Într-un anumit fel, eram avertizat și totuși continuam s-o văd, cu regularitate, în fiecare seară. Îmi spuneam, probabil, că, nefiind îndrăgostit, nu riscam mare lucru – deși întîmplarea cu Jenny ar fi trebuit să-mi dea de gîndit. Pe de altă parte, deși într-un chip nelămurit, mă simțeam atras, poate cu aceeași putere cu care mă exaspera prezența ei. Simțeam că trebuie să mă duc s-o văd în fiecare zi și, adesea, de la cele dintîi cuvinte regretam că venisem. Dar știam că, dacă aș fi plecat pe loc, mi-ar fi părut rău. Altădată, îmi spuneam că mă împotriveam zadarnic; eram singur și mi-ar fi plăcut să nu mai fiu; pe de altă parte, orice s-ar fi întîmplat, într-un an mă voi afla din nou în India; voi zîmbi atunci de scrupulele și șovăielile mele. Din perspectiva în care îmi plăcea să mă situez, orice s-ar fi întîmplat n-ar fi avut mare importanță.

Și, la început, am crezut că într-adevăr n-ar fi trebuit să aibă prea mare importanță. Cînd, într-o dimineață de octombrie, am coborît scările apartamentului ei, mi-am spus doar că acum am și eu, ca orice tînăr de vîrsta mea, o „legătură". Continuam să mă duc s-o văd îndată ce ieșeam de la statul-major. Apoi, am obținut un nou concediu, și puteam să ne întîlnim după-amiezele. Diminețile, mă închideam în mansardă și lucram. Serile, ne întîlneam, grupul întreg, pe la feluriți prieteni, ca să punem la punct primele simpozioane ale grupării „Criterion".

Cred că am inaugurat ciclul cu Freud. Printre vorbitori, îmi amintesc doar de Mircea Vulcănescu și Paul Sterian, dar eram vreo cinci-șase, printre care și un psihanalist. Cînd am intrat, nu ne venea să ne credem ochilor. Amfiteatrul „Fundației Carol I" era arhiplin. Biletele la parter fuseseră de mult vîndute și lumea se năpustise la balcoane și galerii. Ședeau pe unde apucau, pe scări, pe balustrade. Apoi, pentru că nu-i mai putea opri nimeni, pătrunseseră în sală, se rezemau de pereți, se așezau chiar pe estradă. Probabil că nici n-am fi putut începe dacă Petru Comarnescu n-ar fi anunțat, în sală și în foaier, că vom repeta simpozionul după cîteva zile și, cu ajutorul pompierilor de serviciu, n-am fi închis și zăvorît poarta de la intrare. Lipisem acolo și un afiș, anunțînd repetarea simpozionului. Dar unul dintre noi s-a sacrificat și a rămas afară, în stradă, două ceasuri, lămurind și liniștind grupurile de auditori fără noroc.

Acceptasem să vorbesc despre Freud, pentru că mi se părea că pot descifra în opera lui o ultimă fază de desacralizare a monoteismului și a profetismului Vechiului Testament. Certitudinea lui Freud că găsise explicația unică și globală a vieții psihomentale și a creativității umane, că făurise cheia magică cu care putea decripta toate enigmele – de la vise și *actes manqués* la originea religiei, a moralei și a civilizației – certitudinea aceasta, spuneam, trădează fervoarea monoteistă a geniului ebraic. După cum pasiunea cheltuită de Freud în promovarea, impunerea și apărarea psihanalizei contra oricărei „erezii" amintea de intoleranța și frenezia profeților Vechiului Testament. Într-un anumit fel, Freud credea că descoperirile lui sînt menite să transforme omenirea, s-o „salveze". Psihanaliza satisfăcea setea de absolut a geniului iudaic, credința că există o *singură* cale regală a Spiritului și trăda repulsia specific ebraică față de pluralism, politeism și idolatrie.

Nu știu cît de limpede și de articulat am spus lucrurile acestea atunci. Ca toți ceilalți, am fost răsplătit cu puternice, prelungite aplauze. Am aflat mai tîrziu că Emil Cioran fusese atît de impresionat, încît a venit să mă asculte a doua oară, cînd am repetat simpozionul. (L-am repetat de trei ori, și apoi nu mai știu de cîte ori în orașele din provincie. Dar cum nu aveam un text pregătit mai dinainte, și fără stimulentul improvizației, simțind tot timpul că mă repet, mi-e teamă că am vorbit din ce în ce mai plat.)

Au urmat, cu același succes, de două ori pe săptămînă, celelalte simpozioane. Cu o jumătate de ceas înainte, sala „Fundației Carol" se umplea pînă la ultimul loc și conferențiarii își făceau anevoie drum prin mulțimea adunată pe trotuar. Cu enorme eforturi, ajutați de sergenți, pătrundeam în foaierul ticsit. Prefectura Poliției fusese nevoită să trimită o duzină de sergenți și cîțiva comisari să asigure circulația în fața „Fundației Carol" și să apere intrările de îmbulzeală. Succesul acesta nemaiauzit neliniștise Ministerul de Interne, iritase o seamă de gazetari și scriitori, iscase tot felul de invidii și gelozii. Și, evident, riscurile noastre creșteau cu cît „personalitățile" pe care le discutam erau mai controversate. Așa cum ne temeam, simpozionul consacrat lui Gide a dat naștere la incidente. André Gide vizitase de curînd Rusia sovietică și era considerat comunist. În seara aceea, vreo sută de studenți cuziști au încercat să pătrundă în sală. Opriți de sergenți, au început să cînte și să vocifereze. Simpozionul începuse, dar sala era încărcată de electricitate. Cîțiva dintre noi s-au dus să stea de vorbă cu șefii manifestanților. Au parlamentat mai bine de un ceas. Studenții pretindeau că n-au venit să provoace scandal, ci numai să asculte, să fie siguri că nu se face apologia unui comunist. În cele din urmă, i-am lăsat să intre. Simpozionul era pe sfîrșite, dar nu cred că în seara aceea s-a sfîrșit așa cum fusese prevăzut. Curînd după ce au pătruns în sala ticsită, studenții au început să vocifereze, și președintele a încheiat ședința prin cîteva fraze ironice, usturătoare, care s-au pierdut în tumult.

Un incident mai puțin grav, și care s-a soldat în favoarea noastră, a avut loc la simpozionul despre Charlie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Anul II — Nr. 6—7 CINCI LEI Ianuarie—Februarie 1935

CRITERION

Revistă de arte, litere și filosofie

Reabilitarea Spiritualității

de MIRCEA ELIADE

Chaplin. Printre vorbitori, era și Mihail Sebastian. Cînd i-a venit rîndul, cineva din galerie a strigat: „Un ovrei despre un alt ovrei!" Mihail Sebastian era în picioare, cu cîteva foi pe care își însemnase planul conferinței. Se făcuse foarte palid. A rupt foile, a făcut un pas înainte și a început cu o voce fierbinte, sugrumată de emoție: „Aveam de gînd să vorbesc despre un anumit aspect al artei lui Charlot, a spus. Dar cineva dintre dumneavoastră mi-a amintit de ovrei. Și am să vorbesc, ca evreu, despre evreul Charlot..."

Sala a izbucnit deodată în aplauze. Mihail Sebastian a ridicat brațul și le-a spus: „Vă mulțumesc", apoi a improvizat una din cele mai patetice și mai inteligente conferințe pe care mi-a fost dat să le ascult. A prezentat un Charlot pe care numai cineva din Europa răsăriteană îl putea ghici și înțelege. A vorbit despre solitudinea omului în filmele lui Charlot, așa cum reflecta ea solitudinea ghetourilor. Cînd a încheiat, după vreo douăzeci de minute, l-au răsplătit aplauze frenetice. O parte din sală aplauda în picioare. Cîștigasem o bătălie și o știam. În biroul care comunica cu loja conferențiarilor, exultam. De bucurie, Nina Mareș începuse să joace și ne îmbrățișa pe rînd.

La simpozionul despre Lenin, îl invitasem să participe, în afară de Belu Silber, pe Lucrețiu Pătrășcanu. Voiam să avem cu noi doi marxiști, alături de Mircea Vulcănescu și Mihail Polihroniade, care se pregăteau să critice comunismul în numele democrației și al naționalismului. Pe Belu Silber îl întîlnisem mai demult, în redacția „Cuvântului". Se împrietenise cu Gh. Racoveanu de cînd acesta scrisese, cu vreo doi ani mai înainte, un articol, luîndu-i apărarea într-un process de spionaj. Belu Silber fusese extrem de mișcat și, îndată după achitare, venise să-i mulțumească. Venea de atunci mereu pe la redacție. Era prieten mai ales cu Mircea Vulcănescu, Ion Călugăru, Paul Sterian. Era mărunt, sclipitor, destul de cultivat și, deși repeta necontenit că e marxist, nu părea nici dogmatic, nici intolerant. Pe mine mă admira mai ales pentru că, în articolele despre India, atacam colonialismul și *British Raj*.

Pe Lucrețiu Pătrășcanu l-am întîlnit, cred, în acea seară. Mi-a plăcut figura lui blîndă și totuși gravă. A vorbit fără *éclat*, dar sincer și cu o înțeleaptă sobrietate, și întreruperile studenților din sală nu l-au tulburat. Aștepta să se potolească vacarmul și-și relua expunerea, calm, concentrat. În schimb, studenții întrerupeau, ca să-l aplaude, pe Mihail Polihroniade, de cîte ori acesta aducea vorba despre necesitatea unei revoluții naționale. Iar, cînd a amintit expresia lui Lenin că statul burghez e un cadavru care va fi răsturnat dintr-o singură lovitură, a fost aplaudat atît de studenții naționaliști, cît și de grupurile de simpatizanți comuniști pe care îi adusese la Fundație prezența lui Lucrețiu Pătrășcanu.

În urma acestui simpozion, se răspîndise zvonul, mai ales în cercurile Siguranței, că gruparea „Criterion" e criptocomunistă. Adevărul este că singurul comunist dintre noi era Belu Silber. Dar curajul pe care-l avusesem să-l invităm să vorbească, și încă la „Fundația Carol", pe însuși secretarul partidului comunist, Lucrețiu Pătrășcanu, fusese răstălmăcit. Noi încercasem să fim „obiectivi": *audiatur et altera pars*. Ne spuneam că într-o cultură majoră toate curentele de gîndire pot fi prezentate. Ne simțeam destul de tari ca să nu ne mai fie frică de confruntări cu ideologii și sisteme potrivnice credințelor noastre. Simțeam de asemenea că nu vom putea depăși provincialismul cultural decît anulînd complexele de inferioritate și mecanismele infantile de apărare inerente oricărei culture minore. O dată ce credeam în posibilitățile de creație ale geniului românesc – așa cum credea majoritatea dintre noi, deși din motive diferite –, nu ne mai era teamă de „influențele nefaste" sau de „ideile subversive". Pe de altă parte, ne simțeam adulți; nu mai acceptam să ni se strige: „Nu vă jucați cu focul!" pentru că știam foarte bine că nu ne jucam.

Ceea ce s-a numit mai tîrziu „spiritul Criterionului" devenea mai limpede și mai articulat cu cît ne împlineam programul. Dar, chiar de la cele dintîi simpozioane, publicul a ghicit că avea de-a face cu o experiență culturală semnificativă și de mari proporții – și ne-a rămas credincios pînă la urmă. Chiar cînd nu era vorba de subiecte senzaționale ca Lenin, Freud sau Gide, sălile erau pline. În simpozionul despre romanul românesc contemporan, Mihail Sebastian l-a executat cu mult brio pe Cezar Petrescu și a fost extrem de dur cu Ionel Teodoreanu, cei mai populari romancieri ai zilei, rezervîndu-și toate laudele pentru Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Mateiu Caragiale. Dar Mircea Vulcănescu a arătat în ce sens romanele lui Cezar Petrescu se integrează într-o tradiție literară românească și, ca atare, sînt semnificative, chiar dacă artisticește nu sînt valabile. Ce pasiona publicul era dialogul între membrii „Criterionului". Foarte arareori și numai în cazurile delicate – bunăoară, Lenin, Mussolini – vorbitorii se întîlneau în prealabil și pregăteau riguros simpozionul. De obicei, fiecare anunța observațiile pe care avea de gînd să le dezvolte. Numai dacă vedeam că doi sau mai mulți dintre noi intenționează să insiste asupra acelorași aspecte, îi rugam să-și modifice planul. În orice caz, spontaneitatea dialogului era aproape întotdeauna asigurată. Asta dădea loc uneori la scene amuzante. Așa, bunăoară, cînd am discutat America față de Occident și Extremul Orient, Petru Comarnescu, care se identificase oarecum cu omul și cultura

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

americană, a suportat cu destul calm criticile pe care le aduceam în numele spiritualității orientale, dar și-a pierdut răbdarea ascultîndu-l pe Mihail Sebastian zeflemisind *homo americanus* în numele spiritului francez și a încercat de mai multe ori să-l întrerupă. Iar, după ce a fost chemat la ordine de președinte, a continuat să exclame, să pufnească în rîs sau să se întoarcă brusc în scaun de cîte ori i se părea că Mihail Sebastian întrece măsura.

*

Pentru membrii „Criterionului", simpozionul nu se încheia în sala „Fundației". Ne adunam toți la cafeneaua „Corso", unde ocupam un colț întreg, la etaj, și continuam discuția pînă după miezul nopții. De obicei, Dan Botta, care participa foarte rar la simpozioane, își exprima succint, dar necruțător impresiile, nu uita niciodată să ne amintească răspunderea pe care o aveam față de public. Pentru el, asta însemna în primul rînd datoria de a ridica publicul, nu pînă la noi, ci dincolo de noi, pînă la idealurile noastre. Dan Botta credea că „Criterion" poate efectua, în mințile celor mai inteligenți dintre ascultători, o operație de *anamnesis* platoniciană. Asistînd la simpozioanele noastre, unde erau prezentate și dezbătute atîtea puncte de vedere, publicul asista de fapt la un nou tip de dialog socratic. Scopul pe care-l urmăream nu era numai informația, ci în primul rînd „trezirea" auditorilor, confruntarea lor cu ideile și, în cele din urmă, modificarea modului lor de a fi în lume.

Evident, urmau lungi, însuflețite discuții. Nu pentru că ceilalți nu împărtășeau ideile lui Dan Botta despre rolul „Criterionului", ci pentru că nu erau întotdeauna de acord cu mijloacele pe care le preconiza el. Dan Botta insista ca măcar unul dintre vorbitori să nu facă nici o concesie „publicului de rînd", ci să utilizeze limbajul sever al metafizicii, al științei sau al poeziei. De obicei, cam așa se întîmpla. Dar unii dintre noi socoteau că simplul fapt de a dezbate probleme dificile era destul de curajos, că nu trebuie să agravăm dificultatea printr-un limbaj excesiv de riguros. Dar, evident, eram toți de acord că fiecare vorbitor e liber să utilizeze „stilul" care-i convenea.

Sorana Țopa era întotdeauna cu noi. Însoțind-o spre casă, o ascultam încă o dată judecînd simpozionul, judecîndu-mă mai ales pe mine, dacă se întîmplase să vorbesc în acea seară. Și, ca de obicei, uneori observațiile ei erau juste și prețioase, alteori mi se păreau irelevante sau agresiv pretențioase. La începutul lui decembrie, îmi încheiasem serviciul militar și primisem hîrtiile de eliberare. Puteam petrece acum mult timp împreună. Intimitatea aceasta concentrată și prelungită nu mă încînta întotdeauna. Pe de altă parte, prezența Soranei era extenuantă. Alături de ea, trebuia să fii necontenit inteligent, profund, original – și mai ales „spontan". Pentru ea, dragostea era o continuă incandescență, o „ardere în alb", cum îi plăcea ei să spună. Asta însemna, între altele, că orice tăcere prelungită constituia dovadă de indiferență sau de absență, și atunci trebuia interpretată laborios, pentru a o înțelege și asuma ca atare și, în cele din urmă, a o corecta.

Adesea, răsuflam ușurat cînd regăseam singurătatea mansardei. Aveam tot mai multă nevoie de această singurătate. Teza era aproape sfîrșită, și Nina Mareș îmi dactilografia capitolele pe măsură ce i le duceam. Dar, în afară de traducerea și prelucrarea tezei, în afară de articolele pe care le scriam, de conferințele la Radio și participarea la simpozioane, un nou proiect începuse să mă ispitească. Citisem în ziare anunțul unui premiu literar pe care-l crease Editura „Cultura Națională" pentru un roman inedit. Printre membrii comisiei, figurau Perpessicius, Șerban Cioculescu, G. Călinescu. Numele acestea mă încurajaseră să mă prezint. Îmi spuneam că cel puțin voi fi judecat de critici literari autentici. La început, vroiam să mă reapuc de romanul început la Calcutta, *Petru și Pavel*, dar fragmentele pe care le recitisem mă dezamăgiseră. Am hotărît atunci să scriu *Maitreyi*. Pe de o parte, simțeam că trebuie să retrăiesc, ca să pot consuma definitiv, această dramă care-mi schimbase radical viața, silindu-mă să renunț la toate proiectele pe care le făcusem în legătură cu șederea mea în India. Pe de altă parte, simțeam că aș putea termina romanul pînă la 15 martie, data prescrisă pentru depunerea manuscriselor, în timp ce *Petru și Pavel* mi-ar fi cerut cel puțin șase luni de lucru. Cum manuscrisele trebuiau prezentate anonim, nu vorbisem nimănui de hotărîrea mea.

Într-o seară de decembrie, m-am așezat la masa de lucru și, cu emoție, am desfăcut plicul în care adunasem, în toamna anului 1930, cîteva relicve: biletele pe care mi le trimisese Maitreyi după ce nu ne-am mai putut vedea, scrisorile lui Dasgupta, o fotografie veche, cîteva flori uscate, o șuviță de păr. Apoi, am început să recitesc jurnalul acelor ani, chiar și paginile pe care nu îndrăznisem niciodată pînă atunci să le recitesc. Nu-mi dădeam seama, în acea seară, că, hotărîndu-mă să scriu *Maitreyi*, îmi anulam ultima șansă de a mă reîntoarce în India...

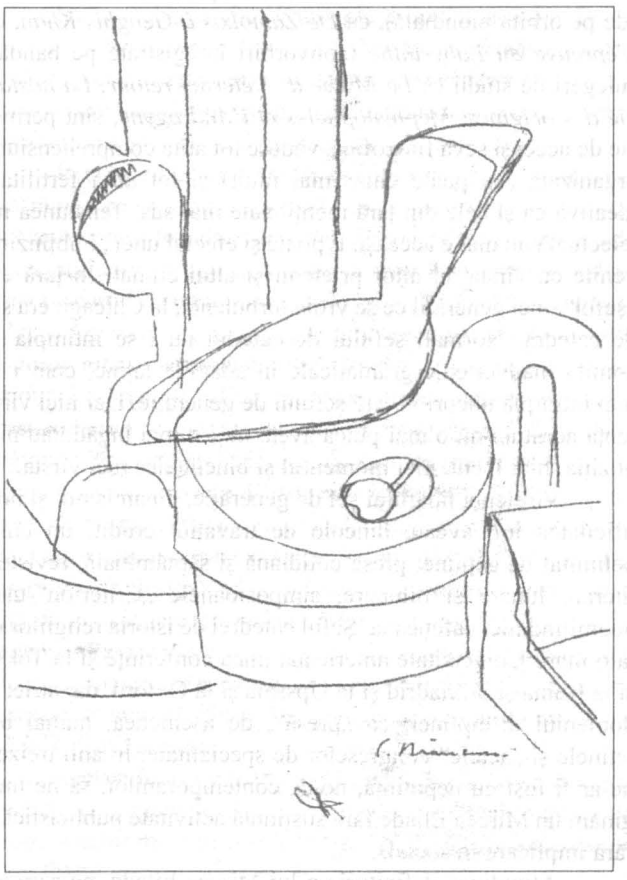

Reproducere din „Criterion"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Încercarea înțelegerii

Alexandru PALEOLOGU

În țară apariția cărților lui Mircea Eliade se desfășoară pe durata a 15 ani, din 1928 pînă în 1943. În străinătate pe patru decenii. Ca profesor la Universitatea din Chicago a fost deschizător de drum și creator de școală. Cărțile lui apar la cele mai mari edituri din lume și sînt traduse în toate limbile. Obiectiv, și în timp și în spațiu, activitatea lui din străinătate o covîrșește ca importanță pe cea din țară. De fapt, ea nu a făcut decît să confirme eclatant, la scara mapamondului, ceea ce acel *enfant prodige* din anii treizeci nu doar promisese dar chiar realizase strălucit acasă. Eu unul, dacă mi se admite să-mi dau părerea, găsesc în *Mitul reintegrării*, în *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, în *Cosmologie și alchimie babiloniană*, într-un scurt eseu ca *Un amănunt din Parsifal*, o putere, o apăsare de pedală cu un efect de amplitudine extraordinar, o înaintare îndrăzneață, rapidă, sigură, către marile semnificații, deduse din treaptă-n treaptă pornind de la câte un detaliu, pe care nu le-am mai întîlnit producîndu-se cu aceeași tranșantă libertate în lucrările ulterioare publicate în Occident. Din rațiuni lesne de înțeles, o anumită rezervă academică, o prudență metodică, obligația unui anumit pozitivism al cercetării, s-au impus cu efect moderator savantului cu largă audiență internațională. Nu vreau să spun, sper că se înțelege, că lucrările lui din această perioadă ar fi, Doamne ferește, „inferioare" celor din tinerețe. Nicidecum. Cărți ca *Traité d'histoire des religions* (care a marcat, practic, startul lui Eliade pe orbita mondială), ca *De Zamolxis à Genghis Khan*, ca *L'épreuve du Labyrinthe* (convorbiri înregistrate pe bandă), culegeri de studii ca *Le Mythe de l'éternel retour*, *La nostalgie des origines*, *Méphistophèles et l'Androgyne*, sînt permeate de aceeași sevă filozofică, vădesc tot atîta comprehensiune organizată (ba poate chiar mai mult) și tot atîta fertilitate ideativă ca și cele din țară menționate mai sus. Tensiunea intelectuală nu mai e aceeași. E poate și efectul unei „îmblînziri" venite cu vîrsta, al altor prietenii și altui climat. În țară era „șeful" unei generații ce se vroia turbulentă, la Chicago era șef de catedră. Normal, șefului de catedră nu i se întîmpla să comită inadvertențe gramaticale în adagiile latine, cum i se mai întîmplă uneori în țară șefului de generație. Dar nici virulența acestuia nu o mai putea avea: nu i-o mai îngăduiau nici poziția, nici locul, nici momentul și bineînțeles nici vîrsta.

Virulența tînărului șef de generație, dinamismul și prolificitatea lui, aveau, dincolo de travaliul erudit, un cîmp nelimitat de acțiune: presa cotidiană și săptămînală, revistele literare lunare și bilunare, simposioanele „Criterion"-ului, neomițînd nici cafeneaua. Șeful catedrei de istoria religiilor de la o mare Universitate americană ținea conferințe și la Tokyo și la Roma și la Madrid și la Upssala și la Oxford, dar strict în domeniul disciplinei; ca „presă", de asemenea, numai buletinele și „actele" congreselor de specialitate. În anii treizeci ne-ar fi fost cu neputință, nouă, contemporanilor, să ne imaginăm un Mircea Eliade fără susținută activitate publicistică și fără implicare în social.

Atitudinea definitorie a lui Mircea Eliade, pe care am numit-o „încercarea de înțelegere", a rămas constantă în cărțile lui și ei i se datorează caracterul lor atît de atașant și de viu. Dar de specia care o ilustrează cel mai apropiat și pe care el a ilustrat-o superior, anume eseul, Eliade s-a depărtat progresiv. Culegerile în limba franceză pe care le-am menționat ceva mai sus nu sînt de eseuri. De fapt nici *Insula lui Euthanasius* nu conține propriu-zis eseuri sau mai exact conține numai eseuri pe teme culturale; mai mult sau mai puțin același lucru se poate spune și despre *Fragmentarium*. Evident, temele culturale sînt și ele de resortul eseului, întrucît tot ce e uman e de resortul lui. Dar eseuri propriu-zise, în accepția montaigniană și moralistă, sînt cele din *Oceanografie*. Dacă se va traduce cîndva din literatura română cu discernămînt și inteligență, și nu pe criterii „diplomatice" sau la întîmplare, ca pînă acum, această carte ar avea șanse, ținînd seama și de notorietatea actuală a autorului (și de succesul lui *Nu* de Eugen Ionescu în traducere franceză), să intereseze lumea intelectuală internațională. G. Călinescu, în *Istoria literaturii române*, afară de paragraful destul de întins pe care i-l consacră lui Eliade romancier, îi rezervă separat altul, mai succint, eseistului (în subcapitolul „Filozofii"), ocupîndu-se însă numai de placheta *Soliloquii* (1932), pe care o găsește pe drept cuvînt imatură. E inechitabil lucrul acesta. Călinescu era intelectualmente obligat să ia act de *Oceanografie*, de *Fragmentarim*, care e din 1939, și chiar de eseurile culese, e drept, abia mai tîrziu în *Insula lui Euthanasius*, dar apărute în „Revista Fundațiilor Regale" înainte ca *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* să fi fost încheiată și a căror importanță era evidentă.

Deși imatură, placheta *Soliloquii* nu e lipsită de un anume nerv filozofic ce justifică plasarea ei de către Călinescu la rubrica respectivă. E un ecou al lecturilor din Kierkegaard; poate și din Papini sau din alți autori, unii probabil vehiculați prin cursurile lui Nae Ionescu. Autorul nu era un debutant; începuse de patru ani să publice studii de exegeză și indianistică, iar cu doi ani înainte îi apăruse primul roman, care a avut un succes de scandal, provocînd polemici între personalități culturale notorii. Placheta e de o prospețime dezarmantă, de un teribilism inofensiv, și rămîne interesantă ca document psihologic. Intervalul care o separă de *Oceanografie* e doar de trei ani, dar distanța e enormă. Autorul avea, la apariția celei dintîi, 25 de ani, la a *Oceanografiei*, 28. Evident, conținutul lor, mai cu seamă al celei de a doua, care e o culegere de articole apărute întîi în revistă, și care numără 300 pagini, a fost scris în bună măsură măcar cu un an înainte, dacă nu mai mult.

Desigur, eseul se pretează în mod firesc referințelor filozofice, iar cîteva din operele clasice ale filozofiei poartă termenul chiar în titlu; dar aceasta nu e decît o figură de stil. Ca specie, eseul nu se pretează dezvoltărilor speculative, însă eseist nu poate fi decît un scriitor cu o relativ solidă formație filozofică (condiție eliminatorie). Sînt, e drept, eseuri în care sensul filozofic e doar latent și nu se atestă la primul strat, sau care dau la primul strat impresia unei „Filozofii" foarte comune, pentru ca la lecturi repetate să-și reveleze în profunzime un sens nebănuit (cum a remarcat Marguerite Yourcenar în privința lui Montaigne). Gîndirea filozofică speculativă nu suportă decît minimale trimiteri livrești (indiferent cît de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

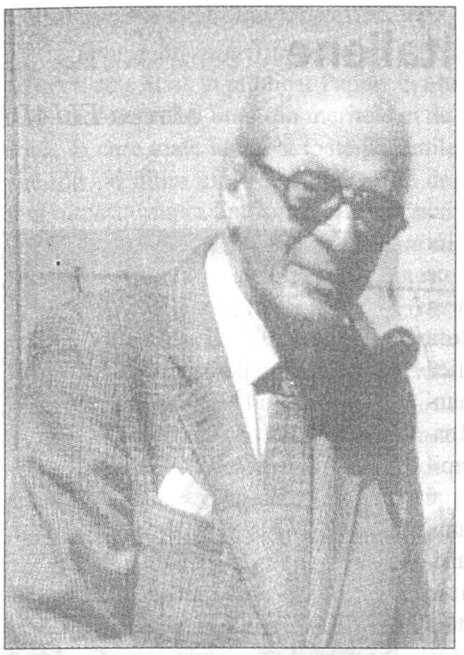

„cult" e filozoful și de „cîtă carte știe") și nu suportă deloc erudiția, care nu poate fi decît un impediment și o frînă în desfășurarea traiectoriei de gîndire. Eseul suportă, dar de regulă cu o nuanță de umor, o anumită încărcătură livrescă și chiar voluptatea jocului cu erudiția (firește, pînă la o anumită limită, dealtminteri variabilă). Mircea Eliade expunînd în lucrările sale științifice gîndirea speculativ filozofică a doctrinelor cercetate, o face pe de o parte, fatalmente, ca erudit, iar pe de altă parte în spiritul său de „înțelegere", atestînd și în ele structura sa funciară de eseist și nu de filozof. Demersul științific îl obligă să urce la abstracțiune, natura sa de eseist îl duce la înțelegerea realităților umane, de viață și de cultură.

Eliade era dotat cu o irezistibilă imaginație a ideilor, însușire esențială a unui eseist de mare clasă. Însușirea aceasta explică atracția lui pentru doctrinele și mitologiile Orientului, precum și vocația literaturii de ficțiune.

Ceea ce a sporit enorm impresia meteorică produsă de apariția lui Eliade în viața culturală românească a epocii a fost, pe lîngă abundența și strălucirea lui atît savantă cît și publicistică, prolificitatea lui ca romancier. Calitativ vorbind, literatura lui de ficțiune e, ca să mă exprim moderat, foarte inegală. Reușita cea mai faimoasă atît ca succes de public cît și de critică a fost *Maitreyi*, cum se știe. Era al doilea roman al autorului. Venind după *Isabel și apele diavolului*, care e ilizibilă, *Maitreyi* reprezintă desigur un salt însemnat. Cartea are calități agreabile, se poate citi și azi cu plăcere, mai puțin pentru „exotismul" ei totuși superficial cît pentru senzualitatea ei scăldată de o tinerească poezie. Dar nu depășește, găsesc, nivelul lecturilor de vacanță. *Domnișoara Christina*, poveste quasi-fantastică, de vampirism și de nimfomanie sadică infantilă, falsă ca erotism, e pur și simplu scabroasă, fără a avea nimic impudic sau măcar senzual. De *Lumina ce se stinge* știu că autorul însuși nici nu mai vroia să audă. *Întoarcerea din rai* și *Huliganii* sînt false, implauzibile ca psihologie și ca epică, totuși interesante în planul tematic. Nu fără calități îmi pare nuvela *Șarpele* și realmente frumoase *Nuntă în cer* (care, deși schematică, nu are nici o lipsă de gust, e convingătoare și ca psihologie și ca epică și, mai ales, reușește un personaj feminin plin de grație, autentic, emanînd în chip firesc o melancolie sexuală delicat enigmatică), *Nopți la Serampore* și *Secretul doctorului Honigberger*. (Formulez aici sumar aceste păreri strict personale, evident discutabile, fiindcă nu vreau să fac decît o trecere în revistă și nu critică literară.) Dintre nuvelele scrise în străinătate, cîteva sînt într-adevăr remarcabile, în primul rînd *La țigănci* (pe care am gustat-o mai mult în traducerea franceză, ceea ce e un simptom în ce privește simțul limbii literare al autorului), izbutind să transpună în viziune proprie două motive inspirate din Caragiale: *Căldură mare* și *Hanul lui Mînjoală*. Autorul a continuat să scrie în străinătate, atît din impulsul imaginației cît și probabil din nostalgie românească, proză de ficțiune, tot foarte inegală. Puerile îmi par, de pildă, nuvelele: *Podul*, *Les trois Grâces*, *Uniforme de general*, *Nouăsprezece trandafiri*, dar excelente *Ghicitor în pietre*, *O fotografie veche de 14 ani*, *12.000 capete de vită*, *Ivan*, *Strada Mîntuleasa*. Nu fac o listă, deci mă opresc. Principalul său efort epic, pe care îl numește „capodopera mea", formulare care-i face pe unii să zîmbească dar care trebuie înțeleasă ca *Meisterwerk*, ca probă de promovare meșteșugărească, în spirit medieval de corporație, romanul cam nefericit intitulat *Noaptea de Sînziene* (titlu ocupat definitiv de Sadoveanu și dealtminteri de un iz folcloric banal; mult mai frumos și mai apropiat subiectului e cel dat de traducătorul francez: *Forêt interdite*), deși cu inegalități și lungimi, e o realizare epică de tip obiectiv, considerabilă. Cîteva episoade sînt admirabile, bombardarea Londrei bunăoară, sau episodul portughez, sau finalul în pădurea Royaumont.

Evident, opera de ficțiune a lui Eliade din străinătate nu a putut avea efectul de impact pe care îl avusese cea din tinerețe, în țară. În ciuda precarității lor, romanele tînărului Eliade au avut o importanță decisivă în climatul nostru literar. Încă de la primul său roman a provocat discuții aprinse și a clătinat anumite tabù-uri. Față de marile cărți ce apăreau în același timp, ale unor Sadoveanu, Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Matei Caragiale, Camil Petrescu, Stere, ale lui Eliade se plasau ca valoare sub nivelul competiției, dar rupeau zăgazurile așa-numitului „orizont al așteptării" de atunci și de aici. Eliade preluase cîteva modele stimulatoare, ca D. H. Lawrence, André Gide și Aldous Huxley. E adevărat că cele două-trei reușite epice pe care le-am relevat nu intră în seria *acestor* emulații, dar nu ele ci *acestea* au fost cele care au produs șocul, un șoc, oricum, primenitor.

În conferința din 1938 despre Balzac, care m-a fascinat și a rămas pentru mine neuitată (cu un an înainte avusesem revelația copleșitoare a *Comediei umane* ca totalitate) Eliade scotea stăruitor în evidență focarul central al viziunii balzaciene pe care-l constituie romanele zise „filozofice" *Séraphita* și *Louis Lambert*. Aceste romane sînt, de fapt, palide și lipsite de forța tuturor celorlalte, dar ele dau cheia semnificației vizionare a creației balzaciene. Nu citisem încă *Balzac* a lui Ernst-Robert Curtius, iar de *Balzac visionnaire* a lui Albert Béguin, apărută cu un an înainte (și pe care probabil că Eliade o cunoștea), nu auzisem. Eliade considera acele două romane, care mie nu-mi plăceau (nu-mi plac nici acum), ca fiind la treapta cea mai de sus a *Comediei umane*. Asta m-a tulburat și mi-am zis că desigur nu am dreptate. Conferința avusese o forță de convingere irezistibilă. Mai tîrziu, recitind *Comedia umană*, mi-am dat seama că aveam dreptate să nu-mi placă cele două romane, dar că Eliade avea dreptate să le considere esențiale. Numai că Eliade le transfera importanța semnificativă în valoare literară.

Același lucru se petrecuse în viața literară românească a epocii cu romanele din tinerețe ale lui Eliade. Valoarea literară a celor mai multe e foarte pauperă, dar importanța lor a fost foarte mare.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Papini, istoric al literaturii italiene

Mircea ELIADE

Destinul lui Giovanni Papini e destul de ciudat. Când toată lumea aştepta dela el demult făgăduita operă *Adamo* (sau *Rapporto sugli Uomini*), Papini publică, în 1929, volumul asupra Sfântului Augustin şi *Gli operai della vigna*. Cărţile acestea continuau, într-o măsură oarecare, convertirea la creştinism – a lui, şi a cetitorilor – începută, opt, nouă ani mai înainte, cu *Storia di Cristo*. Papini părea definitiv, şi tot mai sincer *asimilat* unor anumite cercuri catolice. Colabora la revistele religioase, edita antologii pentru uzul seminariilor, îngrija colecţii de mistici, prefaţa poeţi catolici şi conferinţia în cercuri tomiste. *Gog* (1931) a căzut, în mijlocul unei (aparent) desăvârşite activităţi pastorale, ca un trăznet. Neîmblânzitul Papini relua, pe un portativ coborât, temele din «Dicţionarul omului sălbatec» (1923); care, după cum se ştie, nu conveniseră întru totul superiorilor săi eclesiastici. În loc de invectivă şi pamflet, Papini folosea de astă dată sarcasmul şi fantezia. Aceiaşi ură împotriva lumii moderne, anticreştine, diavoleşti, mărturisită însă prin fragmente din viaţa imbecilă, neurotică şi desperată a melancolicului Gog.

Surpriza s-a repetat doi ani mai târziu, în 1933, când amânându-şi iar făgăduiala, Papini publică *Dante Vivo* şi volumaşul *Il sacco dell'orco*, împreună cu placheta asupra lui Ardengo Soffici. *Dante Vivo* a însemnat, într-adevăr, o nouă dovadă de forţa de creaţie, cultura şi puterea de muncă a neobositului Papini. Poate este cea mai izbutită carte a sa după «Un om sfârşit», cea mai *întreagă*, în orice caz, cea mai organică. A urmat însă reeditarea câtorva pamflete şi studii – *La pietra infernale* (1934) şi *Grandezze di Carducci* (1935) – care dovedeau, cel puţin pentru cetitorul neavizat, o oarecare oboseală. Un scriitor de vigoarea şi maturitatea lui Giovanni Papini nu-şi mai adună în volume studii şi articole recente, când ai făgăduit, de douăzeci de ani, un *opus magnum: Adamo*. Şi poate nici el n-ar fi făcut-o, dacă anul 1935 n-ar fi fost «un anno brutto e penoso per Papini», cum mărturiseşte Viviani în *Papini aneddotico* (Roma, 1937). Un an în care vederea, de mult ameninţată, i s-a stins aproape cu desăvârşire. Cetitorul român cunoaşte, din câteva articole ale d-lui Alexandru Marcu, aceste ultime întâmplări tragice, care au întunecat viaţa celui mai erudit dintre scriitorii italieni. Un an întreg, Papini n-a putut ceti, nici scrie. În Ianuarie 1936 a fost internat într-o clinică pentru o foarte dificilă operaţie; care, din fericire pentru Italia şi pentru el, a reuşit. La sfârşitul anului 1936 Papini şi-a putut relua lucrul. Iar în Iunie 1937 apare, pe neaşteptate, acest prim volum din *Storia della letteratura italiana* (Vallecchi ed., 500 p.)...

E greu de ştiut, după atâtea surprize, dacă şi când va apare *Adamo*, acea formidabilă carte din care Papini scrisese, până prin 1929, vreo două mii de pagini (cf. prefaţa la «Lucrătorii Viei»); *Adamo*, prin care autorul «Povestei lui Christos» năzueşte să ajungă sus de tot în literatura universală, alături de Shakespeare, Dante şi Tolstoi. Papini amână încă odată împlinirea acestei cărţi, ca să poată scrie în linişte «Istoria literaturii italiene». Întoarcerea lui la realităţile italiene este astăzi desăvârşită şi definitivă. Papini a început demult, de prin 1910 – 1911, să redescopere Toscana, sufletul italian şi «patria». Criza lui religioasă, după ce l-a purtat vreo câţiva ani prin literatura mistică şi catolică universală, l-a abandonat, definitiv, Toscanei şi Italiei. Papini n-a devenit numai un perfect «italian»; a devenit un «patriot», un zelot, şi în cartea sus amintită a lui Viviani (*Papini aneddotico*, p. 89 – 90) se găseşte publicată o conversaţie aproape uluitoare, în care autorul «Povestei lui Christos» mărturiseşte (în preajma «sancţiunilor» engleze, pe vremea războiului italo-etiopian) că e gata să se înroleze voluntar, dacă se declară mobilizarea...

Pentru cineva care a urmărit gândirea şi geniul creator al lui Papini de la *Leonardo* încoace, o asemenea afirmaţie nu e de loc uluitoare. Un creştin şi un artist care iubeşte în primul rând «cetatea», prin care e posibilă viaţa civilă şi existenţa omului ca atare (căci în afară de «cetate», omul e «bestie»), este dator să *lupte* pentru apărarea «cetăţii»; chear dacă această luptă contrazice, provizoriu, credinţele sale non-violente. În orice caz, aderenţa lui Papini la fenomenul italian contemporan este totală. *Istoria literaturii italiene* este, de altfel, închinată lui Benito Mussolini. Pe de altă parte, tânăra generaţie italiană se reîntoarce la Papini, în care-şi recunoaşte adevăratul precursor. Aproape toate cărţile lui Papini se retipăresc, cele mai multe în colecţia «Opere Complete», pe care editorul Vallecchi a început-o din Noemvrie 1932. În acelaşi timp, se publică nenumărate studii critice şi monografii asupra vieţii şi operei lui Papini; în ultimii 12 ani au apărut şapte sau opt volume închinate operei acestui prodigios scriitor...

Puţini scriitori ar fi putut începe o istorie a literaturii patriei lor cu mai mulţi sorţi de izbândă ca Giovanni Papini. În afară de faptul că Papini a fost şi a rămas până în ultimul timp un cetitor de universală curiozitate, el a făcut, ani dearândul, muncă de istoric literar şi de editor de texte clasice italieneşti, când conducea colecţiile *Cultura dell'anima* şi *Scrittori nostri*. Până în ultimii ani, a îngrijit antologii de poezie religioasă italiană, a dat ediţii din Sf. Francisc, Jacopone de Todi, Manzoni etc. Meritul său de editor este enorm, deşi Croce, încolţit prin 1913 de câteva recensii şi pamflete ale lui Papini, i-a criticat aspru o retipărire a poeziilor lui Campanella. Obişnuit de douăzeci şi cinci de ani cu critica textelor, lector îndrăgostit de poezia clasică toscană, autor al unui foarte frumos volum asupra lui Dante şi a nu ştiu câte studii asupra lui Jacopone de Todi, Bocaccio, Petrarca etc., nu cred că i-a fost prea mare munca pentru acest prim volum al «Istoriei literaturii ita-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

liene», care cuprinde secolele XIII – XIV...

Istoria literaturii italiene nu repetă, totuşi, nimic din tot ceea ce a scris şi publicat Papini în ultimii treizeci de ani. Aici stă de altfel şi unul din meritele ei de frunte. Este o carte nouă, în care toate ideile şi toate pasiunile lui Papini sunt topite într-un ultim efort de sinteză. Era destul de greu să mai spui *altceva* asupra lui Dante, când, numai cu trei, patru ani în urmă, ai dedicat acestui autor un volum de peste patru sute de pagini. Şi cu toate acestea, Papini izbuteşte un asemenea miracol. Ceea ce scrie asupra lui Dante în *Istoria literaturii* poartă pecetea desăvârşirii. Nu numai pentrucă depune un efort neobişnuit de sinteză, încercând într-o sută şi ceva de pagini să cuprindă toate operele lui Dante, să lumineze sensul *Comediei* şi să-i valorifice miracolul literar; nu numai pentrucă găseşte alte chei de boltă acestei uriaşe opere de artă (bunăoară, originea *Comediei* în obsesia morţii, care l-a macerat pe Dante, p. 188 – 190), dar şi pentru vigoarea mentală, siguranţa gustului, precizia expresiei, de care dă dovadă Papini, vorbind despre gloriosul său concetăţean. Puţini oameni au iubit şi au înţeles mai adânc pe Dante. Cartea sa *Dante Vivo* era cea mai convingătoare dovadă. Dar parcă în *Istoria literaturii* s-a întrecut pe sine până la neverosimil. Fără să-şi contrazică vechiul portret, Papini creează un alt Dante, accentuând, firesţe, asupra valorii estetice a operei sale. Dacă putem nădăjdui vreodată ca cetitorii români să se îndrăgostească de *Divina Comedie* sau măcar de *Vita Nova*, apoi numai cartea lui Papini le-ar putea sădi această pasiune...

Firesţe, regăsim şi aici, măcar în parte, «metoda» lui Papini de a interpreta simbolic numele, data naşterilor etc., de a preciza corespondenţe între epoci, regi, papi, scriitori, de a instaura omologii între Cosmos, istorie, artă etc. Este, acesta, un vechi obicei al său, rămas, fără îndoială, din timpul primei tinereţi şi al aventurilor «magice», dar care nu dăunează câtuşi de puţin operei. Un portret capătă şi mai multă viaţă, o judecată pare mai pregnantă, când este susţinută de o «corespondenţă» sau este luminată prin tălmăcirea unui simbol...

În fiecare an se tipăresc cel puţin o jumătate de duzină de cărţi, în care sunt revelate anumite descoperiri de istorie literară. Papini a încercat, şi a izbutit, un lucru incontestabil mai măreţ şi mai preţios. El a încercat să scrie o istorie a literaturii italiene pe alte temeiuri şi cu o altă tehnică decât cea obişnuită. El însuşi scriitor – «de-al casei», cum mărturiseşte în prefaţă – crede că are drepturi mai certe de a compune istoria artei sale decât cutare pedant sau filosof, care se apropie de fenomenul literar venind din afară, şi judecă acest fenomen prin idiosincraziile sale istoriografice sau estetizante. Nu e locul aici să discutăm dacă şi în ce împrejurări un bun scriitor poate fi şi un bun critic literar sau un istoric literar obiectiv. În orice caz, lucrul acesta nu e cu neputinţă. Dacă un bun scriitor poate fi în acelaşi timp un excelent matematician sau un perfect erudit, el poate fi şi istoric literar de seamă. Judecăţile literare nedrepte sau exagerate pe care le întâlnim la un mare scriitor asupra altor autori nu dovedesc, în speţă, aproape nimic; greşeli cam tot atât de mari se întâlnesc şi la critici celebri. Thackeray, care avea de altminteri un gust foarte sigur, a scris pagini excelente asupra literaturii engleze, dar a acuzat de «latent corruption» şi «impure presence» un geniu ca Laurence Sterne. Asta, nu pentrucă era «scriitor», ci pur şi simplu pentrucă, om fiind, a greşit. O greşală identică a făcut Taine, care abia dedică lui Sterne câteva pagini, în cele 3.000 de pagini ale *Istoriei Literaturii Engleze*, carte, de altminteri, excelentă.

Aşa că, principial, întâmplarea de a fi scriitor nu exclude posibilitatea de a deveni un mare istoric literar. Şi Papini năzueşte să fie un asemenea mare istoric literar. Nu numai pentrucă puterea lui de muncă nu e întrecută decât de a unui gigant ca Arturo Farinelli, dar şi pentrucă se ştie învestit cu un dar mult mai preţios: gustul literar. De aceea una din inovaţiile *Istoriei* sale este lăsarea la o parte a autorilor cari n-au fost decât întâmplători scriitori (Vico, Botta, Ghiberti etc.) precum şi a tuturor autorilor lipsiţi de orice valoare literară personală, şi cari nu-şi au locul decât într-o istorie a culturii, ca unii cari au contribuit la răspândirea şi promovarea valorilor create de adevăraţii artişti.

Este semnificativ efortul de «obiectivizare» realizat de Papini în acest prim volum al *Istoriei*. Valoarea riguros literară a unui autor trece, acum, înaintea oricărei alte virtuţi. Iată, bunăoară, cazul lui Jacopono de Todi. Într-un articol din 1923, republicat în *Lucrătorii Viei*, Papini accepta total opera poetico-mistică a acestui frenetic franciscan. Chear ura sa împotriva lumii şi vieţii i se părea lui Papini – proaspăt convertit – atitudinea normală a unui «creştin perfect». Pentrucă, cel care a ales cerul, cum ar mai putea oare să se lase păcălit de valorile pământeşti?

În *Istoria literaturii italiene*, însă, Papini îşi îmblânzeşte judecata. Jacopone rămâne un scriitor viguros (deşi un mistic fără valoare şi un teolog mediocru), dar Papini nu-i mai scuză ura sa înspăimântătoare împotriva oamenilor, a cetăţii, a vieţii. Recunoaşte, chear, că această ură este aproape anticreştină, fiind egoistă şi atacând valoarea cea mai de seamă a mesajului creştin: viaţa. Pe de altă parte, Papini cercetează în *Istorie* mai ales valoarea literară a poeziilor lui Jacopone, şi ştie să deosebească tumultul inspiraţiei frenetice de perfecţiunea artistică.

Scrisă într-o limbă desăvârşită, riguroasă şi bogată, *Istoria literaturii italiene* este, fără îndoială, una din cărţile mari ale acestui secol. Papini nu mai apare, aici, eruditul, fantasticul sau bătăiosul scriitor din 1912 sau 1922. Nu-l mai ispiteşte paradoxul, nu mai vrea să convingă, nici să neliniştească şi, cu atât mai puţin, să exaspereze. *Istoria* aceasta este o carte gândită, construită şi scrisă, nu la «rece», ci la mari altitudini, acolo unde tensiunea nu mai înseamnă desplетire şi frenezie. Scriind-o, Papini a încercat să slujască numai pe adevăraţii creatori ai literaturii italiene, arătând cetitorilor ce înseamnă un geniu şi cum trebuie asimilată o capodoperă. Că s-a gândit şi la sine scriind această *Istorie*, nu mai încape nicio îndoială. Dar cartea este într-adevăr opera unui «maestru»...

Texte şi imagini (pp. 2 – 9) reproduse din: Mircea Eliade, *Jurnal*, Volumul I 1941 – 1969, ediţie îngrijită de Mircea Handoca, Editura Humanitas, Bucureşti, 1993, pp. 23 – 24, 28 – 29, 78, 93 – 94; Mircea Eliade, *Memorii (1907 – 1960)*, ediţia a II-a revăzută şi indice de Mircea Handoca, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, pp. 235 – 241; „Criterion", octombrie 1934 – februarie 1935; „Caiete critice" nr. 1 – 2/1988, pp. 20 – 24; portret Alexandru Paleologu: www.cartearomaneasca.ro; Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1943, pp. 282 – 290; portret Giovanni Papini: Wikipedia.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Casa Regală

Georgeta FILITTI

Prin natura profesiei sale istoricul privește mai mult către trecut. Puzderia de documente rămase în arhive organizate, în biblioteci ori în sertare particulare colbuite îi pare un adevărat tezaur de care se bucură în voie. Le poate descifra, interpreta, da publicității, stabilind astfel o punte între trecut și vremea lui. Cel puțin așa își percep menirea mulți cercetători, înscriindu-și strădaniile, după povața lui Mihail Kogălniceanu, într-o regulă de trei simplă unde trecutul și prezentul ajută la deslușirea marii necunoscute: viitorul.

„Vremuri blestemate", „Ne pedepsește Dumnezeu!", „Se apropie Antichrist!" – asemenea spaime au răsunat mereu în țara noastră. Și presa secolului XIX – XX reține nemulțumirea oamenilor de bun simț în fața faptelor ori spuselor ticăloase. De fiecare dată s-a găsit vinovatul: turcii, fanarioții, rușii. După revoluția din 1989, poate și datorită exploziei mediatice care a permis dezvoltarea unei specii rezistente la buna cuviință, ignară, dar omniprezentă, critica infamă a devenit rațiunea de a fi a multor indivizi. Din păcate, aceștia își găsesc și publicul pe potrivă.

Nu știu să spun dacă educația comunistă, beția, activismul de partid ori pur și simplu calitatea proastă de oameni îi face în ultimul timp pe unii ziariști și istorici să se năpustească asupra reginei Maria și a regelui Ferdinand. Articole ce se citesc fără efort, stârnind hlizeala golanilor, dar nu numai, emisiuni de TV înregistrate în fostul palat regal, cu istorici îmbrăcați ca niște biete calfe de cizmar încearcă să demonstreze că perechea regală a României dintre 1914 – 1927 a fost formată dintr-o curvă și un bâlbâit timid și clăpăug. Atât. Participarea României la primul război mondial de partea Antantei, îmbărbătarea și ajutorarea efectivă a soldaților, devotamentul acestei englezoaice care i-a învățat pe români să-și iubească țara, prestigiul ei imens în străinătate, convertit în sprijin politic și economic pentru patria ei – România – toate sunt mofturi. În primul rând pentru acești formatori de opinie contează cu cine s-a culcat, când, care îi sunt copiii bastarzi și cine ce zicea despre ea la colț de uliță. Asemenea mentalitate își are, dragă Doamne, o scuză: istoria trebuie demitizată. Noțiunile de *patriotism*, *cinste*, *rezistență*, *susținere morală* sunt de fapt prostii răsuflate. Cu asemenea concepții de troglodiți, murdărind simboluri ale trecutului, declarându-ne atoateștiutori și judecând oamenii doar după viața de alcov ori aspectul fizic nu vom ajunge prea departe. Am constatat acest lucru, roșie de rușine, când un prieten englez mi-a prezentat două asemenea mostre de evocare a perechii regale.

Cu documentele ce urmează încerc să-l conving că românii n-au fost totdeauna așa de nerușinați. Prima piesă, aflată în arhiva Filitti, provine de la familia marelui entomolog Aristide Caragea. *Apelul* a fost publicat în epocă. *Memoriul* către Aliați, inspirat de regele Ferdinand, a fost transmis la 28 nov./11 dec. 1917 acestora și i-am aflat o copie în mapele lui Alex. Filitti-Robănești.

În sfârșit, publicăm fragmente din raportul medical al dr. E. Romalo adresat reginei Maria, asupra neoplaziei care a provocat moartea regelui Ferdinand, publicat cu o introducere de dr. C.D. Zeletin, în „Revista medicală română", LII, nr. 4 din 2005. De aici se vede – a câta oară? – ce predispoziție morbidă avem noi românii să glosăm distrugător pe marginea oricărui eveniment, fie el public sau privat.

*

Apelul reginei către poporul ei

Un strigăt de durere al Mariei în exil

București, care o fi aspectul tău? Ești învăluit în haina de doliu după toți copiii tăi plecați sau porți un surâs amăgitor ca să nu atragi asupra celor rămași mânia actualilor stăpâni? Oare marile clădiri mai poartă steagurile cu cele trei culori atât de sfinte în fața cărora fiecare român își dezvăluie capul? Perdelele de la ferestre sunt ele lăsate ca locuitorii să nu mai vadă trupele străine trecând prin fața Palatului? Ah! București, te-am părăsit fără cuvânt de rămas bun. Eu, care de atâtea ori am fost aclamată pe străzile tale. În tăcere a trebuit să plec, a-mi arăta durerea în fața celor ce erau condamnați să rămână. Când te-am părăsit în voia soartei tale mi se părea că sunt un trădător, plecam și te lăsam fără nici un sprijin, ca o pradă sigură acelora ce se pregăteau să sugă sângele inimii tale. Și tu? Palatul meu din Cotroceni care răsuna de glasul copiilor? Cărări prin care alergau picioarele lor, v-am părăsit fără nici un cuvânt pentru cei ce rămâneau în paza voastră fără a arunca o privire în odăile unde fusesem atât de mândră. Am găsit chiar destulă putere ca să surâd bietului bătrân servitor care mă privea mirat și care părea că înțelege că tăcerea mea ascunde un adevăr îngrozitor. Numai unul singur a auzit suspinele mele, dar acela e atât de mic și de tăcut că nu ar putea spune niciodată ce va fi zis mama lui în ceasul despărțirii.

Era seară. Întunericul pătrunsese în biserică și cu el pătrunsei și eu în locul sfânt unde grămezi de flori albe răspândeau mirosul lor tainic, acolo la mormântul abia închis. Lăsai să cadă masca pe care o purtam peste zi și îmi arătai toată durerea micii ființe ce era culcată sub piatră și îi mărturisii că plec fără să știu când mă voi întoarce. Îi cerui iertare că plec cu ceilalți copii și-l las singur în mâinile celor ce în curând aveau să fie stăpânitori peste locurile noastre sfinte. Cu toate că așa a fost scris, carne din carnea mea să rămână în pământul capitalei, chiar după despărțire. Soarta a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

voit să las pe cel mai mic dintre copiii mei acolo, în biserică, sub piatra rece. Poate Dumnezeu mi l-a luat ca un semn că aceste chinuri sunt trecătoare. Poate că Mircea, copilul meu cel din urmă, a rămas acolo ca să aştepte reîntoarcerea mea şi de aceea trebuie să mă întorc. Eu cred că în ziua reîntoarcerii noastre, în ziua izbândei noastre cred că sângele vitejilor noştri nu va fi fost vărsat în zadar. Într-o zi, iubită capitală, braţele ţi se vor deschide mari pentru a primi pe bravii soldaţi. Steagurile vor fâlfâi la ferestre, străzile toate vor fi acoperite cu verdeaţă şi acei ce se vor reîntoarce nu vor şti dacă inimile le bat de durere sau de bucurie. Stă ca puterea lui Dumnezeu să hotărască dacă eu, regina voastră, voi împărtăşi această sărbătoare.

Dar vă fac o rugăminte: Dacă nu mă voi reîntoarce, dacă nu-mi va fi dat să mai reintru în capitala noastră, atunci duceţi toate florile ce mi le-aţi fi dat mie acolo unde doarme copilul meu, împrăştiaţi-le pe mormântul lui, umpleţi biserica cu flori ca şi acela care a rămas singur să ia parte la bucuria voastră.

Maria

*

Mémoire

Les difficultés à surmonter par la Roumanie à cette heure sont telles, que son gouvernement ne pourra mener à bonne fin la politique qui s'impose que s'il peut compter sur la confiance absolue des Alliés. On trouvera en effet difficilement, dans le cours de l'histoire, une situation plus tragique que celle dans laquelle se trouve en ce moment le malheureux royaume roumain.

Devant un ennemi libre de disposer pour l'attaque d'autant de forces qu'il lui plaira, l'armée roumaine se trouve isolée sans ligne de retraite, entourée d'un million de russes venus en alliés et changés en éléments ouvertement hostiles, refusant de combattre l'ennemi commun et se tournant contre leurs compagnons d'armes. Le soldat russe ne connait plus qu'un seul mot d'ordre: la paix! la paix à n'importe quel prix! Quiconque s'y oppose est un adversaire et c'est ainsi que les russes encouragent et fomentent des complots contre l'état roumain, menace son gouvernement et son Roi qu'ils accusent de pousser à la continuation de la guerre.

La Roumanie ne peut poursuivre la lutte sans l'aide de la Russie qui veut lui imposer la paix, car c'est de là que lui viennent ses approvisionnements et c'est sur de l'artillerie russe que s'appuie une partie de son infanterie. Et cependant, malgré ces difficultés, malgré le danger de voir nos contrées dévastées par les armées russes, malgré la famine qui menace notre malheureuse population, malgré les épreuves nouvelles qui viendront s'ajouter aux sacrifices si cruels du passé, la Roumanie n'hésitera pas à rester solidaire de ses Alliés jusqu'à la fin. L'armée fera tout son devoir et aussi longtemps qu'il lui sera possible de le faire et elle s'imposera tous les sacrifices qui pourront servir utilement la cause commune. Mais quelle que décevante que soit la vérité, il faut considérer la réalité en face et ne pas se dissimuler que le front oriental n'existera pas tant que les Russes refuseront de lutter, car leur inaction mettra forcément l'armée roumaine dans l'impossibilité d'agir avec efficacité. Aussi, le but évident que doit poursuivre l'Entente en face de la défaillance russe est-il de gagner du temps, afin de permettre aux Alliés de tout mettre en oeuvre pour empêcher la débâcle complète et immédiate de la Russie. C'est également dans cette politique que le gouvernement roumain voit le salut de sa patrie, mais pour la conduire à bonne fin à travers tous les obstacles il a besoin, il le répète, de la confiance des Alliés, confiance non conditionnée à laquelle il estime avoir droit, car il n'est pas d'engagement pris, qu'il n'ait scrupuleusement rempli, même lorsqu'il s'est vu trahi. Cette confiance lui est nécessaire pour se sentir libre de recourir à toutes les mesures reconnues indispensables pour l'exécution de la politique à choisir. Dans l'ensemble de circonstances qui changent à chaque moment et où à tout instant se posent de nouveaux problèmes exigeant des solutions immédiates, seul le gouvernement roumain, qui est sur place, peut juger et décider sur le champ en parfaite connaissance de cause. Aucune oeuvre utile ne saurait être faite sans une entière liberté d'action et le gouvernement roumain ne peut l'avoir que si les gouvernements alliés sont convaincus de sa bonne foi et de sa capacité. Au reste, leurs intérêts se confondent tellement que le jour malheureux où son territoire serait envahi en entier et son armée dispersée, la seule chance de salut de la Roumanie serait la victoire des alliés. Elle lui est aussi nécessaire qu'aux alliés eux-mêmes.

Raport confidenţial...

[C.D. Zeletin]: *„O proliferare malignă este, în cazul unui rege, importantă pentru întreaga naţiune. Doctorul Eduard Romalo nu avea puterea de a lua decizii. Zbuciumul său trebuie înţeles ca o zbatere între cerinţele discreţiei absolute şi obligativitatea comunicării diagnosticului către cei în drept. Învinuit de tăinuire a realităţii, în special de către Ionel Brătianu, documentul pe care astăzi îl încredinţăm tiparului dovedeşte faptul peremptoriu că doctorul Eduard Romalo a înştiinţat-o pe Regină asupra realităţii. Singur acest fapt şi ar fi suficient. Împrejurările care au tergiversat buna rezolvare nu i se pot pune în seamă: documentul de faţă o atestă. Drama crudei realităţi medicale era dublată de drama părerilor divergente ale celor doi medici implicaţi în stabilirea diagnosticului şi în tratamentul suferinţei regelui, Eduard Romalo şi Ion Mamulea, acesta din urmă obstinat în*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

privința diagnosticului de enterocolită, pus, dacă nu cu frivolitate, în orice caz cu o superficialitate evidentă. Excesului de scrupul dovedit de doctorul Romalo îi corespundea excesul de suficiență al doctorului Mamulea, cu alte cuvinte un conflict între pesimism și optimism. Numai că, în cazul bolii Regelui Ferdinand, pesimismul avea mai mulți sorți de rezolvare a bolii, în timp ce optimismul absolut nici unul. După încetarea din viață a Regelui Ferdinand I, a debutat și s-a întins maladia scenaritei, întreținută în lumea politicii mai ales de către C. Argetoianu și prințul Barbu Știrbei.

Scris cu sinceritate, simț al responsabilității și cu o durere ce transpare dincolo de text, raportul doctorului Eduard Romalo către Regina Maria este lămuritor în privința acestui tragic episod din istoria dinastiei românești și a României...“

[Dr. E. Romalo]: „În aprilie 1926, în timpul uneia din vizitele pe care i le făceam din vreme în vreme, M.S. Regele mi-a spus: «De câtva timp (10-12 zile) am jos o senzație neplăcută». [...]

Regele a consimțit să se lase operat dar ne-a spus că pe moment nu era liber, că diverse obligații îl împiedicau atunci să ne acorde cele 12 zile necesare și că ne va da de știre îndată ce va putea. [...]

Duminică 24 octombrie dimineața, l-am întâlnit la ministrul Hiott la Palat pe Diamandy, ministru la Paris, pe care îl căutam și care tocmai se întorcea la post și l-am rugat – cum ajunge la Paris – să stea de vorbă cu dr. Bensaude și să-l roage să fie gata să vină la București să-l vadă pe Rege, îndată ce ar fi primit o telegramă de la ministrul Hiott – și cu asta am plecat la mine la țară. Sâmbătă 30 m-am dus la Sinaia și am găsit o atmosferă generală optimistă ce stăpânea pe toată lumea, doctor, bolnav, demnitari și tot personalul. Sincer, eram fericit. Succes răsunător, cuvântul fusese pronunțat, în sfârșit se găsise remediul pentru suferințele Regelui. [...]

În fața tuturor zvonurilor alarmiste care circulau în oraș, am stăruit mult să se publice un buletin medical care trebuia să îndrume puțin opinia publică spre posibilul adevăr, ceea ce s-a făcut.

Duminică 31 octombrie, Regele s-a întors la București fiindcă a doua zi trebuiau să înceapă serbările italiene, albaneze ș.a. care în realitate au mai fost amânate cu 2 zile. E unul din numeroasele lucruri agreabile ale meseriei de medic al unui rege, să intercalezi între tot felul de solemnități, festivități, un tratament, mai ales când boala a ajuns într-un punct când soluțiile rapide se impun. Festivitățile au luat sfârșit la 9 noiembrie. Aici deschid o mică paranteză și cer permisiunea Majestății Voastre să-i povestesc un incident, care după asta s-a dezvoltat într-o formă mai curând neplăcută, intervenit între președintele de Consiliu și mine. Îi promisesem președintelui de Consiliu să-l pun la curent cu situația și cu starea Regelui, după sărbătorile italiene. Potrivit poziției mele la Curte, nu m-am socotit niciodată funcționar al Statului, ci pur și simplu unul din medicii familiei regale, recunoscând în același timp, cu toată sinceritatea, că în unele cazuri, mai ales când e vorba de Rege, președintele de Consiliu are dreptul să primească informațiile necesare despre sănătatea Regelui, ca să-și construiască în consecință conduita politică. Din nenorocire, când un civil de inteligență mijlocie (adică eu) și de cultură și educație mai curând occidentale are o întrevedere cu un general român, foarte galonat (suntem în Orient), n-are, niciodată, bietul civil, garanția că e complet înțeles și asta mi s-a

întâmplat și mie. Am fost înțeles pe jumătate. Nu voiam să mă dezvălui întru totul, dar să-i dau totuși toate informațiile utile ca să-și poată forma o părere și conduita corespunzătoare. [...]

Și totuși, cel care n-a înțeles îndată am fost eu; omul pregătea reproșuri imaginare ca să-și împingă un om al său pe lângă Rege care trebuia să controleze totul, chiar și pe Hartmann. L-a avut. Și trebuie să-i fac dreptate că l-a ales admirabil. E foarte bine și totul s-a sfârșit și mai bine.

Pe 10 noiembrie seara a fost făcută radioscopia. Rezultat foarte prost. Pe 12 l-a examinat dr. Bensaude și s-a confirmat categoric, fără urmă de îndoială posibilă, dezastrul.

Declarația dr. Bensaude:

«Cancer de forma cea mai proastă, situat în locul cel mai nepotrivit al corpului omenesc, care face imposibilă operarea. Rarii chirurgi care au îndrăznit să efectueze asemenea operație au avut 95% decese chiar pe masa de operație». Asta însemna dezastrul în toată oroarea lui. A recomandat totuși să se facă apel la un chirurg și la un specialist pentru cura de radiu și raze X. A recomandat, de asemenea, supraalimentarea bolnavului și așa Regele a scăpat de cura de slăbire și am început să-i așteptăm pe specialiștii de la Paris pe care trebuia să-i trimită dr. Bensaude. Au venit pe 3 decembrie seara, în ajunul sosirii Voastre din America. Majestatea Voastră cunoaște restul. [...]

Adaug, spre a încheia acest examen de conștiință, la care m-am supus cu toată sinceritatea asupra mea însumi, că, nesatisfăcut complet de rezultatul la care am ajuns, mi-am spus: un alt medic, luminat, învățat și conștiincios, sunt unii de acest fel și în afara acestei drame oribile, va vedea poate altfel lucrurile și m-am adresat unui prieten care întrunea aceste calități; i-am făcut toată istoria acestui caz atât de complicat și de greu, cu toate documentele în sprijin și la sfârșit i-am spus: «Ei bine, aștept acum de la lealitatea ta, de la sinceritatea ta, de la prietenia ta, să-mi spui ce greșeli, ce erori s-au comis» și el mi-a răspuns: «Nu văd nici una!»“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecţiile Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

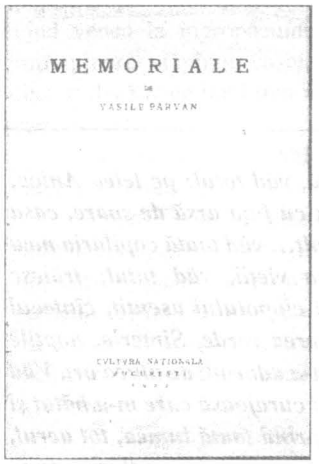

Vasile PÂRVAN, *Memoriale*
Cultura Naţională, Bucureşti, 1923

... Aşa precum natura este antinomică Dumnezeirii, aşa precum omul este antinomic Nemuririi, tot aşa viaţa noastră intimă este antinomică Fericirii. Cele trei concepte idealiste, născute tocmai din protestul revoluţionar al spiritului omenesc chinuit de realitatea bio-cosmică, rămân un veşnic domeniu al revelaţiei metafizico-religioase, dăruite în rare străfulgerări geniului uman transfigurat prin suferinţă... De aceea înţelepciunea populară nu a născocit în miile de ani de când aleargă după fericire, fără a o putea găsi, decât un singur chip de a se apropia de ea: uitarea. Uitarea nenorocirilor, uitarea temerilor şi a groa[illegible] de moarte, uitarea vieţii reale în întregimea ei şi afundarea în visul fantastic al entuziasmului dionysic, aphrodisic, apollinic.

Alexandru MACEDONSKI, *Opere. I Poezii*
Ediţie critică cu studii introductive, note şi variante de Tudor Vianu, Fundaţia pentru Literatură şi Artă «Regele Carol II», Bucureşti, 1939. Portretul: gravură de Jean Al. Steriadi.

... Ediţia de faţă, cea dintâi care înfăţişează într-un bloc masiv operele capitale ale lui Alexandru Macedonski, încearcă să repare o nedreptate şi să completeze o lipsă, viu resimţită de toţi acei care cinstesc în autorul «Nopţii de Decemvrie», pe unul din cei mai de seamă scriitori ai literaturii noastre. Semnatarul acestor rânduri, luându-şi sarcina de a prezenta operele lui Macedonski cu grija meritată de marea lor însemnătate, ţine să exprime Direcţiunii Fundaţiei pentru literatură şi artă «Regele Carol II», mulţumirile şi recunoştinţa sa pentru înţelegerea cu care a îmbrăţişat destinul operei lui Macedonski...

George COŞBUC, *Comentariu la „Divina Comedie". II La gente sotto larve*
Text stabilit, traducere şi studiu introductiv de Alexandru Duţu şi Titus Pîrvulescu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1965

... Devine limpede faptul că studierea amănunţită a textului dantesc, atît cu prilejul traducerii, cît şi cu prilejul repetatelor lecturi făcute în vederea înţelegerii în ansamblu a viziunii danteşti, l-a condus pe Coşbuc spre aspectele cele mai intime ale operei marelui florentin. Comentatorul român a abordat subiecte care par a fi obiectul unor cercetări erudite; a analizat cîte un vers sau a angajat discuţii în jurul unui singur cuvînt. Dar este evident, în acelaşi timp, că titlurile enumerate nu constituiau decît variate expuneri ale ideii centrale pe care George Coşbuc o descoperise în Divina Comedie... (Alexandru Duţu, Titus Pîrvulescu)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

CENTENAR PAVEL DAN

Văd copilăria mea, mizeria şi lupta mea pentru biruinţă, văd totul: pe lelea Anica, bătrîna cu degetele încîrligate, pe bătrînul badea Ioan cu faţa arsă de soare, casa noastră în vîrful dealului... Aud freamătul salcîmului din colţ... văd toată copilăria mea îmbrăcată în haina trandafirie a visului din primăvara vieţii, văd totul; trăiesc înlănţuirea micilor intrigi ale babelor din sat, aud sunetul clopotului ascuţit, cîntecul cocoşilor, pocnetele bicelor şi strigătele oamenilor. Şi pădurea verde, Simeria, nopţile senine, lucirea stelelor, farmecul lunii, care m-a îmbătat şi m-a adormit de atîtea ori. Văd pe Ludovica primarului, pe Victoria lui Cosma, fata înaltă şi curajoasă care m-a bătut şi m-a scăpat de bătăi de atîtea ori. Şi-mi vine să le scriu, să prind toată lumea, tot aerul, toate firele de iarbă din ţintirim într-o operă care să miroase a primăvară, a flori, a fum, a vis şi a fericire.

S-a născut în satul Tritenii-de-Sus (pe atunci Tritiul-de-Sus, azi comuna Triteni), situat nu departe de oraşul Turda, în ziua de 21 august 1907. Tatăl său, Simion Dan, evocat de scriitor în nuvela *Zborul de la cuib*, fusese o vreme morar, iar spre bătrîneţe, pe lîngă plugărie, se îndeletnicea şi cu dulgheria. În tinereţe, ca atîţia ţărani ardeleni, fusese şi prin America, de unde s-a întors cu sănătatea împutinată şi fără procopseală. A murit, se pare, în 1933. Fire sobră, tăcută şi mai degrabă ursuză – de la el a moştenit scriitorul, o dată cu porecla „al Morarului", o anumită asprime şi tenacitatea. Mama, Nastasia, din neamul ceva mai avut al Tescăreştilor, femeie vioaie, bună povestitoare, i-a transmis în schimb darul vorbei, care, însă, în cazul fiului, nu prindea cu adevărat aripi decît în faţa filei albe...

... moartea scriitorului, survenită în ziua de 2 august 1937, cu cîteva zile înainte de a fi împlinit treizeci de ani...

C. R.

Cornel REGMAN

Pavel Dan aparţine unei generaţii şi unei ambianţe scriitoriceşti (Mihai Beniuc, Emil Giurgiuca, Ion Vlasiu etc.) care a făcut din „redescoperirea" satului unul din principalele sale obiective. Dacă, pentru aceasta, în operele sale cu adevărat izbutite, prozatorul realizează condiţia necesară obiectivităţii epice, ea nu este însă şi raţiunea ultimă a creaţiei sale. Liviu Rebreanu se putea mulţumi să înalţe o operă – ne gîndim la *Ion* – în care faptele se agregă în virtutea unui principiu coordonator, el însuşi impersonal: satisfacerea setei de pămînt observată în realitatea ţărănească... La rîndul său, Ion Agîrbiceanu, mai liric, mai participativ, are în vedere înainte de toate mediul cu tot ce-l particularizează şi, bineînţeles, biata făptură prigonită, *omul*, fixat în cadrul său amarnic de viaţă...

Cu totul alte valori capătă „redescoperirea" satului la scriitorii ardeleni ai generaţiei lui Pavel Dan. Epoca de acute sfîşieri şi contradicţii pe care o trăiesc aceştia nu se mai mulţumeşte a face din scriitor un martor, oricît de prob, ea îşi strămută neliniştile şi căutările în chiar sufletul artistului. E o stare de spirit care, de altfel, nu caracterizează numai pe intelectualii ardeleni ai epocii, ea putînd fi identificată – în manifestări felurite – şi la numeroşi intelectuali din „ţara veche"...

Înmormîntarea lui Urcan bătrînul, capodopera lui Pavel Dan... este şi în alte privinţe, mai mult decît toate celelalte nuvele ale lui la un loc, o sursă de admirabile intuiţii (unele abia în mugure), dacă n-ar fi să amintim – pe planul tehnicii literare – decît excepţionala capacitate plastică de a trata grupurile umane şi volumele şi instinctul aproape „filmistic" de a realiza atmosfera şi a face să se succeadă secvenţele. Cu astfel de însuşiri care începeau să se afirme impetuos, siguranţa scriitorului că va *„urca cele mai înalte culmi ale scrisului"* nu pare nimănui exagerată, cu atît mai mult cu cît ceea ce a apucat să dea confirmă întru totul exactitatea unei alte aprecieri ce-i aparţine (formulată în chiar anul morţii), cu privire la semnificaţia operei sale: *„Cartea de nuvele îmi stă gata pe dulap şi numai mersul acesta* [la Viena, n.n.] *mă opreşte să nu o dau la tipar. Mi-o tipăreşte «Astra» din Cluj şi cred că de la* Balade şi idile *n-a mai apărut în Ardeal o carte mai ruptă din pămîntul ăsta"*.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Înmormîntarea lui Urcan Bătrînul

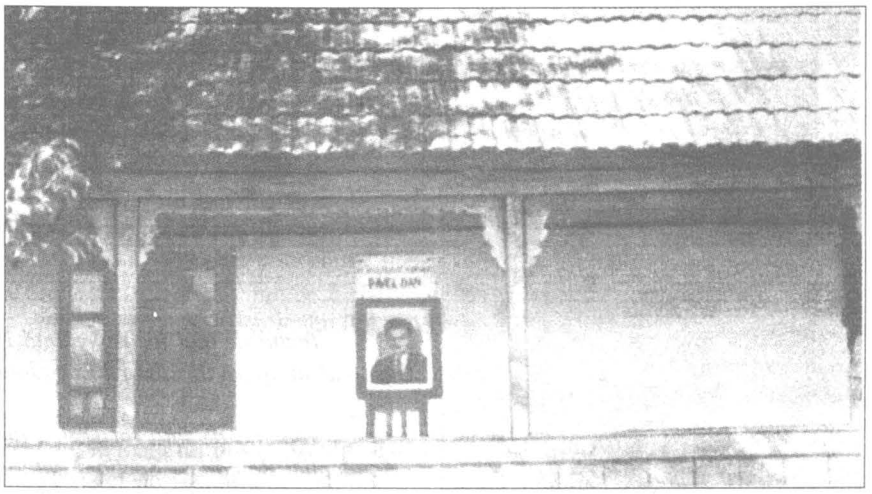

Casa părintească din Triteni

Popa și diecii ajunseră la poartă. Curtea se umplu de forfot. Leneșii de după casă fură ghiontiți, urzicați; cu urmele ierbii întipărite pe față se grămădiră și ei spre poartă, să vadă cine o să iasă înaintea popii. După obiceiul pămîntului, preotului, cînd venea la îngropăciune, îi ieșea întru întîmpinare stăpînul casei, însoțit de un fecior, dacă avea unul mai mare, ori de altă rudenie apropiată.

Acum Simion și Valer își făceau de lucru prin poiată.

Popa Tiron, la poartă, înainte de a intra în curte, zăbovi puțin, așteptîndu-și sfătul, care rămăsese în urmă. Cînd văzu că oamenii se uită la el ca la urs și că de ai casei nu e chip să se arate vreunul, intră singur, zicînd în loc de „Dumnezeu să-l ierte", cum se cădea:

– Bună ziua, oameni de omenie. Ați venit la șezătoare? Văzînd că unii rîd, în vreme ce alții rămîn nedumeriți, adăugă: Nu zic de alta, dar nu văd nici un căsean pe afară. Ori sunt duși la moară?

– Au de lucru, domnule părinte, răspunse cineva din mulțime. Ca omul cînd i s-a rupt stîlpul casei.

Popa se opri în mijlocul mulțimii, uitîndu-se bine la cel cu care vorbea: era neam cu Urcăneștii.

– Așa e, măi Nicolae. Dacă aș fi din altă țară, te-aș crede. Numai că, vezi tu, stîlpul ăsta a fost scos demult din folosință și pus între lemnele vechi de aruncat în foc. Cît îți plătesc pentru apărare?

Popa străbătu coridorul de oameni și intră împreună cu diacul în odaia dinspre curte, să se îmbrace. În urma lor se ivi îndată Simion. Nu era îmbrăcat de sărbătoare, după cum era obiceiul. Purta cioarecii vechi de fiecare zi, cu opinci rupte; dintr-una atîrna un capăt de obială murdară, pieptarul era descusut; din cămașa înnegrită, descheiată se vedeau gîtul roșu, pieptul asudat, păros. Nu dete bineț și nu se aplecă să sărute mîna preotului. Pe vremea luptei împotriva vinarsului, popa Tiron se trudise să scoată din sat și obiceiul ăsta. Izbutise tot atît de puțin. După cîțiva ani de stat în parohie găsea că deprinderea nu e chiar atît de *neigienică* cum i se păruse la început, că, oricum, pentru *păstrarea prestigiului*, preotul nu trebuie să disprețuiască anumite forme. Îngăduia chiar să i se sărute mîna, firește, *împotrivindu-se*.

– Da ce-i, bade Simioane? Lucrați, lucrați, îl întîmpină popa. Era întors cu spatele spre ușă; diacul tocmai îi potrivea felonul.

– Mai punem cîte ceva la loc, domnule. Trebuie să fii cu ochii în patru cînd îți aduni satele pe casă.

Preotul observă că Simion a *uitat* să spună „părinte" alături de „domnule".

– Bine faceți. Lucrul e plăcut lui Dumnezeu chiar în zi de post.

Acum intră în odaie Valer. Îl trimisese Ludovica, că „mula de tatăl tău cine știe ce face". Popa, tot întors cu spatele spre ușă, îl recunoscu după sunetul lui, sunet pe care îl scoate omul cînd a băut o apă prea rece și l-a tăiat în gît.

– Domnule părinte, hm, hm... începu el rostind cuvintele curat, *pe domnește* și dregîndu-și mereu glasul. Dacă e vorba, noi vrem să-i facem moșului o îngropăciune cum se cade.

– Așa am vrea, adăugă mai încet Simion, care rămăsese pe dinafară.

– Se și vede. De aia îl îngropați în zi de post... spuse diacul ca pentru sine. Apoi tare: Se cade, se cade! V-a lăsat moșie mare.

Acest diac era un țînc de om iute ca prisnelul. Avea opt copii și era sărac lipit. Umbla însă totdeauna cu cămașa albă ca laptele, cu obiele curate în opinci, spălat și pieptănat. Era diac din bătrîni și, se vede treaba, tot frecîndu-se de domni, se betegise de domnie. Cînd îi da cineva de veste să vie la o îngropăciune, întîi se supăra: de ce s-a potrivit chiar acum, că nu putem, vom vedea, că una, că alta, cîr-mîr, în sfîrșit, întocmai ca un popă rău. Altcum, era om de omenie. Numai pe bogații care nu dădeau popii zeciuiala – din care își avea și el partea – îi avea dragi ca sarea în ochi.

– Noi, domnule părinte, dacă e vorbă, vrem să-l prohodiți cu prohodul ăl mare. În predică să spuneți cît a fost moșul de creștin, de gazdă mare. Așa om nu se mai găsește. Dar ce vă spun eu? Știți dumneavoastră ce trebuie să spuneți. Să țineți și douăsprezece hodini.

– Dacă plătiți înainte, facem și treisprezece, se amestecă diacul.

Popa zîmbi.

– Plătim, nu te teme. Avem de unde. Noi nu umblăm cu sacul după împrumut.

Diacul se simți călcat pe picior. Într-un an sărac ceruse, într-adevăr, o mierță de grîu împrumut de la Urcănești. Și nu i-au dat.

– De umblat cu mierța, nu umblați voi, dar cu sacul și cu străițile ați fost prin tot Ardealul. Slugilor nu le plătiți simbria. Popii nu-i dați măsura de cucuruz, nici puii, nici fuiorul...

Pavel Dan, *Scrieri*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Cornel Regman, Editura pentru Literatură, București, 1965

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Acad. Dinu C. GIURESCU

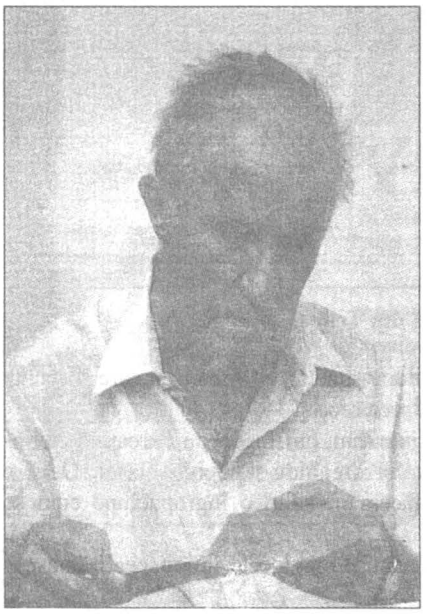

România între 1940 – 1947

Textul de mai jos reprezintă ***Prefața*** *la* Istoria Românilor, *volumul IX, programat să apară la Editura Enciclopedică în 2007:*

Volumul de față (al IX-lea din sinteza Istoria românilor *apărută sub egida Academiei Române – Secția științe istorice și arheologie) cuprinde intervalul septembrie 1940, când alinierea la Reich rămâne singura opțiune a României, până în 1947, când tratatul ei de pace este ratificat de puterile semnatare și, ca atare, starea de război încetează.*

Istoria acelor ani are loc în condițiile-limită impuse țării atât de desfășurările și raporturile de forță de pe teatrele de operațiuni (1941 – 1945), cât și de înțelegerile dintre puterile învingătoare, în primii ani după încetarea operațiunilor militare (1945 – 1947).

*

Politica de neutralitate, anunțată oficial de București în septembrie 1939, se rezema pe anume premize, infirmate curând de evenimente, și anume:

– repetarea scenariului din 1914 – 1918, cu un război de uzură a ambelor tabere, ceea ce ar fi îngăduit o politică relativ lungă de expectativă;

– aprecierea, total nefondată, că marile puteri n-ar îngădui înaintarea Sovietelor până la Dunăre: „că problema Basarabiei nu va fi ridicată înainte de reglementarea definitivă a noii ordinii europene, că, în caz de agresiune sovietică, România nu va fi lăsată fără sprijin" (Gheorghe Tătărescu, iulie 1949).

Evacuarea fără luptă a Basarabiei și a părții de nord a Bucovinei – sub imperiul necesității – nu absolvă guvernul de la București de răspunderile directe ce-i reveneau.

Populația din acele teritorii a fost anunțată abia în dimineața zilei de 28 iunie de intrarea iminentă a Armatei Roșii în Cernăuți, Chișinău, Tighina și Cetatea Albă. Nici o măsură prealabilă nu fusese luată, deși factorii de răspundere știau cu luni de zile înainte că Sovietele aveau ca țel reanexarea Moldovei dintre Prut și Nistru.

În atari condiții, alinierea la Reich devenea singura opțiune rămasă disponibilă (în iulie 1940). Berlinul a condiționat-o de „rezolvarea" litigiilor teritoriale cu Ungaria și Bulgaria. „Rezolvarea" a venit în modalitățile cunoscute: „arbitrajul" de la Viena care dădea Ungariei Transilvania de Nord și Est și acordul de la Craiova prin care Cadrilaterul era retrocedat Bulgariei. În intervalul 28 iunie – 7 septembrie 1940 România pierdea 99.926 km² cu 6.829.288 locuitori. Odată cu impunerea „arbitrajului", Reich-ul și Italia „garantau integralitatea și inviolabilitatea teritoriului statului român" în noile sale frontiere. Garanție ce se rezema numai pe puterea Wehrmacht-ului și se va dovedi, în final, iluzorie.

În perspectiva timpului, cedările teritoriale din vara 1940 au reprezentat totuși răul cel mai mic pentru România.

*

Prinsă între Reich și U.R.S.S., politica României se înscrie în meandrele statelor angrenate în conflict.

Franța și Anglia acceptă, la München (septembrie 1938), ciuntirea Cehoslovaciei, urmată curând de dezmembrarea ei. Un an mai târziu, ele declară însă război

Biobibliografie

Dinu C. Giurescu s-a născut la 15 februarie 1927, în București.

Studii: licențiat, Facultatea de Istorie, Universitatea București, 1950. Doctor în istorie, de la aceeași Facultate, 1968.

Profesor la aceeași Facultate (1990 – 1997), în prezent, profesor consultant: curs opțional, seminar special masterat, doctoranzi. Membru în Consiliul Științific al Facultății de Istorie (1992 – 1999).

Profesor la Universitatea de Artă, Secția Istoria și Teoria Artei – Muzeografie (1968 – 1987).

Președinte al părții române în Comisia româno-bulgară de istorie (1979 – 1985 și din 1991, în continuare).

Membru titular al Academiei Române din 2001 (membru corespondent, din 1990).

Activitate didactică:

a) 19 ani titular al cursului de „Istorie și Civilizație europeană" 1968 (octombrie) – 1987 (februarie) la Universitatea de Arte, Secția de muzeografie, București.

b) Patru ani, 1965 – 1969: cursul de istoria diplomației românești în cadrul specializării post universitare organizată de M.A.E.

c) 16 ani la Facultatea de Istorie a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Reich-ului care atacase Polonia.

Franța oficială semnează armistițiul în iunie 1940 și caută oarecum să se integreze „noii ordini europene" instaurată de Reich (1940 – 1942); se alătură apoi, cu mici unități proprii, forțelor anglo-americane (1943 – 1944).

Când Wehrmacht-ul atacă Polonia, Anglia intră și ea în război. Dar în final, este de acord ca 47,5% din teritoriul polon (1939) să fie anexat de U.R.S.S., cu compensații acordate Poloniei pe seama Germaniei învinse. Londra încheie apoi târgul cu Moscova pentru împărțirea Europei de sud-est în arii de dominație, dar, în acest fel, salvează Grecia de dictatura partidului comunist local (octombrie 1944).

Moscova semnează Pactul de neagresiune cu Reich-ul (23 august 1939) și îi asigură, astfel, libertatea de a ataca în vest. În contrapartidă, U.R.S.S. anexează Estonia, Letonia, Lituania, teritorii în Finlanda și România (Basarabia și nordul Bucovinei).

După atacul Wehrmacht-ului, Moscova semnează Charta Atlantic ului (24 septembrie 1941), fără să respecte nici o iotă din enunțurile ei.

La 23 iulie 1940, Departamentul de Stat respinge, într-o declarație formală, încorporarea statelor baltice (Estonia, Letonia și Lituania) în U.R.S.S. Dar la Teheran (decembrie 1943) conducerea Statelor Unite acceptă ca toată Europa de Centru-Est și Sud-Est să devină aria exclusivă de operațiuni a Armatei Roșii și prin aceasta creează premizele inițiale necesare pentru comunizarea de facto a întregii arii.

Guvernele U.R.S.S., S.U.A. și Marii Britanii semnează declarațiile de la Ialta și Potsdam (februarie și august 1945), pe care fiecare semnatar le-a interpretat cum a socotit, dincolo de înțelesul obișnuit al conceptelor vehiculate. Marile principii, generos formulate, au cedat în fața raporturilor de forță care, la rându-le, au primit, după un timp, o față juridică.

În 1945, după 5 ani și 8 luni de război devastator, zece țări europene au avut posibitatea să revină la normalitate: Franța, Belgia, Olanda, Luxemburg, Danemarca, Norvegia, Germania (Vest), Austria, Grecia și Italia.

În Europa de Centru-Est și Sud-Est, unsprezece state și șapte teritorii au fost supuse regimului totalitar de tip sovietic: Polonia, Germania (Est), Cehoslovacia, Ungaria, România, Bulgaria, Iugoslavia, Albania, Estonia, Letonia și Lituania (ultimele trei direct încorporate în U.R.S.S.). Cele șapte teritorii anexate tot de U.R.S.S.: zona Petsamo; Carelia finlandeză; partea de răsărit a Poloniei; Prusia Orientală; zona Königsberg-Kaliningrad; Barasabia; nordul Bucovinei; Rutenia subcarpatică.

*

Prin forța împrejurărilor, România s-a aflat în meandrele și hățișurile acestei confruntări intercontinentale.

Atacul Wehrmacht-ului împotriva U.R.S.S. înseamnă și intrarea României în război. Trecerea Prutului pentru eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei avea sprijinul covârșitoarei majorități a opiniei publice. Semnele de întrebare au început la trecerea Nistrului; pierderile între Nistru și Bug și pentru cucerirea Odesei au fost de trei ori mai mari decât pentru eliberarea Moldovei dintre Prut și Nistru. Putea fi oprită acțiunea armatei române odată ce teritoriile anexate de Soviete în iunie – iulie 1940 au fost eliberate? Din ce știm astăzi, răspunsul este negativ. Acțiunea continua, dar căpăta o altă dimensiune, deoarece Reich-ul fusese puterea atacatoare.

Se discută în continuare de ce mareșalul Ion Antonescu a angajat un număr atât de mare de unități românești (26 divizii) în ofensiva 1942 de pe frontul de Est. Cum s-a încheiat această ofensivă este prea bine cunoscut.

Ca urmare, tatonările confidențiale pentru scoaterea României din conflict s-au îndreptat, în 1943, spre Berna, Madrid, Lisabona..., cu reprezentanți americani sau britanici, nu sovietici. În primăvara 1944, emisari neoficiali ai opoziției din România (plecați cu aprobarea guvernului de la București) întâlnesc la Cairo trei diplomați – sovietic, american și britanic. Formula „capitulare necondiționată" lansată de președintele Franklin Delano Roosevelt în ianuarie 1943, la Casablanca, nu lăsa vreun spațiu de negociere. Guvernul sovietic însă, a interpretat pragmatic formula și a precizat condițiile unui armistițiu, între care „o acțiune comună cu România... pentru a

(continuare în paginile 18 – 25)

Universității București – cu teme diverse (curs și seminarii), privind regimul comunist din România și evoluțiile est-europene (din 1990, în continuare); conducerea lucrărilor de licență, de masterat și de doctorat (în continuare).

În total, 39 ani de activitate didactică.

Cercetare științifică: din 1959 (data primului studiu publicat) și până în prezent, în total, 47 ani: 15 volume de autor; 11 volume în colaborare; 9 îngrijiri de ediții (sau postfețe); 84 articole (selecție, a se vedea lista principalelor lucrări); 2 manuale didactice; 1 atlas istoric.

Activitate muzeală:

a) directă: la Muzeul de Artă al R.P.R. ca: îndrumător, muzeograf, gestionar al patrimoniului de artă feudală, muzeograf specialist, 1956 – 1964: 8 ani.

b) managerială: Președinte al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor (1992, 1997 – 2000); director general al Muzeului Țăranului Român (2001 – 2005): 9 ani.

Experiență tehnico-administrativă, în construcții de drumuri pe șantierele din Alexeni și Căzănești (jud. Ialomița), Hârșova, Siut-Ghiol, Medgidia și Mangalia (jud. Constanța), Bacău, Urziceni-Buzău, Găești-Târgoviște, 1950 – 1955: 6 ani și patru luni.

*

Părinții: Constantin C. Giurescu (1901 – 1977) – Maria Simona Giurescu (n. Mehedinți, 1903 – 1982).

Căsătorit cu Anca Elena Giurescu (n. Dinu) în 1960, doctor în filologie.

Copii: Marina-Elena Giurescu (n. 1962), medic specialist radiolog, Arizona.

Ena Simona Giurescu (n. 1964), (căsătorită cu Robert Heller), istoric de artă, director al Muzeului de Artă Biblică, New York.

Familia locuiește și lucrează permanent în Statele Unite ale Americii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

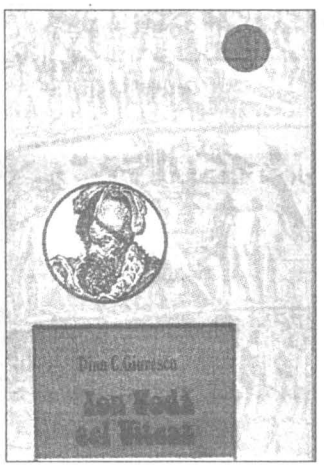

restitui României toată Transilvania sau cea mai mare parte a ei...". La București însă, deschiderea unui front în Balcani cu o debarcare anglo-americană a avut mult credit și în vara 1944.

Mai mult, ministrul plenipotențiar al României la Stockholm comunica, la 6 august 1944, că „rușii s-au declarat gata să negocieze și cu guvernul de azi" (= cu Antonescu).

Mareșalul Ion Antonescu n-a izbutit să se convingă pe sine însuși să ordone întoarcerea armelor și să lupte împotriva Wehrmacht-ului. Militarul din el a dominat omul politic care ar fi trebuit să accepte o atare răsturnare cu 180°.

Până miercuri 23 august 1944, orele 16 – 17, mareșalul a rămas prins între imperativele situației militare, aflarea de îndată a unei soluții politice și cuvântul său de ostaș.

A urmat actul de la 23 august, în bună parte improvizat, care a dus la scoaterea României din orbita Reich-ului și totodată la retragerea Wehrmacht-ului din Bulgaria, Grecia, Macedonia și o parte din Serbia. Niciun for de la Washington, Londra sau Moscova nu a socotit posibilă o atare răsturnare.

*

În septembrie 1940 înceta, legal, regimul autoritar instaurat de regele Carol al II-lea, în februarie – martie 1938.

Începea un alt regim, tot autoritar, cu generalul Ion Antonescu, devenit conducător al statului și investit, prin înalt decret regal, cu puterile executive și legislative esențiale (6 septembrie 1940).

Statul „național-legionar" – proclamat la 14 septembrie 1940 – s-a dovedit un experiment eșuat, și a fost încheiat prin acțiunea generalului Ion Antonescu.

De la finele lui ianuarie 1941 și până în august 1944 a funcționat de fapt și de drept regimul Ion Antonescu.

În alcătuirea guvernului, evoluția a mers către civili care au condus departamentele: externe, justiție, sănătate, finanțe, agricultură, economia națională, industrie și comerț, exploatări miniere și petrolifere, lucrări publice și comunicații, educația națională, culte și arte, propagandă (informațiile), aprovizionarea populației civile și a armatei.

În tot intervalul sus-amintit, executivul nu a avut un caracter politic și a constituit instrumentul central pentru administrarea treburilor publice. Aparatul administrativ și juridic al statului a continuat să funcționeze cu cadrele, principiile și mecanismele statornicite de întreaga evoluție a României între 1866 și 1939. La fel și școala, biserica, armata, ca și întreaga viață economică – finanțe, industrie, agricultură, comerț, firește cu restricțiile impuse de starea de război. Continuitatea acestor componente principale a asigurat și pe aceea a statului român în trăsăturile sale definitorii, în anii conflictului mondial.

„Până la o nouă reglementare – citim în decretul de abrogare a statului național-legionar – orice acțiune politică de orice natură este interzisă" (15 februarie 1941).

În fapt, liderii celor două partide tradiționale, Național Țărăniștii și Național Liberalii (dar și Social Democrații), au avut libertate de mișcare cu frecvente întâlniri, în tot intervalul 1941 – 1944.

Între Conducătorul statului și liderii celor două partide, liberal și național țărănist, s-a stabilit un dialog special, prin scrisori. Iuliu Maniu și Constantin I.C. (Dinu) Brătianu arată mareșalului opiniile lor privind politica României și nu ezită să-l critice direct, de repetate ori. Conducătorul statului le răspunde, uneori pe un ton dur: sunt cunoscute 49 schimburi de scrisori și mesaje între septembrie 1940 și 6 aprilie 1944. Ion Antonescu nu a trecut în niciun moment la represalii împotriva conducerii centrale sau locale a opoziției tradiționale. El a păstrat regula de bază a politicii românești: păstrarea unei echipe de rezervă, dacă împrejurările ar cere așa ceva.

Regimul Antonescu a aplicat o politică antisemită cu „purificarea etnică" în Basarabia și nordul Bucovinei, cu deportarea evreilor în Transnistria și a celor transnistrieni la Bug. Numărul victimelor a fost foarte ridicat (vezi capitolul special în acest volum). În restul României, a scos pe evrei din viața economică, administrativă, culturală.

Lucrări științifice publicate

a) Volume de autor

1. *Falsificatorii. „Alegerile" din 1946*, Centrul de Istorie a Românilor, „Constantin C. Giurescu", Editura RAO, 2007, 380 p.

2. *Uzurpatorii. România, 6 martie 1945 – 7 ianuarie 1946*, Editura Vremea XXI, București, 2004, 639 p.

3. *Cade cortina de fier. România 1947. Documente diplomatice*. Selecție, traducere, adnotări, studiu introductiv și indice de Dinu C. Giurescu, Editura Curtea Veche, București, 2002, 253 p.

4. *„Alegerile" din 1946* – 100 documente inedite, traduse, adnotate și cu o introducere de Dinu C. Giurescu, în volumul *Centenar. Constantin C. Giurescu. Amintiri și documente inedite*, Editura Universitaria, Craiova 2001, pp. 297 – 670.

5. *România în al doilea război mondial. 1939 – 1945*, Editura ALL, București, 1999, 310 p. Ediția în engleză, *Romania in the Second World War (1939 – 1945)*, în colecția East European Monographs (No. DXLV), Columbia University Press, 496 p., New York, 2000.

6. *Imposibila încercare. Greva regală. 1945*, Editura Enciclopedică, București, 1999, 379 p.

7. *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Editura ALL, București, 1996, XVI + 400 pagini.

8. *Romania's Communist Takeover: The Rădescu Government*, East European Monographs (no. CCCLXXXVIII), Boulder, Distributed by Columbia University Press, New York, 1994, 202 pagini (inclusiv 62 p. documente inedite).

9. *Distrugerea trecutului României*, Editura Museion, București, 1994, 175 pagini, ediție adăugită cu 9 anexe documente inedite (memorii ale autorului, singur sau cu alți colegi, pentru a opri dărâmarea unor monumente istorice).

10. *The Razing of Romania's Past*, editat sub auspiciile: Samuel H. Kress

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dar regimul Antonescu a refuzat să trimită pe evreii din România (până la Prut) spre lagărele morții, potrivit cu „Soluția finală" aplicată de cârmuirea nazistă. În acest fel, viețile a cca. 300.000 evrei au fost salvate.

*

După 23 august 1944, situația României este determinată de înțelegerile interaliate, confidențiale sau date publicității. În prima categorie intră întrevederea Winston Churchill – Iosif Vissarionovici Stalin, la Moscova, la 9 octombrie 1944; premierul britanic oferă celui sovietic 90% control asupra României, în beneficiul Uniunii Sovietice, cu un procent similar în Grecia, în favoarea Angliei. Procentajul a fost întocmai respectat prin desfășurările din 1945 – 1947.

Conferința de la Ialta a celor trei mari – Iosif Vissarionovici Stalin, Franklin Delano Roosevelt și Winston Churchill – (februarie 1945) a dat publicității „Declarația cu privire la Europa eliberată". Cei „trei" erau de acord să-și „coordoneze politica"; ei „vor ajuta în comun" pentru constituirea, în țările eliberate, „a unor organe provizorii de guvernare, care să reprezinte în mod larg toate elementele democratice ale populației". Aceste organe provizorii vor fi „obligate" să organizeze „alegeri libere" din care să rezulte „guverne care să corespundă voinței poporului".

Atacurile furibunde ale presei P.C.d.R., grăbit să ia puterea (cu manifestațiile ad-hoc organizate de acesta), se lovesc de împotrivirea plină de curaj a premierului Nicolae Rădescu, sprijinit de Partidele Național Țărănesc și Național Liberal (februarie 1945).

Partea sovietică interpretează, în felul ei, „Declarația cu privire la Europa eliberată": ordonă dezarmarea armatei române din interior (dramatic redusă în toamna 1944), iar Andrei Ianuarievici Vâșinski, venit pe neașteptate la București (27 februarie 1945), impune regelui, printr-un ultimatum, constituirea unui guvern „de largă concentrare", condus de dr. Petru Groza. Reprezentanții britanic și american se înclină în final în fața faptului împlinit. Într-un fel, reprezentantul sovietic își „coordonase" acțiunea cu partenerii de coaliție. Avea un cec în alb de la premierul Winston Churchill, iar președintele Franklin Delano Roosevelt scrie primului ministru britanic, la 8 martie 1945, că „România nu este un loc potrivit pentru un test" deoarece: „1) Rușii au fost acolo în control deplin, de la început; 2) România este situată de-a curmezișul liniilor sovietice de comunicații...".

A doua întâlnire a celor „Trei mari" la Potsdam (Berlin) (17 iulie – 2 august 1945) se încheie printr-un Comunicat interpretat, iarăși în mod diferit, de semnatari. Washington are în vedere tratative pentru încheierea unor tratate de pace „cu guverne democratice recunoscute în Bulgaria, Finlanda, Ungaria și România". Președintele Harry S. Truman se adresează prin radio națiunii americane (9 august), reafirmă răspunderea comună a celor trei puteri pentru formarea „unor guverne larg reprezentative" în amintitele țări și adaugă că „Bulgaria, Ungaria și România nu sunt menite a fi sferele de influență a vreunei puteri".

Ca urmare, regele Mihai cere de trei ori, în cadrul unei audiențe, premierului Groza să demisioneze; acesta refuză. Suveranul întrerupe legăturile de lucru cu executivul, se adresează în scris reprezentanților celor trei mari puteri în Comisia Aliată Sovietică de Control și roagă guvernele respective „să-i acorde sprijinul în vederea formării unui guvern care, potrivit Declarației Conferinței de la Berlin, să poată fi recunoscut de cele trei principale Puteri Aliate..."

Moscova a interpretat în mod diferit deciziile de la Potsdam. Chiar de la 6 august a anunțat restabilirea relațiilor diplomatice cu România, la nivel de legație. După întreruperea legăturilor între Suveran și guvernul Groza, reprezentantul sovietic din Comisia Aliată de Control comunică la Palat, la 23 august 1945:

„Guvernul Uniunii Sovietice a discutat și analizat problema guvernului român; guvernul sovietic se pronunță în modul cel mai categoric împotriva demisiei guvernului Groza".

Timp de cca. patru luni, situația rămâne neschimbată. De 8 noiembrie 1945, ziua de nume a Regelui Mihai I, mii de persoane manifestează pentru Suveran în Piața Palatului din București. Autoritățile răspund cu armele.

Observatorii americani aflați în mulțime consemnează „entuziasmul poporului pentru Rege; curajul poporului, care s-a menținut pe poziții în fața focului de arme; faptul că demonstranții aparțineau tuturor categoriilor (= sociale); slăbiciunea con-

Foundation, World Monuments Fund și US/ICOMOS, distribuit de The Preservation Press, Washington D.C., 1989, 198 pagini.

a) *Ediția din Marea Britanie* a lucrării precedente, publicată de „Architecture Design and Technology Press", Londra, 1990, prefață de arhitect Șerban Cantacuzino, 201 pagini.

11. *Istoria ilustrată a românilor*, Editura Sport-Turism, București, 1981, 640 pagini.

a) *Ediții în limbile engleză, franceză, germană, spaniolă și rusă*, aceeași editură, 1982.

12. *Ion Vodă*, Editura Militară, București, 1974, 112 p. (în Colecția „Domnitori și voievozi ai Țărilor Române").

13. *Țara Românească în secolele XIV și XV*, Editura Științifică, București, 1973, 496 pagini. Premiul Academiei Române pe 1973.

14. *Ion Vodă cel Viteaz*, Editura Științifică, București, ediția I, 1963, 223 pagini; *ediția a II-a*, 1966, 229 pagini; *ediția din Republica Moldova*, Chișinău, 1992, 155 pagini.

15. *Anatefterul. Condica de porunci a visteriei lui Constantin Brâncoveanu*, ediție de text după manuscrisul original, 150 pagini, în „Studii și materiale de istorie medie", București, 1962.

b) Volume în colaborare

1. *Istoria României în date*, coautor și coordonator, Editura Enciclopedică, București, 2003, 1060 p.

2. Dinu C. Giurescu, Stephen Fischer Galați, editori și autori, în colaborare cu alți 12 coautori, *Romania. A historic perspective*, East European Monographs, No. CDLVII, Boulder, Columbia University Press, New York, 1998, VIII + 544 pagini.

3. Stephen Fischer Galați, Dinu C. Giurescu, Ioan Aurel Pop, coeditori și coautori, în volumul *O istorie a românilor. Studii istorice*, Editura Fundația Culturală Română. Centrul de Studii transilvane, Cluj-Napoca, 1998 (contribuția proprie la pp. 253 – 297).

4. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Scurtă istorie a românilor pentru tineret îndeosebi*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, 424 p.; *ediția germană*, traducere de Adolf Armbruster, București, 1980, 493 p.; *ediția spaniolă*, editată la Toluca, Mexico, 1979, VII + 444 p.

5. *Istoria românilor*, I. *Din cele mai vechi timpuri până la întemeierea statelor românești* de Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu, Editura Științifică, București, 1974, 338 p.

6. *Istoria Românilor*, II. *De la mijlocul secolului al XIV-lea până la începutul secolului al XVII-lea* de Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Editura Științifică, București, 1976, 448 p.

7. *Mihail Kogălniceanu – Documente diplomatice*, editate de G. Macovescu, Dinu C. Giurescu, C.I. Turcu, Editura Politică, București, 1972, 552 p.

8. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor. Din cele mai vechi timpuri până în prezent*, Editura Albatros, București, 1971, 831 p.; ediția a doua 1975, 1038 p.

9. *Feronerie veche românească*, Dinu C. Giurescu, Andrei Pănoiu, Editura Meridiane, București, 1967, 105 p.

10. *Nicolae Titulescu – Documente diplomatice*, editate de George Macovescu, Dinu C. Giurescu, Gh. Ploeșteanu, G. Potra, C.I. Turcu, Editura Politică, București, 1967, 896 p.

11. Virgil Cândea, Dinu C. Giurescu, Mircea Malița, *Pagini din trecutul diplomației românești*, Editura Politică, București, 1966, prefață de Constantin Daicoviciu, 253 p.

c) Îngrijire de ediție, prefețe, postfețe

1. *Gheorghe I. Brătianu în dosarele securității*, documente, ediție de Aurel Pentelescu, Liviu Țăranu, prefață de Dinu C. Giurescu (pp. 5 – 10).

2. Constantin C. Giurescu, *Jurnal de călătorie. Impresii din Statele Unite*, ediție îngrijită de conf. univ. dr. Nicolae Rauș, postfață și note de Dinu C. Giurescu, Editura Scripta, București, 2006, 303 p.

3. Constantin C. Giurescu, *Istoria pădurii românești. Din cele mai vechi timpuri până astăzi*, ediția a treia, revăzută și adăugită, coordonată de Radu Cârneci, postfață de Dinu C. Giurescu, Editura Orion, București, 2004.

4. *Postfață* la volumul Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila*, reeditare sub egida Muzeului Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2002, postfață la pp. 371 – 375.

5. Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, Editura ALL, București, 2000, 542 p.

6. Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. I: *Din cele mai vechi timpuri până la moartea lui Alexandru cel Bun*; vol. II: partea întâi și a doua, *De la Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun până la Mihai Viteazul*; vol. III: partea întâi, partea a doua, *De la moartea lui Mihai Viteazul până la sfârșitul epocii fanariote (1601 – 1821)*, ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, București, Editura ALL, 2000, 455 + 527 + 781 p.

7. Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri până la moartea regelui Ferdinand*, reeditare, prefață de Dinu C. Giurescu, București, Editura Humanitas, 2000, 317 p.

8. Constantin C. Giurescu, *Cinci ani și două luni în penitenciarul din Sighet*,

tramăsurilor comuniste".

Iar reprezentantul politic al S.U.A. la București raportează, chiar în seara zilei de 8 noiembrie:

„Două trăsături sunt cele mai remarcabile: (1) sinceritatea evidentă și entuziasmul spontan al poporului pentru Rege și (2) rezistența fermă a poporului în fața tirului armelor, ca și cum se aflau în Piața (Palatului) pentru a apăra un principiu".

Până la urmă, miniștrii afacerilor externe ai Uniunii Sovietice și Statelor Unite s-au întâlnit la Moscova (decembrie 1945). După repetate discuții, Iosif Vissarionovici propune, iar James Byrnes, Secretarul de Stat al S.U.A., acceptă o formulă de „remaniere" a guvernului de la București, urmată de recunoașterea acestuia de către Washington și Londra. Înțelegerea a fost încheiată fără ca James Byrnes să informeze în prealabil pe președintele S.U.A. Harry S. Truman.

*

Guvernul de la București, completat cu câte un reprezentant al partidelor Național Țărănesc și Național Liberal, a promis „efectuarea alegerilor generale legislative în cel mai scurt timp posibil, asigurarea libertății presei, a cuvântului, a religiei și a dreptului de asociații", cu participarea „tuturor partidelor democratice și antifasciste". „Garanții" pentru aducerea la îndeplinire a angajamentelor au fost fruntași ai Partidului Comunist Român, titulari la Interne, Justiție, Propagandă, cărora li se adăuga cel de la Culte!

*

Începea astfel a treia fază[1] în drumul României spre instaurarea unui regim „democrat-popular". Partidul Comunist Român și-a propus, încă din ianuarie 1946, să obțină 80% din voturi și „chiar mai mult".

„Țelurile" folosite pentru atingerea unui atare rezultat au fost din cele mai felurite, aplicate pe un fond de continuă intimidare, de amenințare față de cei de altă părere: violențe, bătăi, șantaje, asasinate chiar; atacarea mitingurilor partidelor de opoziție, de către bande de bătăuși cu sprijinul logistic direct al autorităților; cenzurarea la maximum a presei de opoziție, cu distribuirea hârtiei mai ales pentru publicațiile guvernamentale; ingerințele sindicatului tipografilor controlat de partidul comunist; monopolizarea radioului de către formațiile guvernamentale; copleșirea viitorilor alegători cu broșuri, afișe, fluturași; „completarea" urnelor cu buletine de vot proguvernamentale înainte de începerea votării; împiedicarea opoziției de a asista la sigilarea urnelor și numărătoarea voturilor; falsificarea rezultatului final, potrivit cu un procent prestabilit, exprimat de mai multe ori înainte de „alegeri".

Prin aplicarea combinată a acestor tehnici, Blocul Partidelor Democrate, organizat și controlat de Partidul Comunist Român, anunță triumfător că a obținut la 19 noiembrie 1946 – 378 mandate de deputați (împreună cu aliatul său, Uniunea Populară Maghiară) dintr-un total de 414, adică 91,30%. În acest fel, procentul de 90%, avansat de felurite surse autorizate ale Partidului comunist între 27 mai și 12 noiembrie 1946, a fost întru totul realizat.

Realitatea a fost cu totul alta și s-a dezvăluit treptat după 1990. O confirmă o analiză ultrasecretă cerută de conducerea P.C.R. acelorași autorități județene care comunicaseră rezultatele „alegerilor"! Aceste autorități locale recunosc că au realizat – cu toate presiunile și tehnicile folosite – abia 40% din voturile validate, în timp ce Opoziția Națională (P.N.Ț.-Maniu, P.N.L.-Brătianu și P.S.D.I.-Titel Petrescu) a

1 Prima: (1) 23 august 1944 – 5 martie 1945; (2) 6 martie 1945 – 7 ianuarie 1946 (sfârșitul Grevei regale); (3) 1946 „alegerile"; (4) 1947 – instaurarea completă a dominației P.C.R. și abdicarea Regelui Mihai I.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

câștigat în jur de 52 – 53%! Dar din reexaminarea cifrelor, putem estima, ca ipoteză de lucru, pe baza documentelor astăzi cunoscute, că Blocul guvernamental a obținut în realitate, în noiembrie 1946, în jur de 21%.

*

Semnarea de către marile puteri a Tratatului de pace cu România la 10 februarie 1947, la Paris, încheie a treia etapă din istoria României, după 23 august 1944. Semnarea (și ulterior ratificarea) Tratatului de pace a însemnat, implicit, și recunoașterea guvernului reorganizat îndată după „alegeri", condus de dr. Petru Groza.

*

A patra etapă durează relativ puțin: din martie până în decembrie 1947. Are un singur țel – desființarea ultimelor componente politice tradiționale din România.

Primul val de arestări începe la 10 martie, la exact o lună de la semnarea Tratatului de pace. Sunt reținuți îndeosebi fruntași și activiști P.N.Ț. din județe. Al doilea val, în noaptea de 4 mai, la cinci zile după ce Camera Comunelor din Londra ratifică Tratatul de pace cu România. La 29 iulie, guvernul hotărăște dizolvarea Partidului Național Țărănesc condus de Iuliu Maniu, închiderea sediilor sale, confiscarea arhivelor și a oricărei corespondențe, lichidarea întregului patrimoniu. Totul „conform legii". Anterior, și Senatul Statelor Unite ratificase Tratatul de pace cu România (la 5 iunie).

În octombrie 1947, conducerea procomunistă a Partidului Social Democrat, supusă presiunii continue a P.C.R., votează, la Congresul al XVIII-lea P.S.D., o rezoluție prin care C.C. al P.S.D. este mandatat să discute cu C.C. al P.C.R. mijloacele practice pentru realizarea partidului unic muncitoresc. Rezoluția însemna desființarea social-democraților ca entitate politică. Ceea ce va avea loc la Congresul I P.M.R. din februarie 1948.

Trei evenimente încheie procesul de instaurare a controlului politic complet al Partidului Comunist Român asupra țării:

- procesul liderilor Partidului Național Țărănesc condamnați, pe baza unor acuzații prefabricate, la sentințe care, pentru Iuliu Maniu, Ion Mihalache, au dus la moartea lor în închisoare (29 octombrie – 11 noiembrie);

– înlăturarea lui Gheorghe Tătărescu și a Partidului său Național Liberal din guvern (5 – 6 noiembrie);

– abdicarea silită a regelui Mihai (30 decembrie).

Cu proclamarea „Republicii Populare Române" se încheie tranziția, de la monarhia constituțională, momentan restaurată din seara zilei de 23 august 1944, la autoproclamata „democrație populară", pe modelul sovietic. Începe astfel o etapă de 42 ani în care în România va funcționa un regim totalitar, cu monopolul politic deținut de partidul comunist.

*

Din septembrie 1944 și până în decembrie 1947, societatea românească trece prin schimbări la care nimeni nu se aștepta în primele zile după 23 august 1944.

Țara era ocupată și strict controlată de Armata Roșie și autoritățile sovietice. **Partidul Comunist din România pornea la asaltul puterii**. Prin mijlocirea Frontului Național Democrat (FND) își constituia o platformă, absolut necesară, de vreme ce, în august 1944, pornea cu cca. 900 membri înregistrați. Formațiuni ad-hoc, de care aproape nimeni nu auzise, se grăbeau să se alăture Frontului Național Democrat. Ca de exemplu: Frontul Plugarilor (puternic mediatizat din octombrie 1944), Partidul Socialist Țărănesc, Uniunea Patrioților, Partidul Țărănesc Popular, Frontul Național Democrat al Tineretului, Tineretul Democrat Universitar... Dar la F.N.D. aderase și Partidul Social Democrat din România, cu tradiții în viața politică.

Climatul social începe să se deterioreze. La început, mitinguri, revendicări, întreruperi de lucru, în București, Constanța, Brașov, Galați, Craiova, Moreni, Ploiești, în întreprinderi unde se afla muncitorimea. Presa procomunistă sublinia, zi de zi, că „masele", „poporul" voiau un guvern F.N.D.! Scenariul este reluat și mult

Editura Fundația Culturală Română, București, 1994, 214 p., ediție îngrijită, anexă și indice de Lia Ioana Ciplea, introducere de Dinu C. Giurescu.

a) Constantin C. Giurescu, *Five years and two months in the Sighet Penitenciary*, edited, appendixes and index by Lia Ioana Ciplea, introduction by Dinu C. Giurescu, East European Monographs, No. CDVI, Boulder, Distributed by Columbia University Press, New York, 1994, 181 p.

9. Constantin Giurescu, *Studii de istorie*, antologie, îngrijire de ediție și introducere (84 pagini) de Dinu C. Giurescu, Editura Eminescu, București, 1993, 506 p.

d) Studii și articole (selecție)

1. „Sfârșit de an la București sub semnul Moscovei", în volumul *Gabriel Strempel la 80 de ani*, Satu Mare, 2006, pp. 301 – 306.

2. „Filmul în România 1949", în volumul *Historiae Diversitatis. Festschrift für Vladimir Iliescu*, Academia Verlag, Galați, 2006, pp. 271 – 274.

3. „Ion Antonescu în noi documente americane", în „Dosarele istoriei", anul XI, nr. 11 (123), 2006, pp. 17 – 23.

4. „Guvernul Groza și starea de spirit a populației în mai – iunie 1945, Mărturii documentare", în volumul *Identitate națională și spirit european. Academicianul Dan Berindei la 80 de ani*, Editura Enciclopedică, București, 2003, pp. 243 – 246.

5. „1943: 25 de ani de la Marea Unire", în volumul *Omagiu istoricului Ioan Scurtu*, coordonator Horia Dumitrescu, Editura D.M. Press, Focșani, 2000, pp. 465 – 474.

6. „1 decembrie 1946: deschiderea Parlamentului B.P.D.", în volumul *Fațetele istoriei... Omagiu academicianului Ștefan Ștefănescu*, Editura Universității din București, 2000, pp. 761 – 767.

7. *Introducere*, la volumul Corneliu Mihail Lungu, Ioana Alexandra Negreanu, *România în jocul marilor puteri 1939 – 1940*, Editura Curtea Veche, București, 2000, pp. 7 – 27.

8. „Despre planul de învățământ. Programe și manuale", în „Studii și articole de istorie", Editura Fundației Culturale „D. Bolintineanu", București, 2000, pp. 177 – 180.

9. „1900 – 1999: O retrospectivă", în volumul *Balcanii. Ieșirea din trecut*, editat de Institutul de studii internaționale și strategice (ISIS), București, 1999, pp. 47 – 67.

10. Constantin Rădulescu-Motru, *Revizuiri și adăogiri, 1946*, volum îngrijit de Gabriela Dumitrescu, *Comentar* de Dinu C. Giurescu (pp. 5 – 58), Editura Floarea Darurilor, București, 1998.

11-26. *16 documente inedite* din Arhivele S.U.A. referitoare la *abdicarea*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

regelui Mihai I, traduse, adnotate și comentate de Dinu C. Giurescu. Publicate în „Tinerama" între 4 noiembrie 1997 și 23 martie 1998.

27. „Evreii din România 1939 – 1944", *postfață* la volumul Hannah Arendt, *Eichman în Ierusalim. Un raport asupra banalității răului*, traducere Mariana Neț, Editura ALL, București, 1997, pp. 344 – 367.

28. „Cea mai mare fraudă politică: «alegerile» din 19 noiembrie 1946". Comentariu introductiv și 12 documente, din care 10 inedite selectate din „Arhivele Naționale", Washington D.C. și traduse de Dinu C. Giurescu. Apărute în „ARHIVA", supliment de istorie al ziarului „Cotidianul", nr. 11 – 12/1996 și 1 – 2/1997.

29. „Evreii români 1939 – 1944", în „Realitatea evreiască", anul XLII, nr. 51 (851), 16 – 31 mai 1997, pp. 8 – 10.

30. C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri și adăogiri, 1943*, volum îngrijit de Rodica Bichis, Gabriela Dumitrescu, *Comentar* de Dinu C. Giurescu (pp. 5 – 10), versiune finală de Stancu Ilin, Editura Floarea Darurilor, București, 1996.

31. C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri și adăogiri, 1944*, volum îngrijit de Rodica Bichis, *Comentar* de Dinu C. Giurescu (pp. 5 – 24), versiune finală de Stancu Ilin, Editura Floarea Darurilor, București, 1996.

32. „19 Noiembrie 1946. Fraudele electorale comuniste (documente inedite)", în „Magazin Istoric", XXX, nr. 11, 1995.

33. „De ce nu a fost grațiat mareșalul Antonescu?", în „Magazin Istoric", XXIX, nr. 8 (341), 1995 (documente inedite).

34. „6 Martie 1945: W. Churchill și F.D. Roosevelt", în „Magazin Istoric", XXIX, nr. 3 (336), 1995.

35. „Ziua Victoriei: 8 mai 1945", în „Cronica Română", luni 8 și marți 9 mai 1995.

36. „Februarie – Martie 1945. Demobilizarea și dezarmarea trupelor române din țară", în „Magazin Istoric", XXVIII, nr. 10, 1994 (documente inedite).

37. „300.000 germani din România sub amenințarea deportărilor sovietice", în „Magazin Istoric", XXVIII, nr. 9, 1994 (documente inedite).

38. „Din documentele guvernării generalului N. Rădescu: evenimentele de la 24 februarie 1945", în „Arhivele Totalitarismului", 11, nr. 1 – 2, 1994, pp. 196 – 205 (documente inedite din „Arhivele Naționale" Washington D.C.).

39-46. „35 documente diplomatice inedite din Arhivele Naționale din Washington D.C. privind evenimentele din 1944 – 1945 în România", comentate și publicate în „Arhiva Cotidianului", III, 1994, nr. 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 și 12.

47. „Declarația din aprilie 1964. După

amplificat în februarie 1945, pentru a proiecta o imagine de dezordine continuă în România (aflată pe liniile de comunicații ale Armatei Roșii din Ungaria). Muncitorimea și salariații bugetari sunt folosiți în repetate demonstrații – cei absenți de la mitinguri își puneau în primejdie salariul, singurul mijloc de trai.

P.C.d.R. declanșează și lupta de clasă, sub lozinca „democratizării" vieții publice, a eliminării fasciștilor, legionarilor, reacționarilor. Grupuri special constituite ocupă primării și prefecturi la Constanța, Brăila, Ploiești, Târgoviște, Grivița CFR București. Climatul de nesiguranță și amenințări este în creștere până la violență.

La Uzinele Malaxa, salariații îndrăznesc să aleagă – cu 4.500 voturi – un comitet sindical independent, în timp ce lista propusă de comuniști întrunește circa 700 adeziuni! (februarie 1945).

Grupuri de comando ale Confederației Generale a Muncii (controlate de P.C.d.R. și aduse cu camioanele) iau la încăierare pe muncitorii aflați în incinta Uzinelor. Circa 100 muncitori sunt arestați și ținuți săptămâni în șir!

Constantin Titel Petrescu trimite, în numele Comitetului Central al P.S.D.R., o scrisoare către Comitetul Central al P.C.d.R. (februarie 1945). „Tovarășii" comuniști își manifestau deschis ostilitatea față de social-democrați cu care formaseră Frontul Unic Muncitoresc. Sunt semnalate repetate încercări de a elimina pe social-democrați din conducerea sindicală în ateliere și fabrici; socialiști au fost arestați la Oltenița și Ploiești sau sunt amenințați cu închisoarea sau chiar cu deportarea în Siberia, ca, de exemplu, la Societatea Tramvaielor București, la Moreni, în Valea Jiului...

Au mai fost și alte manifestări.

La 1 – 3 decembrie 1945 are loc la București Conferința Națională a P.S.D.R. Delegații tuturor organizațiilor provinciale și ale unor comitete au aprobat, cu 108 voturi pentru și 94 contra, rezoluția privind prezentarea separată în alegerile parlamentare a social-democraților. Constantin Titel Petrescu a subliniat în alocuțiunea sa că „... sunt mulți, foarte mulți social-democrați și îndeosebi sprijinitori ai partidului nostru care, pentru nimic în lume, nu și-ar da votul unor liste de coaliție, Social-Democrați – comuniști – Uniunea Patrioților – Frontul Plugarilor..."

În cele din urmă, prin manevre de culise, falsuri, presiuni, șantaje individuale și **vot pe față**, 232 delegați la Congresul extraordinar al P.S.D.R. din 10 martie 1946 au votat pentru listele comune cu P.C.R., 29 împotrivă și 60 abțineri.

Faptul că 89 delegați au avut curajul, în condițiile unei votări nominale, pe față, să se pronunțe direct sau indirect pentru liste separate la alegeri, arată că social-democrații voiau să-și păstreze individualitatea politică, deși erau supuși la o presiune puternică și continuă din partea liderilor partidului comunist.

La 8 martie 1946 muncitorii unei întreprinderi textile din Mediaș aleg, cu circa 800 voturi, un nou comitet sindical, alcătuit îndeosebi din membri național-țărăniști; 90 – 100 muncitori, îndeosebi etnici minoritari, aleg un alt comitet, sprijinit de poliția locală. Muncitorii din alte fabrici au venit în sprijinul textiliștilor. Camioane cu lucrători (mai ales minoritari) din alte orașe sosesc în „ajutorul" comitetului sindical procomunist; jandarmeria operează arestări, în timp ce comuniștii amenință că preferă să închidă fabrica, decât să predea conducerea sindicatului unor muncitori național-țărăniști. 51 de independenți sunt arestați, trimiși la Sibiu în fața Curții marțiale și condamnați la închisoare.

Încercările P.S.D.I. au continuat și de-a lungul campaniei electorale. Nu știm câți au votat pe listele separate la alegerile parlamentare. În încercarea de a arăta, prin cifre, că muncitorimea este de partea Partidului Comunist, oficialitățile au „acordat" socialiștilor independenți 65.553 voturi, adică 0,96% din totalul voturilor exprimate la 19 noiembrie 1946.

După care au început represaliile. Trei socialiști-independenți de la Societatea Tramvaielor București, candidați pentru Camera Deputaților, sunt concediați. Au urmat alte epurări la STB și anume social-democrații independenți ce fuseseră observatori la secțiile de votare și toți cei bănuiți a avea simpatii pentru acest partid.

Controlul P.C.R. asupra muncitorimii a mers mai departe. La 26 și 27 iunie 1947 are loc o ședință a Comitetului Central al Confederației Generale a Muncii (1.322.541 membri grupați în 22 federații industriale și 1.641 uniuni sindicale). Conducerea comunistă a CGM hotărăște ținerea unor noi alegeri sindicale. Motivarea? „Elemente nesănătoase" au reușit să se infiltreze în comitetele sindicale și de aceea este nevoie de un control riguros, pentru ca viitorii candidați să fie sindicaliști activi, de o cinste exemplară și să nu fi aparținut „vreunei organizații fasciste sau

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

reacționare"! Formularea viza orice muncitor bănuit de simpatii pentru social-democrații independenți sau național-țărăniști.

De unde în septembrie 1944, când s-au constituit comitetele sindicale, înțelegerea fusese de 50% – 50% între P.C.R. și P.S.D., acum, în vara lui 1947, comuniștii au insistat ca socialiștii guvernamentali să nu reprezinte mai mult de 10 – 15% din cei ce urmează să fie nominalizați pentru noile alegeri de comitete de fabrică și de uniuni sindicale. Cum „votarea" a avut loc prin aclamații sau ridicare de mâini, controlul deplin al Partidului Comunist asupra muncitorimii a fost realizat în vara anului 1947.

Din toamna anului 1947 social-democrații independenți sunt urmăriți și arestați și vor rămâne proscriși până în decembrie 1989. Muncitorimea a fost astfel adusă sub control.

*

În viața politică, **lovitura s-a îndreptat împotriva național-țărăniștilor, principala forță de opoziție**. În categoria „dușmanilor" intrau și Național Liberalii (Constantin I.C. Brătianu). Național Liberalii reprezentau partidul care conducese România atât în războiul de independență, cât și în acela din 1916 – 1918 încheiat prin Unirea cea Mare. Iar Partidul Național (devenit P.N.Ț.) organizase Marea Adunare de la Alba Iulia care, la 1 decembrie 1918, votase unirea Transilvaniei cu România. **P.C.R. urmărea, de fapt, anihilarea celor două partide care, între 1866 și 1918, conduseseră țara în drumul ei spre modernitate, spre o societate europeană**. Ca atare, P.C.R. a acționat în trei direcții în anii 1945 – 1947:

a) demonizarea Partidului Național Țărănesc, a P.N.L. (Brătianu) și a P.S.D.I. și a liderilor lor;

b) falsificarea completă a „alegerilor" din 19 noiembrie 1946, câștigate în realitate de P.N.Ț., aliat cu P.N.L. și P.S.D.I. (Opoziția națională);

c) scoaterea în afara legii a P.N.Ț. (iulie 1947) și condamnarea liderilor săi (octombrie 1947), apoi dizolvarea de facto a național-liberalilor și a social-democraților.

Multe sute de militanți național țărăniști îndeosebi sunt întemnițați în martie 1947 (la o lună de la semnarea tratatului de pace!); din nou în mai, apoi iulie – august 1947. Represiunea s-a abătut mai târziu și asupra național-liberalilor (conduși de Constantin I.C. Brătianu) și social-democraților independenți (Constantin Titel Petrescu). Liberalii din aripa Gh. Tătărăscu, deși au participat la guvernare, au fost și ei înlăturați (noiembrie 1947) și arestați (1950).

*

Chiar din 1947, mii de oameni au cunoscut nesiguranța, sentimentul de a fi urmăriți, percheziționați, așteptarea la mai rău, în final arestarea. Când s-a aflat **tratamentul la care erau supuși cei întemnițați**, atunci frica a început să se instaleze în oameni. Deținuții din penitenciarul Pitești reușesc să trimită la 24 mai 1947 o scrisoare lui Iuliu Maniu, în care descriu starea lor: „... condițiile sanitare de la Pitești nu pot fi ameliorate deoarece lipsește apa, uneori câte o zi întreagă...; în ultimele zile, n-a mai fost apă deloc în țevi...; apa de băut este adusă de la distanță, în cantitate insuficientă, în recipiente care sunt folosite și pentru mâncare...; deținuții n-au făcut un duș în ultimele șapte săptămâni din lipsa apei...; toaletele sunt complet deteriorate pentru cele 500 persoane din penitenciar, ele au devenit o sursă permanentă de infecție...; există numeroase cazuri de dezinterie...; suntem siliți să consumăm numai mâncare dată de penitenciar, care totalizează 427 calorii de persoană în 24 ore...; oricare ar fi boala deținutului, internarea în spital este strict interzisă...". Memoriul conchide: „... Distrugerea noastră este continuată sistematic și toate măsurile luate de autorități duc la această concluzie".

În penitenciarul Craiova erau închiși, în mai 1947, alți 146 fruntași național

30 de ani", în „Arhiva Cotidianului", III, nr. 4, vineri 29 aprilie 1994.

48. „Un divorț «amiabil»: lovitura de stat împotriva națiunii române 1944 – 1947" (cu utilizarea a 18 documente inedite), în „Dilema", I, 1993, nr. 50.

49. „Sistematizarea orașelor: un document semnificativ", în „Dilema", I, 1993, nr. 41.

50. „Cum a fost înlăturat generalul Rădescu", în „Magazin Istoric", XXVII, nr. 2 (311), 1993, pp. 22 – 29.

51. „Adevăruri ce se cuvin neapărat rostite (Pogromul de la Iași 1941 și evreii din Basarabia 1941 – 1944)", în „România Literară", XXIV, 1991, nr. 28.

52. „Știri despre evreii bucureșteni în secolele XVI – XVIII", în „Contrapunct", 11, nr. 8/60, 1991.

53. „O lovitură de stat împotriva națiunii române: 30 decembrie 1947", în „România Literară", XXIV, 1991, nr. 1.

54. „23 august 1944. Câteva repere", în „Forum", XXXII, 1990, 8, pp. 25 – 35.

55. „Challenges of a generation", în „Analele Universității București" – Istorie, XXXIX, 1990, pp. 3 – 23.

56. „Romania and Soviet Hungary", în *Revolutions and interventions in Hungary and its neighboring states 1918 – 1919*, Edited by Peter Pastor, Social Sciences Monographs, Boulder, Colorado, Columbia University Press, New York, 1987, pp. 211 – 220.

57-58. „Note privind istoria Europei 1815 – 1849", în „Forum", XXIX, nr. 4, 5, 6, 7, 1987.

59. „Landmarks in the Building up of European National States: first half of the XIXth century", în volumul *Culture and Society*, editat de Al. Zub, Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol" din Iași, pentru al 16-lea Congres Internațional de Științe Istorice de la Stuttgart, 1985, pp. 41 – 62; o versiune a apărut și în „East European Quaterly", XX, Spring, 1986, no. 1, Boulder, Colorado.

60-64. „Meridiane europene: Sinteza bizantină", în „Forum", XXVI, 1984, nr. 12, pp. 58 – 63; XXVII, 1985, nr. 2, pp. 43 – 48; nr. 4, pp. 54 – 59; nr. 5, pp. 54 – 56; nr. 6, pp. 55 – 65.

65-71. „Meridiane europene: note privind istoria Europei în secolele V– X", în „Forum", XXVI, 1984, nr. 5, pp. 60 – 70, pp. 61 – 66; nr. 7 – 8, pp. 114 – 124; nr. 9, pp. 50 – 59; nr. 10, pp. 55 – 61; nr. 11, pp. 53 – 60.

72. „Nicolae Titulescu in Romania's Domestic and Foreign Policy, June – August 1936", în „Romanian Studies. An International Annual of Humanities and Social Sciences", V, 1980 – 1986, E.J. Brill Publishing House, Leyden, Holland, 1986, pp. 134 – 144.

73. „Romania and the Crisis of 1876 – 1878 in South-Eastern Europe", în „Southeastern Europe", 7, part 2, 1980,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pp. 205 – 213, Arizona State University.

74. „Caracteristici ale feudalismului românesc", în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „«A.D. Xenopol»", XV, 1978, Iași, pp. 395 – 402.

75. „La diplomatie roumaine et le Pacte des Quatre (1933)", în „Revue Roumaine d'Histoire", nr. 1, 1969, București, pp. 77 – 102.

76. „Relațiile economice ale Țării Românești cu Peninsula Balcanică în secolele XIV – XVI", în „Romanoslavica", XI, 1965, pp. 167 – 201.

77. „Maître orfèvres de Kiprovac en Valachie au XVIIe siècle", în „Revue des Études Sud-Est Européennes", II, 1964, nr. 3-4, București, pp. 467 – 510.

78. „Relațiile economice ale Țării Românești cu țările Peninsulei Balcanice în perioada feudalismului timpuriu", în „Romanoslavica", X, 1964, București, pp. 359 – 384.

79. „Ob eksporte soli iz Ruminskih gosudarstv na Balkanskii Poluostrov pri feodalizme" (în rusă), în „Revue des Études Sud-Est Européennes", I, 1963, nr. 3-4, București, pp. 421 – 462.

80. „O cutie de argint dăruită Tismanei în 1670 – 1671", în „Mitropolia Olteniei", XII, nr. 5-6, mai – iunie, Craiova, pp. 215 – 238.

81. „Bisericani – Ctitorie a operei lui Ștefan cel Mare?", în „Studii și Cercetări de Istoria Artei", 1961, nr. 1, București, pp. 222 – 228.

82. „Date asupra picturii istorice românești", în „Studii și Cercetări de Istoria Artei", VII, 1960, nr. 2, București, pp. 61 – 79.

83. „Contribuții la studiul broderiilor de la Trei Ierarhi", în „Mitropolia Moldovei și Sucevei", XXXVI, 1960, nr. 3-4, martie – aprilie, Iași, pp. 215 – 238.

84. „Vizitând Muzeul de Artă al R.P.R.: anafornite brâncovenești", în „Glasul Bisericii", XVIII, 1959, nr. 5-6, mai – iunie, București, pp. 454 – 476.

e) Lucrări didactice

1. Dinu C. Giurescu, Anișoara Budici, Mircea Stănescu, Dragoș Țigău, *Istorie. Manual pentru clasa a X-a*, Editura Sigma, București, 2005, 152 p.

a) ediția în limba maghiară, 2005, 152 p.

2. Dinu C. Giurescu, Adina Berciu-Drăghicescu, Simona Daniela Grigore, *Istorie. Manual pentru clasa a IV-a*, Editura Sigma, București, 2006, 112 p.

3. *Atlas istoric*. Reproduceri de hărți geografice explicate de Dinu C. Giurescu, Editura Sigma, București, 2006.

țărăniști din Craiova (din care 16 aparțineau organizației muncitorești!) și din județele Putna, Râmnicul Sărat, Covurlui, Caraș și Dolj.

Surorile, soțiile și mamele deținuților trimit un memoriu Misiunii Statelor Unite din București în care dau lista nominală a celor arestați și adaugă:

„În numele miilor de martiri care zac în închisori și lagăre de concentrare în toată țara, noi, soțiile și copiii lor, surorile și mamele lor, venim la Dvs., cu lacrimi în ochi și vă rugăm stăruitor să folosiți toate mijloacele pe care umanitatea și lumea creștină le-au pus la dispoziția Dvs., pentru a pune capăt acestei fărădelegi".

Misiunea Statelor Unite la București constată realitatea și trimite o întâmpinare generalului colonel Susaikov (iunie 1947): „... nici un considerent de procedură diplomatică sau de protocol internațional nu poate să impiedice Comisia Aliată de Control să ia cunoștință de situație și să ceară guvernului român să ia măsuri energice și imediate, ca să elimine **condițiile hitleriste existente în închisoarea de la Pitești** și care, am serioase temeri să cred, sunt și în alte lagăre de concentrare în toată România".

Întâmpinarea cere în final vicepreședintelui sovietic al Comisiei Aliate de Control, general colonel Susaikov, „să solicitați guvernului român să ia măsuri prompte și efective pentru a suprima atari **practici criminale** și să dispună ca persoanele vinovate a le fi săvârșit să fie pedepsite corespunzător".

Evident, „practicile criminale" au continuat; nimeni nu a fost pedepsit; arestările au cuprins tot mai multe persoane. Dar silnicia impusă deținuților a început să fie cunoscută în afara închisorilor. Oamenii cu greu înțelegeau ce se petrece. Represiunea se întindea, iar frica se instala, încet și sigur, în fiecare, devenind un sentiment colectiv permanent.

*

Pentru salariații statului și cei din sectorul particular epurarea a fost arma preferată a P.C.R. Guvernul instalat la 6 martie se grăbește cu o nouă lege „pentru purificarea administrației publice" (la 31 martie). Formularea, cu totul generală, îngăduie îndepărtarea din serviciu a oricărei persoane. Ca, de exemplu, cei care „... au colaborat sub orice formă pentru realizarea intereselor și scopurilor hitleriste sau fasciste în România...; au activat sub orice formă în scopul instaurării sau menținerii regimurilor dictatoriale; au activat în mișcarea legionară sau alte mișcări cu caracter fascist, hitlerist sau rasial...; au luat atitudini antidemocratice...; acei care prin acțiunile lor politice împiedică în orice mod buna funcționare a serviciului public sau tulbură relațiile dintre România și aliații săi..." (a se citi Uniunea Sovietică).

Delațiunea devine obligație de serviciu, este oficializată. Se reînființau **lagărele de concentrare**: „Funcționarii și salariații îndepărtați din serviciu... vor fi întrebuințați la muncă obligatorie în folosul statului, în lagăre speciale..."

Legea pentru „purificarea administrațiilor publice" a fost un cec în alb pe care guvernul controlat de P.C.d.R. și l-a dat pentru a îndepărta orice persoană socotită adversară sau nesigură pentru noul regim.

La 29 ianuarie 1946, la plenara C.C. al P.C.R., ministrul de interne Teohari Georgescu estima că „sunt 50 – 60 – 70.000 de elemente epurate..." Liderul comunist anticipa și includea în aceste cifre și epurările viitoare. Oricum, „bugetarii" au fost repede aduși sub control prin amenințarea cu pierderea slujbei, oricând.

*

Atmosfera era încărcată cu repetate amenințări formulate în presa controlată de P.C.R., îndeosebi „Scânteia" și „România Liberă". Întors de la Sofia (iulie 1947) Gheorghe Gheorghiu-Dej se dezlănțuie împotriva liderilor național-țărăniști, arestați cu câteva zile în urmă: „... o mână de nemernici, de trădători de neam...; actele lor trădătoare din trecut...; ei erau puși în slujba imperialismului, a intereselor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

potrivnice țării noastre…; nu odată ei au apelat la intervenția unor cercuri imperialiste în treburile interne ale țării noastre…; … vom lovi și noi fără cruțare pe toți cei care au uneltit în interior, mână în mână cu cei dinafara granițelor…; noi trebuie să lovim fără cruțare în tot ce s-a strâns în jurul steagului lui Maniu…"

Ana Pauker este tot atât de categorică: „Vom fi fără cruțare. Avertizăm aici pe dușmanii noștri, pe prietenii dușmanilor noștri, pe simpatizanții dușmanilor noștri din lagărul nostru…"

Mesajele erau deosebit de limpezi: orice adversar urmează a fi lichidat.

Era numai începutul represiunii. Ea se va lărgi în anii următori 1948, 1949, 1950 – 1951, pentru a atinge un maximum în 1952. Va fi relansată în 1957 și va continua până în 1963.

*

Armata a fost masiv epurată. Majoritatea covârșitoare a corpului ofițeresc se opunea liniei politice a P.C.R., care urmărea, de fapt, **desființarea armatei române tradiționale** așa cum se constituise ea din 1859 și până în 1944. De altfel, mii de ofițeri constataseră în direct, pe front, ce însemna regimul bolșevic. Iar liderii P.C.R. îi socoteau pe acești ofițeri ca „vinovați" pentru că participaseră în războiul de la răsărit.

Reducerea efectivelor era cerută, desigur, de încetarea războiului. Dar criteriile aplicate acestei reduceri au fost precumpănitor politice, pentru trecerea în rezervă a celor socotiți adversari sau nesiguri. Astfel:

Nr. crt.	Data	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Total
1.	23 august 1944	23.109	43.866	531.009	597.984
2.	august 1947	10.295	14.867	111.183	136.345
3.	câți au rămas în august 1947 față de 1944 (în %)	cca. 44%	cca. 33%	cca. 21%	cca. 22,8%

După care, „reducerile" au continuat. Între 1 septembrie 1947 și 1 martie 1948 au fost trecute în rezervă alte 3.874 cadre militare din care peste jumătate ofițeri. Iar pentru educația politică a celor rămași a fost constituit Inspectoratul General al Armatei pentru Educație, Cultură și Propagandă. Zeci de mii de ofițeri și subofițeri s-au văzut fără slujbă, siliți să-și caute un rost.

*

Așa, **o țară întreagă a fost înregimentată**. Evoluțiile în acei trei ani, 1945, 1946 și 1947, au fost posibile întrucât țara era strict controlată de forțele armate și autoritățile sovietice și orice opoziție față de regimul procomunist reprimată de îndată. Puterile occidentale au formulat, din când în când, proteste, cu caracter formal. Semnarea și ratificarea tratatului de pace cu România (1947) de către U.R.S.S., Anglia, Statele Unite… a însemnat **recunoașterea juridică deplină a regimului procomunist**. A însemnat implicit, de atunci înainte, și **admiterea represiunii în formele ei cele mai brutale și a corolarului ei – frica**.

*

Au fost și cei care au colaborat de la început cu regimul procomunist: scriitori și cărturari consacrați, oameni politici, profesioniști din felurite arii, clerici, funcționari… Unii aveau convingeri de stânga; alții pentru a se pune la adăpost; alții pentru supraviețuire, în speranța că situația este temporară și va reveni curând la normal; mulți au sărit pur și simplu pe platforma puternicilor zilei. **Partidul Comunist Român urcă de la cca. 900 membri în august 1944, la 799.351 în decembrie 1947**.

Au avut câștig de cauză oportuniștii, pragmaticii sau cinicii. Mai târziu, regimul comunist a renunțat parțial la lupta de clasă și deținuții politici supraviețuitori au fost eliberați. S-a instaurat o „normalitate socialistă". Care, în anii '80, a revenit la opresiune, pe alte căi decât în anii '40 și '50.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Danemarca mai aproape

În zilele de 25 și 26 iunie 2007, Biblioteca Metropolitană București a primit vizita unei vechi și dragi colaboratoare – d-na Asta Broesby-Olsen, director adjunct al Bibliotecii din Sønderborg – Danemarca. Oaspetele nostru a venit cu veşti proaspete şi chiar surprinzătoare pentru mulți dintre noi, în ceea ce privește schimbările din lumea bibliotecilor din Danemarca – schimbări fizice, administrative și de mentalitate.

Conducerea noastră, ca de fiecare dată receptivă la specificul spațiului nordic al bibliotecilor, a fost prezentă la setul de conferințe prezentate de d-na Olsen la sediul BMB.

Am aflat astfel că schimbările din administrația daneză, cum ar fi trecerea de la 7 municipii în 2006 la un singur municipiu în 2007, au dus la o concentrare a nevoilor culturale și de informare ale locuitorilor. Astfel, Nordborg a devenit Sønderborg. În prezent, există 11 biblioteci municipale și filiale, dar conducerea politică și administrativă are în vedere reducerea acestora. Rațiunile unei astfel de mișcări sunt legate de principiul eficienței economice și de cel al organizării locale. Politicienii din Danemarca au avut și ei un cuvânt de spus, problema fiind pe agenda de discuții impusă de reprezentanți ai comunității locale și ai bibliotecarilor. Doamna Olsen ne-a prezentat și structura matricială a organizației sau organigrama, mult simplificată în cazul bibliotecilor daneze, pe baza unui consens profesional.

Biblioteca se transformă, și s-a ajuns în Danemarca la statutul de *biblioteca hibridă*, cu un acces constant la baze de date și conținut digital, precum și cu imaginea de punct de educare pentru public, oferind servicii diversificate, multe dintre acestea funcționând automatizat, pe bază de autoservire.

Ca o consecință a acestor schimbări, bibliotecile devin mai mari, ca spațiu și resurse; totodată, se organizează o serie de parteneriate public – privat în vederea unor locații speciale pentru biblioteci, care să atragă publicul și care să fie deschise mai multe ore pe zi.

O altă prezentare a bibliotecarei din Danemarca a vizat spațiul informațional, referindu-se la serviciile de căutare pe Internet, la varianta Web 2.0 și la impactul google.com asupra publicului tânăr. Se spune că „dacă nu te regăsești pe Google, atunci nu exişti", căci, astăzi, informația în format electronic ajunge rapid să satisfacă nevoia de informare a publicului.

„Web 2.0 se referă, la modul general, la o a 2-a generație de servicii disponibile pe WWW, care facilitează colaborarea între oameni și schimbul sau transferul online de informații diverse". (sursa: www.wikipedia.com)

Ideea forță a tehnologiilor din Web 2.0 este de a găzdui *inteligența colectivă*, de a avea acces liber pe un „locșor" din imensul spațiu virtual, unde să poți să oferi și să primești consultanță, să schimbi impresii, să creezi grupuri de discuții specializate.

Termeni precum Blog, Wiki, RSS, feedback electronic atrag și captează din ce în ce mai mult teren. Astfel, bibliotecarii din Danemarca au un spațiu dedicat, pagini personale și colective gen blog, precum www.LibraryBytes.com, booklovers blog, librarianblak.net ș.a.

Concluzionând, pentru a ține pasul cu aceste schimbări, bibliotecarii din Danemarca, și nu numai – am spune noi, datorită schimbărilor accelerate – devin niște „jucători ai cunoașterii", care încurajează aceste provocări din spațiul informațional, participă la blog-uri, postează informații, creează grupuri de lucru și de dezbateri, susțin personalul în a se implica în noile activități.

Irina STOLTZ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

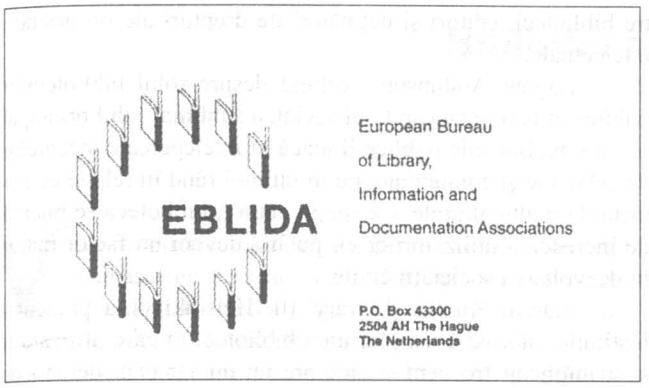

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Legiferări şi realităţi biblioteconomice

Întărirea drepturilor de proprietate intelectuală

Toby Bainton, preşedinte, Grupul de Experţi EBLIDA în Copyright

De mai mulţi ani, Comisia Europeană a recomandat ca, prin legislaţia comunitară, să se ceară statelor membre ca în legislaţia lor să se prevadă penalităţi pentru încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală.

În unele state membre, încălcările în acest domeniu sunt doar o problemă de legislaţie civilă. Comisia a demonstrat că cei care încalcă legea (falsificarea mărcilor, producerea neautorizată a unor înregistrări muzicale) aleg să opereze într-un stat membru cu un regim legislativ slab. Penalităţile pentru acest tip de infracţiune trebuie armonizate cu legislaţia comunitară.

Recomandările Comisiei au rezultat într-o *Propunere amendată pentru o Directivă a Parlamentului European şi a Consiliului privind măsurile penale menite să asigure întărirea drepturilor de proprietate intelectuală – 2005/0127(COD)*, căreia i s-a dat citire în Parlamentul European la 25 aprilie 2007.

EBLIDA a urmărit evoluţia Directivei care, dacă va fi adoptată, se va aplica în mod clar în cazuri de violări ale copyright-ului. Există însă unele aspecte care preocupă EBLIDA. Directiva este destinată unei anumite categorii de persoane (infractori pe scară largă), dar ea poate să-i vizeze cu uşurinţă, prin ceea ce prevede, şi pe non-infractori.

În primul rând, vrem să fim siguri de efectul Directivei asupra utilizatorilor bibliotecilor, care pot încălca dreptul de proprietate intelectuală într-un mod banal. Este mai bine pentru utilizatori să fie confruntaţi mai curând cu legea penală decât cu legea civilă, deoarece sistemul juridic penal le oferă un tratament mai bun. Nu dorim însă ca utilizatorii obişnuiţi, chiar dacă încalcă în mod deliberat copyright-ul, să fie confruntaţi cu penalităţi sub incidenţa deopotrivă a legii civile şi penale (lucru posibil în unele state membre). Un singur tip de pedeapsă este suficient.

În al doilea rând, în unele versiuni, Directiva prevede penalităţi pentru persoanele care ajută la producerea încălcărilor copyright-ului. EBLIDA nu doreşte ca bibliotecile sau personalul lor să suporte pedepse penale doar ca rezultat al facilităţilor pe care le oferă. De exemplu, nu dorim ca fotocopierea utilizată în biblioteci să fie văzută ca o activitate penală, ca rezultat al folosirii aparatului de către o persoană care violează copyright-ul. Acest exemplu pare ridicol, dar este foarte uşor ca legile imperfecte să producă efecte negative.

Directiva pune şi o altă problemă fundamentală. Ea susţine că violarea copyright-ului este o acţiune deschisă /directă şi doar o persoană cu rele intenţii va încălca în mod deliberat copyright-ul. Dar nu toate încălcările se produc direct. În cursul unei activităţi, copyright-ul poate fi încălcat deliberat atunci când s-a încercat tot posibilul de a obţine permisiunea unui deţinător de drepturi, dar acesta nu a fost găsit. Încălcarea poate fi onorabilă, întrucât cel ce o face are intenţia să plătească deţinătorului de drepturi un preţ corect, în cazul în care acesta este găsit, chiar dacă este greu de crezut că toţi cei implicaţi au un interes real pe termen lung faţă de activitatea respectivă şi că deţinătorul de drepturi îşi cunoaşte poziţia. EBLIDA a întâlnit astfel de cazuri, când bibliotecile cred că acţionează legal (folosind o excepţie în copyright), în timp ce deţinătorul de drepturi crede că acţiunea este ilegală. Dacă deţinătorul este corect, este deliberată acţiunea bibliotecii atunci când aplică serviciului pe care îl oferă o încălcare deliberată? Răspunsul la toate acestea nu este clar.

Pericolul major al Directivei pentru biblioteci apare atunci când se creează un nou serviciu pentru utilizatori, prin folosirea unei excepţii în copyright. Dacă orice deţinător de drepturi pretinde legalitatea acestui serviciu, cererea devine constrângătoare atunci când legea penală este implicată. Aproape toţi bibliotecarii sunt în serviciul public, şi nu pot încălca legea. O nouă directivă privind măsurile penale poate fi, astfel, folosită de deţinătorii de drepturi pentru a împiedica bibliotecile să ofere servicii noi. (O bibliotecă poate risca o acţiune conform legii civile dacă crede că a acţionat corect, dar va fi mult mai dificil să se angajeze într-un caz penal).

Directiva propusă este, după cum se vede, complicată şi continuă să primească amendamente din partea Comisiei şi a Parlamentului. Unele state membre se opun în mod categoric Directivei. Analişti juridici şi politici sunt de părere că legislaţia comunitară nu poate reglementa legislaţia penală a statelor membre în cazuri care sunt în mod esenţial civile.

EBLIDA s-a alăturat unei alianţe, cuprinzând Organizaţia Consumatorilor Europeni, Fundaţia Frontiera Electro-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nică, Fundația pentru o Infrastructură a Informației Libere, pentru a răspunde amendamentelor aduse Directivei de către Parlamentul European la 25 aprilie 2007. Vom continua acțiunile de lobby până când se va înțelege faptul că Directiva nu se aplică utilizatorilor obișnuiți ai bibliotecilor sau bibliotecilor care acționează în mod responsabil. Nimeni nu dorește să încurajeze încălcarea copyright-ului, după cum nimeni nu dorește ca bibliotecarii să devină infractori atunci când își desfășoară activitatea curentă. O lege complexă, cu numeroase amendamente, presupune riscuri pentru toți, și asupra lor trebuie să veghem.

A 17-a Conferință a Grupului „Halmstad"

Andrew Cranfield, director EBLIDA

În colaborare cu Asociația Bibliotecilor Daneze, Asociația Bibliotecilor Norvegiene, Agenția Bibliotecilor Daneze și EBLIDA, la Århus, în Danemarca, a avut loc, în zilele de 10 – 12 iunie 2007, cea de-a 17-a Conferință a Grupului „Halmstad".

S-a discutat despre inovație, democrație și participare, despre modalitățile prin care utilizatorii pot deveni parteneri mult mai activi în dezvoltarea strategică și inovativă a bibliotecilor publice și pot contribui la schimbarea acestor instituții. Jens Thorhauge (Agenția Bibliotecilor Daneze) a subliniat importanța înțelegerii trecerii de la creativitate la inovație, prin valorificarea creativității unei organizații și includerea strategică a acesteia în scopurile și idealurile organizației. Bibliotecile trebuie să fie parteneri pe agenda societății cunoașterii și să satisfacă nevoile de progres ale societăților democratice. De asemenea, el a evidențiat importanța serviciilor web de bibliotecă, noile concepte despre localurile și design-ul interior al bibliotecilor, necesitatea ca biblioteca să-și ofere serviciile și dincolo de limitele fizice ale clădirii în care funcționează. În acest context se vorbește și despre schimbarea mentalității bibliotecarului și asigurarea dezvoltării bibliotecii de tip hibrid. În fine, bibliotecile trebuie să inițieze strategii de marketing periodice și complexe, pentru a stimula interesul și așteptările beneficiarilor.

Dintr-o perspectivă mult mai globală, Teresa Peters (Fundația „Bill și Melinda Gates") a vorbit despre programele fundației destinate reducerii diviziunii digitale, asigurării accesului egal la resursele digitale și susținerii rolului computerelor în creșterea economică. Învățarea permanentă și participarea la nivel comunitar sunt elemente centrale în asigurarea dezvoltării durabile. Teresa Peters a subliniat, totodată, importanța măsurării succesului acestor investiții prin evaluarea impactului și analizarea beneficiului economic real al societăților și țărilor în care fundația activează.

Christine MacKenzie (Biblioteca din Yarra – Melbourne) a lansat conceptul „23 things", un mediu de învățare online, care este menit să încurajeze învățarea în rândul personalului din biblioteci și să creeze un nou profil al acestuia, pentru a schimba modul în care oamenii gândesc și percep biblioteca. Pentru a susține crearea conținutului pentru utilizatori, a noi lumi virtuale și spații de învățare, personalul trebuie să înțeleagă și să valorifice noile tehnologii informaționale.

Rob Fround (The Public Libraries International Network) a evidențiat necesitatea parteneriatului cu sectorul privat și cu „al treilea sector" și modul prin care se obține angajamentul comunității, oferind exemple ale parteneriatului dintre biblioteci, editori și deținători de drepturi ale proprietății intelectuale.

Ragnar Audunson, vorbind despre rolul bibliotecilor publice în relație cu capitalul social, a subliniat rolul principal pe care bibliotecile publice îl joacă în înțelegerea conceptelor de cetățenie și comunitate, nu în ultimul rând în relație cu societățile multiculturale. Ca spațiu neutru, biblioteca se bucură de încrederea utilizatorilor ei, putând deveni un factor major în dezvoltarea societății civile.

Samuli Kunttu (Library 10, Helsinki) și-a prezentat instituția, oferind exemplul unei biblioteci în care utilizatorii sunt implicați frecvent și care are un număr considerabil de vizitatori pe zi.

Din perspectiva EBLIDA, conceptul de bibliotecă este în schimbare, iar utilizatorul european va cere din ce în ce mai mult noi servicii din partea unor instituții precum bibliotecile, care furnizează materia primă a economiei cunoașterii. După cum se știe, există deja probleme cu copyright-ul materialelor disponibile prin servicii precum *YouTube* – până la ce nivel este responsabil furnizorul serviciului pentru materialul încărcat?

Într-o lume în care conținutul creativ este utilizat în modalități inovative, le revine bibliotecilor și furnizorilor de conținut sarcina de a căuta soluții care, pe de o parte, să întărească rolul bibliotecilor în asigurarea accesului la materiale relevante, iar pe de altă parte, să nu afecteze interesele legitime ale deținătorilor de drepturi.

I. M.

(Din buletinul „EBLIDA News"
nr. 9-10, 11/ iunie 2007)

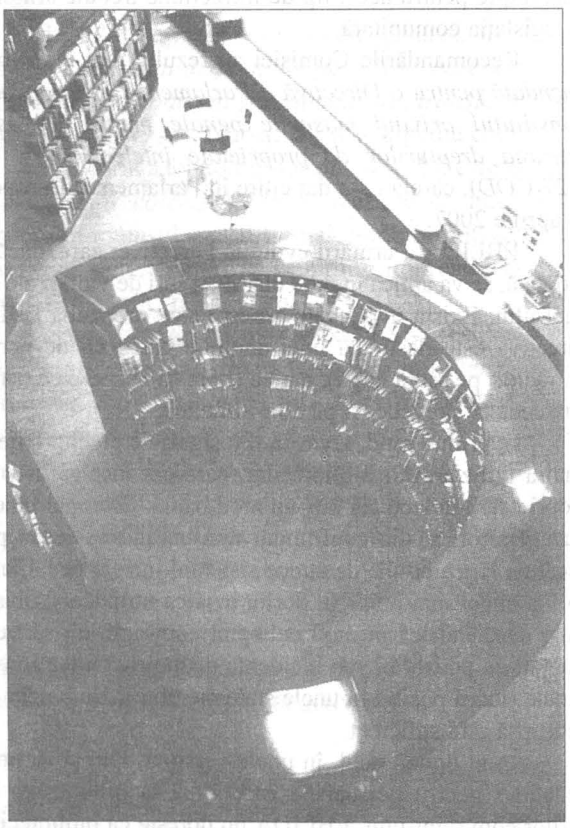

Biblioteca din Middelfart, Danemarca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca şi Publicul

Maija BERNDTSON
Director, Biblioteca Municipală din Helsinki

Viitorul bibliotecilor publice depinde în mod direct de numărul de persoane care utilizează serviciile acestora. Ducând ideea până la capăt, putem face următoarea afirmație: fără utilizatori existența bibliotecilor publice nu are sens. Cum la nivel mondial tendința este de scădere a frecventării, tema congresului Asociației Bibliotecarilor Francezi din iunie 2007 – *Publicul* – este de mare actualitate.

Numărul de utilizatori ai bibliotecii a scăzut în Finlanda în perioada 2005 – 2006 cu 4,6%, iar împrumuturile au scăzut cu 2,8%. Se observă aceeași tendință de scădere și în cazul Bibliotecii Municipale din Helsinki. Trebuie totuși reamintit faptul că în Finlanda gradul de utilizare a bibliotecilor rămâne ridicat. Într-o țară cu 5,2 milioane de locuitori, numărul de intrări a ajuns la 11,38 iar numărul de împrumuturi se ridică la 19,62 pe cap de locuitor.

Cum pot bibliotecile publice să-și păstreze numărul de utilizatori într-un moment în care există o atât de mare cantitate de informații pe Internet? În opinia mea, apar două probleme cruciale:

- Cum pot bibliotecile publice să-și demonstreze utilitatea (sau mai bine zis caracterul indispensabil) în fața utilizatorilor și a societății în general?
- Care este specificul bibliotecilor publice? Ce le diferențiază de ceilalți furnizori de informație?

Pot răspunde într-o oarecare măsură la aceste întrebări, dar bine înțeles că există și alte elemente pe care am putea să le căutăm împreună. Iată răspunsurile mele de astăzi:

Biblioteca reprezintă memoria societății: ca serviciu public, ea asigură continuitatea serviciilor și a colecțiilor de-a lungul deceniilor, ba chiar de-a lungul secolelor, în timp ce instituțiile private se nasc și mor.

Biblioteca este centru de informare și garantează democrația: ca serviciu public, ea prezintă informația în diversitatea ei, informațiile acestea fiind în același timp validate.

Biblioteca este centru cultural: bibliotecile publice țin cont de nevoile locale, culturale și lingvistice, punând în relație elementele regionale cu cele locale.

Biblioteca este un loc de autoeducare și un instrument de luptă împotriva excluderii sociale: bibliotecile publice încearcă să conducă la egalitate în toate domeniile (vârstă, nivel de educație, handicap).

Biblioteca este un loc al educației permanente: bibliotecile publice permit dezvoltarea competențelor de care au nevoie oamenii pentru a juca un rol activ în societate (utilizarea tipăriturilor și a mass media, administrarea online, educarea de-a lungul întregii vieți).

Biblioteca este loc de întâlnire: bibliotecile publice propun (în sediile lor și prin Internet) servicii personalizate pe care Google sau alte motoare de căutare nu le pot furniza.

Ce putem face pentru a înfrunta problemele apărute?

1. Putem propune servicii de calitate online. Utilizatorii pot alege între biblioteca reală și cea virtuală (care nu trebuie confundată cu folosirea la distanță!). În prezent, la Biblioteca Municipală din Helsinki, numărul de vizite al celor două tipuri de biblioteci este apropiat: 6,3 vizite „reale", 6,1 vizite „virtuale".

2. Utilizarea și amenajarea spațiilor bibliotecii sunt în schimbare: mai puține rafturi, mai mult spațiu pentru utilizatori și pentru servicii. Observăm acest lucru, spre exemplu, dacă ne oprim la concursul de arhitectură organizat la Stockholm unde se propunea imaginarea unei anexe pentru vechea bibliotecă centrală: suprafața pentru public va fi dublată, dar spațiul suplimentar va fi destinat activităților și nu colecțiilor. Vor apărea în biblioteci, de pildă, mai multe locuri de muncă „gălăgioase", spre deosebire de ceea ce se petrece în biblioteca tradițională, care nu avea spațiu destinat activităților colaborative.

3. Personalul trebuie să meargă în întâmpinarea publicului: angajații nu mai sunt văzuți ca niște paznici, ci ca niște ghizi. Personalul trebuie să aibă noi competențe, ținând cont de faptul că ne aflăm într-un moment în care o parte dintre servicii sunt virtuale. Accentul trebuie pus pe oameni și pe comunicare: trebuie instaurat un dialog strâns între client și bibliotecar.

4. Trebuie făcută diferența între diversele tipuri de clienți și diferitele lor nevoi. Clienții sunt indivizi care au nevoie de servicii personalizate și adaptate.

5. Clienții participă la crearea serviciilor și la conceperea conținuturilor personalizate: noul tip de client este utilizator și producător în același timp. Așa cum folosesc Internetul, la fel clienții utilizează, într-un mod activ, localurile bibliotecii în care li se pun la dispoziție centre informatice sau în care pot folosi propriile calculatoare. Vorbim așadar despre biblioteca 2.0.

6. Bibliotecile trebuie să-și îmbunătățească imaginea în lumea reală și în lumea virtuală. Ar trebui poate să apărem pe site-uri ca secondlife.com, așa cum o fac deja bibliotecile americane, australiene și daneze? Bibliotecile pot, de asemenea, să organizeze parteneriate în localurile sale.

În opinia mea, marea provocare pentru a asigura un viitor pozitiv bibliotecilor constă în motivarea personalului. La Londra, noul concept de bibliotecă numit *Idea Store* a înlocuit deja unele dintre bibliotecile de modă veche situate în clădirile Carnegie sau în alte locuri. Aceste noi biblioteci sunt foarte apreciate și se află în vecinătatea unor zone comerciale. „Operația estetică" a fost radicală, mergându-se până la înlocuirea bibliotecarilor cu o nouă categorie de profesioniști care dețin noi competențe.

Dar oricât mi-ar plăcea povestea cu *Idea Store*, ea reprezintă un coșmar pentru bibliotecarul din mine. De aceea le propun angajaților din Biblioteca Municipală din Helsinki provocarea de a face schimbări radicale. Una dintre realizările de care suntem mândri (ea figurează, de asemenea, în această prezentare) este Library 10, specializată în muzică și în noile tehnologii.

Traducere de Mădălina CODREANU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecile Publice Nordice în Societatea Cunoașterii

Considerații generale. Bibliotecile nordice, printre cele mai prompte în implementarea strategiilor pentru societatea informațională și cea a cunoașterii, au ca particularitate interesul pentru bibliotecă manifestat la nivel național prin rețeaua națională de biblioteci și la nivel guvernamental prin felul în care se reflectă în sistemul legislativ de profil și în bugetul național pentru dezvoltare și infrastructură. Aceste biblioteci sunt, potrivit statisticilor, cele mai frecventate din lume, dispunând și de bugetele cele mai bune, având prestanță în ceea ce privește calitatea serviciilor, a clădirilor și a colecțiilor. Promovarea acestora este intensă, ca și prezența lor în planurile social și politic. Discuțiile actuale se poartă în jurul unei mai bune cooperări între biblioteci, arhive, muzee, precum și între serviciile web, mai precis, între cataloagele electronice ale bibliotecilor și Google.

Accesul la colecțiile electronice – texte, muzică, precum și serviciile *e-ask* (întrebări electronice adresate de public unui bibliotecar) impun un ritm mai alert al transformării documentelor tradiționale în colecții virtuale. Bibliotecile nordice mizează pe faptul că cei care resping și cei care nu folosesc serviciile electronice se vor adapta.

Consolidarea și intensificarea educației și cercetării, contribuții aduse inovației la toate nivelele societății, încurajarea coerenței culturale și extinderea accesului la resurse electronice relevante pentru publicul larg sunt tot atâtea beneficii oferite de biblioteci. Accesul gratuit la împrumutul de muzică pe Ipod a fost posibil datorită unui acord încheiat între biblioteci și cei care dețin drepturile asupra acestora.

Dialogul dintre bibliotecari și utilizatori este îmbunătățit prin serviciile de chat și cele de e-mail – întreabă-bibliotecarul. Acestea au la bază o vizibilitate mai mare a bibliotecii, dar funcționează și ca sondaje privind nevoile publicului, care pot avea ca rezultat înființarea unor noi servicii.

În privința literaturii actuale, statul finanțează achiziționarea a 1.000 de exemplare pentru distribuirea lor în biblioteci, această înțelegere cuprinzând și o anumită parte de non-ficțiune. Promovarea culturii și plăcerii de a citi în școli este o inițiativă din 2003 în cadrul cooperării cu școlile. Elevii se întâlnesc cu persoane care au charisma necesară pentru a crește interesul lor față de lectură. Un alt program finanțat de stat este *Cultural Rucksack*, prin care se oferă elevilor experiențe culturale și artistice care să le stârnească interesul.

Danemarca. Discuțiile legate de integrarea imigranților în spațiul danez sunt în permanență pe agenda de lucru. Biblioteca are un rol major în crearea serviciilor necesare acestora, precum literatură în limbile vorbite de ei, oferirea unor servicii de comunicare electronică cu cei de acasă. Biblioteca a luat în considerare, de asemenea, și faptul că femeile de minoritate etnică sunt izolate, deși ele au un rol foarte important în integrarea familiei în societatea daneză. Proiectele care s-au derulat au avut în vedere nevoile imediate ale femeilor, contactul social, activitățile cotidiene, dezvoltarea competențelor de comunicare și socializare și asistență. Biblioteca Publică din Rodovre a colaborat, alături de un grup de femei somaleze, la un proiect de gătit mâncare daneză, întrucât acest grup și-a manifestat interesul de a găti acasă ceea ce copiii lor mănâncă în creșele și grădinițele din Danemarca. Un alt proiect a fost dezvoltat de Biblioteca Centrală din Odense și are în vedere alfabetizarea informațională a unui grup etnic minoritar, prin citirea împreună a ziarelor. Rolul bibliotecii, subliniat în nenumărate rânduri, este acela de a micșora discrepanțele care apar între indivizii societății.

Societatea cunoașterii pregătește un alt profil bibliotecarului prin educația permanentă, pe tot parcursul vieții, pornind de la educația formală, certificată printr-un examen, educația non-formală, experiența la locul de muncă și educația informală, adică înveți acolo unde a învăța nu este principalul scop al activității.

Biblioteca începe să aibă o semnificație specială în viața de zi cu zi a oamenilor, îndeplinind rolul unui loc de întâlnire (*meeting place*), indiferent de generații, subculturi, domenii de activitate etc. O persoană care caută o carte pe Internet, de acasă, nu are aceeași experiență și nu trăiește în atmosfera și sensul apartenenței, precum cel care vizitează biblioteca și împrumută cartea de pe raft.

Împrumutul de muzică online în bibliotecile publice daneze circulă sub sloganul „Împrumută și ascultă – este ușor și este legal". Muzica este variată, de la rock la muzică clasică, de la Anastasia la Amadeus.

În ceea ce privește spațiul bibliotecii, în ultimii 15 ani au fost închise în jur de 1.500 de biblioteci mici, cu resurse reduse și cu un program cu publicul destul de limitat. Cererea se îndreaptă spre spațiile largi. Creșterea importanței documentelor electronice duce și la o reconsiderare a spațiului, acesta devenind multifuncțional în sensul în care cuprinde expoziții, cursuri de calculatoare, spațiu pentru relaxare, studiu și întâlnire. La nivel național se prevede o creștere a serviciilor virtuale, în timp ce biblioteca locală va deveni un centru cultural, un punct de lucru pentru serviciile naționale. Campaniile de promovare a lecturii – adresate copiilor și adolescenților – cuprind competiții, alegerea cărții anului, concursuri de citit și povestit.

Serviciile de împrumut par amenințate, având în vedere că muzica, filmul și documentele multimedia se impun puternic în oferta bibliotecilor, îndeplinind și una dintre misiunile acestora, aceea de a susține activitatea culturală și educațională.

Tendința actuală, potrivit statisticilor, este aceea de descreștere a serviciului de împrumut în contextul transformării bibliotecii într-o instituție bazată pe colecții și depozitarea acestora într-un sistem coerent de bibliotecă din ce în ce mai digital. Creșterea puterii de cumpărare a populației a creat posibilitatea de a cumpăra cărți în loc de a le împrumuta. Cu toate acestea, promovarea împrumutului de bibliotecă a fost și este una dintre prioritățile de pe agenda Ministerului Culturii.

Cataloagele și împrumutul la nivel național sunt o altă formă de cooperare. Până la sfârșitul anului 2000, Danemarca avea la dispoziție un catalog comun pentru bibliotecile publice și cele de cercetare. A urmat o bază de date care oferea acces oricărui cetățean să comande orice tip de document din orice bibliotecă publică. Din punct de vedere financiar, transportul este asigurat jumătate de utilizatori și jumătate de stat. Biblioteca Värmland face parte dintr-o rețea de biblioteci care include biblioteci publice, de spital și universitare, în cadrul căreia există același permis, iar cărțile se pot returna în oricare

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

dintre acestea. Împrumutul nu ține cont de granițe, între Østfold și Värmland.

Plecând de la ideea că cititul este distractiv indiferent de vârstă, Autoritatea Națională a Bibliotecilor Daneze a invitat bibliotecile publice să colaboreze cu Radio Denmark P2. Printre obiective a fost și organizarea unor cluburi literare în biblioteci, iar discuțiile în urma alegerii unui roman al lunii urmau a fi difuzate la radio în cadrul emisiunii „Revista literară *Alphabet*". Au avut loc șapte înregistrări, astfel încât toate regiunile au fost reprezentate. *Copiii și literatura* este un proiect inițiat la nivelul Ministerului Culturii în 2003 și a devenit interministerial din 2004, o campanie pro lectură la care au participat Ministerele Culturii, Educației și Familiei. Proiectul își propune întâlnirea dintre cărțile bune, cititorii isteți și experiența adecvată. Premiul Orla 2006 este unic și este rezultatul desemnării de către copii și adolescenți a câștigătorilor celor patru categorii: cărți ilustrate, cărți pentru copii, cărți pentru adolescenți și desene animate. Ideea centrală a alegerii unui premiu este aceea de a obține un interes al copiilor pentru cărți, ei putând vota pe site-ul www.dr.dk/orla. O altă posibilitate o reprezintă concursurile cine-știe-câștigă organizate în spațiul bibliotecii, care se bucură de o mare atenție din partea mass media și a autorităților locale.

Proiectul *BIBCAST*, la care colaborează bibliotecile din Copenhaga, Århus, Randers și Silkeborg, este finanțat de Autoritatea Națională a Bibliotecilor Daneze. Prin intermediul permisului de bibliotecă, utilizatorii au acces gratuit și legal la filme și documentare, iar scopul acestui proiect este ca utilizatorii să poată viziona filmele acasă prin intermediul permisului de bibliotecă.

60 de biblioteci publice colaborează la realizarea revistei electronice daneze *Literaturesite.dk*, iar 160 de bibliotecari produc conținutul acesteia. Site-ul este finanțat de bibliotecile participante și de Autoritatea Națională a Bibliotecilor Daneze. Există colaboratori externi, fapt ce a determinat și bunele relații cu canalul TV dk4 în ceea ce privește interviurile cu autori.

Spațiul fizic al bibliotecii și funcționalitatea postmodernă sunt două aspecte care au devenit, în discuțiile actuale ale bibliotecarilor, contradictorii. Și aceasta pentru că nevoia de spațiu este tot mai mare, cărțile și lectura lor sunt totuși importante, competențele tradiționale de citit și scris sunt esențiale, experiențele lecturii îmbogățesc viețile oamenilor, bibliotecile țin cărțile pe rafturi. Arhitecții își concep planurile pentru noile construcții de bibliotecă urmărind cum se mișcă în spațiul deja existent personalul și utilizatorii. Ei au observat că multe persoane citesc și caută informații ascultând muzică la CD-player în spațiul bibliotecii. Interiorul trebuie să țină cont de prezența calculatoarelor, de nevoia de dialog. Bibliotecile tind să-și facă cunoscută prezența în centrele mari de cumpărături, în apropierea sau chiar în școală, considerându-se că biblioteca este un vecin plăcut și dorit.

În noul context social, Biblioteca Publică din Frederikshavn și-a mărit spațiul cu ajutorul financiar al Autorității Naționale a Bibliotecilor Daneze. În noile spații se pot proiecta desene animate, există un loc pentru lectura ziarelor și a revistelor, un loc de joacă și Hyper Călutul unde poți spune o poveste frumoasă, ca și alte elemente de decor. Camera rotundă nu este tocmai o cameră dar este definită prin elemente spațiale și luminoase, iar efectul dorit este ca forma să interacționeze cu toți copiii curioși. Diseminarea informației

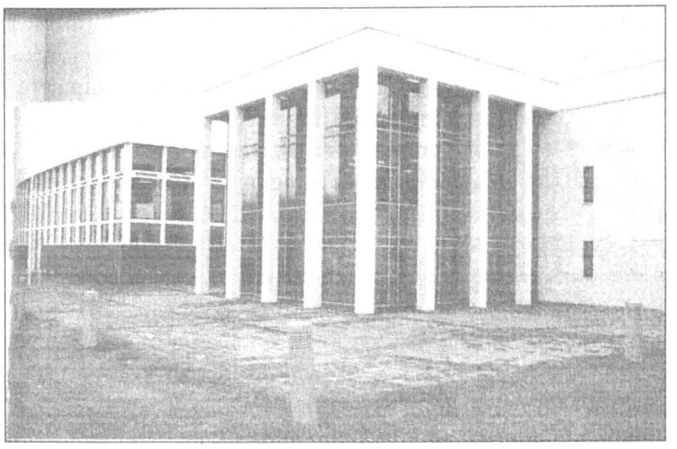

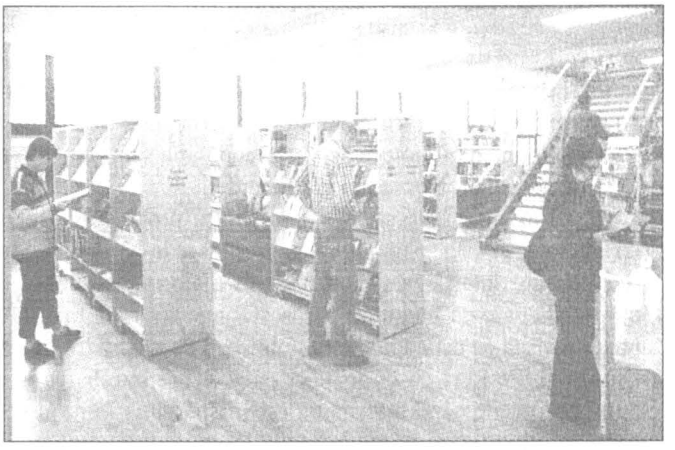

Biblioteca Municipală din Akureyri, Islanda

culturale, diverse și actuale este un proces democratic în municipalitatea Frederikshavn.

Round2 este un proiect experimental în Hjørring care se adresează copiilor. Cartea a fost transformată într-un centru vizual al experienței plăcute. Camera este asemenea unei săli de teatru. Efectele speciale sunt create de scheme de culoare, design cu elemente fantastice după sloganul: „Te poți juca, poți învăța și poți sta".

În Aalborg, Biblioteca Haraldslund are în apropiere o piscină, un centru de fitness și de întâlnire și alte facilități care înfrumusețează împrejurimile. Programul de lucru a fost extins, iar numărul de vizitatori și de împrumuturi a crescut considerabil. Inaugurarea spațiului nou intitulat Zona este un loc de întâlnire, un spațiu de inspirație, un punct de referință în jurul marii biblioteci. În bibliotecă, resursele digitale, evenimentele și trăsăturile locale sunt prezentate pe două megaecrane în holul mare și prin intermediul unor monitoare mai mici din plasmă în bibliotecă, precum și în bibliotecile locale.

În bibliotecile publice din Åarhus se intenționează înființarea unui centru multimedia până în 2010. Foyerul este permanent modificat în funcție de mai multe elemente: încăperea, utilizatorii, personalul, obiectele fizice și noua tehnologie.

Biblioteca din Næstved este situată la etajul unui mare supermarket. Ea cuprinde o zonă spațioasă pentru lectura ziarelor. Instruirea și asistența utilizatorilor în folosirea calculatorului și a resurselor digitale este o coordonată comună în bibliotecile nordice.

În Kolding, obiectivele sunt axate pe studiu, joc, activități educaționale, întâlniri și experiențe culturale. Arhitecții au construit o clădire din patru etaje, conținând și hotel și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

apartamente private, cu un ambient curat şi standardizat. De reţinut este departamentul pentru copii – Children X – o cameră-atelier cu un ecran imens, proiector, computere şi accesorii legate de un anumit subiect. Alături se află un laborator IT cu 25 de computere cu diferite programe şi două săli de întâlnire care comunică cu zona unde se circulă intens.

Norvegia. În perioada în care în România se pregătea o revoluţie, în Karasjok, Norvegia, a fost ales în 1989 Parlamentul Sámi care contribuie la un tratament mai corect al publicului Sámi, minoritar în Norvegia, Suedia, Finlanda şi Rusia, consolidând poziţia politică a acestei minorităţi etnice şi totodată cetăţeni norvegieni, cum sunt consideraţi.

Galerii de artă, biblioteca şi teatrele care să-i reprezinte sunt absolut necesare într-un cadru democratic. Obiectivele bibliotecii sunt achiziţionarea, stocarea, organizarea şi promovarea accesului la cărţi şi alte materiale în limba sámi. Scriitori vorbitori de sámi sunt încurajaţi să scrie în propria limbă astfel încât aceştia au intrat într-o adevărată competiţie cu literatura majoră în librării şi biblioteci. Prin intermediul celor şase bibliobuze, biblioteca serveşte populaţia sámi dincolo de graniţele Suediei, Norvegiei şi Finlandei.

Biblioteca este şi un spaţiu pentru promovarea literaturii actuale şi asta se întâmplă cu precădere în Norvegia. Spaţiul permite întâlnirea generaţiilor în dialog şi schimbul de opinii. Se pare că literatura părăseşte uneori cartea tipărită şi poate fi citită pe uşile toaletelor publice şi pereţii metroului, pe CD-uri şi iPod-uri. Şi cu toate acestea, apare întrebarea la ce bun bibliotecile când informaţia este disponibilă în jurul nostru prin intermediul atâtor metode? Răspunsul îl oferă profesorul Jon Bing, care spune că a pune astfel problema coincide cu a te întreba la ce mai folosesc hărţile drumurilor dacă sunt atâtea drumuri.

Internetul este folosit, în principiu, pentru localizarea cărţilor. În acest sens, a fost creat un program – o versiune norvegiană a programului britanic whichbook.net – în care cititorul alege cât de înfricoşătoare ar trebui să fie o carte sau unde şi în cadrul cărei lumi ar trebui plasată povestea.

La nivel guvernamental, în Norvegia, accentul este pus pe calitatea cantităţii, pe numărul celor care sunt convinşi că a citi este plăcut şi util, că este o necesitate a societăţii cunoaşterii fără de care nu putem evolua. Din experienţa bibliotecarilor norvegieni putem învăţa cum să promovăm cultura, nu simplul permis de bibliotecă, întrucât biletul la un spectacol nu înseamnă în mod necesar şi înţelegerea acestuia!

Proiectul de digitizare a întregii colecţii a Bibliotecii Naţionale din Norvegia, indiferent de suport, este o reacţie la programul iniţiat de Google şi de Comisia Europeană pentru realizarea Bibliotecii Digitale Europene. Potrivit statisticilor realizate în fiecare an, atenţia publicului se îndreaptă mai ales spre bibliotecile virtuale decât spre cele fizice. Bibliotecarul devine un custode cultural, realizând intermedierea între resurse şi utilizatorul final. Atunci când motoarele de căutare vor răspunde cu „Textul dumneavoastră – ... – nu a fost găsit în nici un document" atunci utilizatorul va apela un bibliotecar pentru a-i oferi răspunsul în marea cantitate de resurse digitale. O problemă cu care se confruntă ţările nordice este găsirea unei soluţii de apărare faţă de influenţa agresivă a englezei în aproape oricare dintre aspectele vieţii moderne. Vivian Reding, membru al Comisiei Europene, responsabilă de domeniul Societate informaţională şi Media, atrăgea atenţia acum doi ani asupra nevoii de a îmbunătăţi instrumentele de digitizare şi indexare a textelor pentru limbile non-engleze şi pentru fonturile necesare materialelor vechi.

Reţeaua de bibliotecă de muzică – peste 300.000 de compoziţii muzicale – funcţionează la nivel naţional şi permite împrumutul de muzică digitizată (pentru şapte zile), fapt posibil prin colaborarea consorţiului biblioteconomic şi Phonofile. Muzica are protecţia asigurată de Managementul Drepturilor Digitale, creat de Microsoft. Alături de aceasta, Norvegia dezvoltă reţeaua arhivei digitale de film Kinoteket. În bibliotecile care au aderat la schema aceasta, utilizatorul, pe baza permisului de acces, poate viziona filme la alegere în foyerul bibliotecii sau poate închiria propria sală de spectacol. Utilizatorii nu plătesc nimic, ţinând cont că bibliotecile au plătit deja către Arhiva de Filme. Sunt promovate în special filmele norvegiene, dar şi cele mai importante filme străine. Unele ţări şi-au arătat interesul de a oferi servicii similare şi de a colabora. Institutul Norvegian de Film îşi propune pe termen lung să ofere acces la arhiva de filme către toate bibliotecile şi şcolile din Norvegia.

Suedia. Pentru tinerii din regiunea de sud-est a Suediei s-a conceput proiectul *Demotek*. Acesta oferă posibilitatea tinerilor de a se exprima şi de a crea folosind textul, filmul şi sunetele înregistrate. Prin colaborarea cu bibliotecile are loc şi promovarea lucrărilor tinerilor către publicul larg. Bibliotecile află despre noile modalităţi de comunicare ale tinerilor - blogurile, SMS-urile, jocurile, site-urile web.

Biblioteca este definită ca un forum cultural deschis al societăţii, un spaţiu divers pentru dezvoltarea identităţii şi experienţei fiecărui individ, precum şi a societăţii în general.

O bibliotecă de copii sau o bibliotecă pentru copii este întrebarea la care a găsit răspunsul Stockholm-ul. O bibliotecă specializată pentru copii nu este o bibliotecă pentru adulţi în miniatură. Trebuie creat un spaţiu în care copilul nu trebuie permanent supravegheat, unde i se poate da voie să fie copil. În instituţiile tradiţionale se poate observa cum copiii de vârste diferite nu pot sta împreună pentru că au opţiuni diferite şi pentru aceasta s-au creat trei secţii. Prima este destinată copiilor între 0 şi 3 ani însoţiţi de adulţi, unde se află jucării moi, mobilă de înălţime foarte mică şi posibilitatea de a găsi cărţi în cele mai neaşteptate locuri. Aici adulţii pot găsi cărţi care li se adresează pentru a se putea bucura împreună cu copiii lor. În cea de-a doua sală, destinată copiilor între 4 şi 7 ani, cărţile sunt fie aproape de podea, fie aproape de tavan, ele pot fi citite cu un far într-o bojdeucă sau printr-un telescop dintr-un mic observator. Rafturile cuprind toate o imagine, iar aşezarea cărţilor la raft este în funcţie de subiectul poveştilor: cărţi cu sirene, cărţi haioase, cărţi despre stele. Nici un alt sistem de clasificare nu poate fi mai limpede şi mai coerent pentru copii! În a treia sală, care se adresează copiilor de la 8 la 11 ani, este mai multă linişte. Aici cărţile au următoarea clasificare: cărţi vitale, interesante, întregul univers şi caii. Camera înstelată este pentru lectura poveştilor. Jocurile sunt disponibile în permanenţă. Aici nu se află computere din două motive: copiii nu au nevoie să se familiarizeze cu calculatorul de la o vârstă atât de mică, pentru că îl studiază mai târziu, iar mulţi dintre ei au computere acasă.

Ce-şi doreşte Suedia în 2010? Să devină o societate în care cetăţenii să dispună de o mare mobilitate, să fie participanţi activi, iar persoanele cu dizabilităţi să pătrundă în toate sectoarele societăţii.

Biblioteca din Kortedala achiziţionează cărţi în limbile

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

albaneză, arabă, daneză, engleză, finlandeză, franceză, chineză, croată, kurdiș, norvegiană, persană, poloneză, rusă, sârbă, somaleză, spaniolă, germană. Accentul este pus pe documente non-ficțiune, manuale de zi cu zi, cum ar fi cărți medicale, cărți de bucate, ghiduri de creștere a copilului, psihologie, istorie, altase etc. Engleza și franceza reprezintă pentru imigranții din lumea a treia principalele limbi de citit și studiu. Obiectivul este nu numai integrarea în societatea suedeză, ci adaptarea serviciilor bibliotecii la realitățile locale, la nevoile celor care trăiesc și lucrează în zona deservită. A ajuta imigranții să decodifice codurile culturale ale societății suedeze și în același timp să păstreze contactul cu propria cultură și civilizație în care s-au născut sunt doua obiective majore pe agenda de lucru a bibliotecilor din Suedia.

Biblioteca Municipală din Helsinki

Islanda. Sistemul de biblioteci publice în Islanda deține un management comun pentru catalogare și circulație. Utilizatorii bibliotecii folosesc același permis, dar ei pot avea sau nu aceleași privilegii în funcție de achitarea taxei anuale unice la nivel de țară pentru împrumut, un tarif unic pentru împrumutul interbibliotecar (cererea se poate face online).

Finlanda. Serviciile online pentru copii au ca prioritate îndemnul la lectură. Aceștia dispun de o interfață diferită, colorată, cu opțiuni de căutare diferite, cu subiecte precum: „evul mediu și cavalerii" sau „de unde vin copiii". Bibliotecarii împreună cu profesorii au creat un portal pentru dezvoltarea competențelor de lectură. Părerea unanimă este că aceste servicii sunt inutile dacă publicul nu știe de existența lor, de aceea este necesară o campanie permanentă de promovare a acestora. Statisticile indică faptul că, în navigarea pe Internet, site-urile bibliotecilor se situează pe primul loc ca importanță pentru cetățeni. Viziunea Bibliotecii Municipale din Helsinki este de a servi local și de a acționa la nivel național.

Creșterea volumului de informații impune motoarelor de căutare găsirea unor soluții pentru organizarea informațiilor. Pagina semantică de web creează dosare în care domeniile cunoașterii sunt clasificate pentru precizia localizării informației necesare.

SFL – Search*Find*Locate (Caută*Găsește*Localizează) este o rețea în care funcționează un serviciu independent de căutare a informației, conține peste 20.000 de cuvinte-cheie care corespund sistemului de clasificare al Bibliotecii Municipale din Helsinki. Întrebările pot fi adresate bibliotecarului prin e-mail, chat sau telefon.

Catalogul Bibliotecii Metropolitane din Finlanda a devenit al doilea cel mai respectat brand online după Google datorită succesului serviciilor electronice. Serviciile de telefonie mobilă, SMS și conexiunile WAP sunt folosite pentru a verifica și prelungi împrumutul, pentru specificarea datei de returnare sau de rezervare, chiar și pentru plata taxelor online. Portalul este finanțat de Ministerul Educației și este coordonat de membrii Bibliotecii Municipale din Helsinki și ai Bibliotecii Centrale pentru Bibliotecile Publice. Ultima dezvoltare în domeniu este reprezentată de trecerea la televiziunea digitală. Servicii de bibliotecă interactive prin intermediul televiziunii digitale implică informații legate de bibliotecă, noutăți, accesarea arhivelor și serviciul întreabă-un-bibliotecar. Baza de date statistice este un serviciu național pe Internet unde sunt centralizate informații anuale de la toate bibliotecile publice de către Ministerul Educației. Sistemul de biblioteci permite căutarea materialelor, postarea unor întrebări, prelungirea și rezervarea acestora, precum și propunerea unor noi achiziții. În 97% dintre biblioteci se poate face prelungirea prin intermediul telefoanelor mobile folosind mesaje scrise sau prin conexiunea WAP. Baza de date despre autori din Biblioteca Municipală Turku conține date biografice, bibliografice și fragmente de text. În căutarea unui autor, utilizatorul poate accesa link-uri către lucrările autorului din catalogul bibliotecii și către oricare dintre articolele despre autor.

Biblioteca este văzută și ca un spațiu neutru, non-comercial, deschis pentru viața culturală locală, un forum pentru gând și opinie. Rolul bibliobuzelor care traversează orașele finlandeze completează rețeaua națională de biblioteci. Multe dintre acestea se află în permanent contact cu un calculator al bibliotecilor și urmează a fi dotate cu aer condiționat, echipament de CD-ROM, video, cu posibilitatea de a asculta muzică etc. Majoritatea acestor bibliobuze opresc la creșe, școli și furnizează material educațional suplimentar, se opresc și în zonele rurale, în spitale, în închisori și în azile pentru bătrâni. Cunoașterea literaturii devine vie prin ora de lectură și prin teatrul de păpuși care stârnesc un adevărat interes din partea copiilor. Aceste bibliobuze lucrează intens în special în perioadele de vacanță.

Propunerea de cooperare și fuziune a unei biblioteci municipale, a uneia districtuale, a uneia de stat și a unei biblioteci private a fost primită cu scepticism. Coordonatorii proiectului au remarcat avantajele situării în aceeași bibliotecă a mai multor tipuri de servicii în vederea unei mai bune utilizări a resurselor și a îmbunătățirii serviciilor pentru toate vârstele.

Traducere de Gabriela TOMA
(Din „Nordic Public Libraries in the Knowledge Society", Danish National Library Authority, 2006)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucharestus Bibliotheca Orientalis

Nelu DUMITRESCU
Bibliotecar orientalist

În colecțiile Academiei Române se păstrează manuscrise și tipărituri orientale în limbile turcă, arabă, persană, uigură, deopotrivă bilingve și trilingve; conform unor evaluări preliminare, o parte din aceste manuscrise și tipărituri sunt considerate în lumea islamică și arabă ca fiind pierdute, astfel că ele sunt unicate și cu valoare totală (istorică, documentară, arhivistică, teologică, filologică și lingvistică, caligrafică, arte miniaturale, coperți și legături, cerneluri și hârtie etc. ...) inclusiv pentru istoriografia arabă și islamică.

Trebuie arătat că cele mai multe manuscrise dintre cele care s-au păstrat în întregime îi cuprind și pe autorii lor, dar sunt și lucrări anonime sau considerate ca anonime, cel puțin până la descifrarea lor definitivă (loc, autori, datare, centre culturale, referiri, caracteristici bibliofile și bibliografice etc. ...). Prin datele și informațiile cuprinse și prin interpretarea lor competentă, la zi, prezintă un interes deosebit și au o valoare incontestabilă pentru toate popoarele respective sau limitrofe acestora dar și pentru contextul cultural, religios și politic din regiune în perioada 1000 – 1800.

Mari cărturari români, mai ales înalți prelați, precum episcopul Dionisie al Buzăului, știau piața, se informau și erau informați despre existența și apariția de manuscrise și tipărituri, în limba arabă și în alte limbi orientale, în diferite colțuri ale Imperiului Turc și în afara lui, chiar din momentele apariției lor în diferite anticării și biblioteci sau colecții particulare. Totodată, și acest lucru este foarte important, acești culegători și cărturari români, desigur și comisionarii, aveau cunoștință sau bănuiau că o parte din aceste manuscrise și tipărituri orientale se refereau, mai mult sau mai puțin, și la istoria mai veche și mai recentă a românilor din toate provinciile din Nordul și Sudul Dunării.

Un alt mare iubitor de carte orientală (mai ales arabă și persană), care a făcut numeroase și continue achiziții de manuscrise și tipărituri, prin diferite canale și persoane, inclusiv din Germania, a fost și marele cărturar Timotei Cipariu, care apoi le-a donat Bibliotecii Academiei. În general, unele dintre aceste manuscrise și tipărituri au fost comandate direct de cei interesați din cele două Principate, fie au fost aduse pentru a fi salvate și ascunse sau păstrate în vremi de restriște, de călătorii creștini și musulmani, mai ales arabi, care au vizitat cele două Principate române în scopuri culturale-misionare dar și pentru acțiuni politice și pan-ortodoxe.

Ceea ce este remarcabil și denotă, în mod evident, pasiunea dar și interesul științific al posesorilor, este faptul că, în majoritatea lor covârșitoare, aceste manuscrise și tipărituri arabe și islamice, bilingve și trilingve, fie chiar și cele religioase de exegeză teologică etc., au fost păstrate și în mânăstiri și biserici din Principate, de asemenea în bibliotecile personale ale unor înalți prelați români și deopotrivă cărturari de formație enciclopedică. În același timp avem datoria să menționăm că aceste tipărituri și manuscrise au făcut parte din biblioteci precum cele ale lui A.D. Sturdza, Ghenadie Enăceanu (Episcop de Râmnic), Biblioteca Papasoglu, fiind apoi donate Muzeului Național de Antichități și, în cele din urmă, Bibliotecii Academiei Române.

Pe de altă parte, se poate spune că aceste manuscrise și tipărituri au fost cumpărate de către alți mari cărturari și prelați români care au călătorit în Orient începând cu anul 1600 dar posibil și înainte (Turcia, Levant, Irak, Palestina, Siria), aflați în contacte permanente și vizite reciproce și cu unele comunități creștine locale, în primul rând ortodoxe, fiind achiziționate direct din anticăriile și sukurile de cărți atât de cunoscute și de vechi din Orient; altele au fost, probabil, primite și ca donații, cadouri etc. din partea unor personalități arabe și islamice.

De altfel, printre aceste manuscrise și tipărituri sunt și evanghelii în limba arabă și în alte limbi orientale, în legătură cu diferite comunități creștine din Orientul Apropiat și Mijlociu.

Prin cercetarea acestor documente precum și a altora care vor putea fi descoperite, se va putea reface drumul lor, când și cum acest tezaur inestimabil a fost adus și păstrat, în diferite perioade, în Țările Române, iar cercetătorii români vor avea, în sfârșit, posibilitatea să-l cunoască și să-l utilizeze.

Nu în cele din urmă trebuie să menționăm, cu respect și recunoștință, că primele cercetări preliminare ale acestor manuscrise și tipărituri orientale au fost efectuate în anul 1946 de către marele istoric Ioan M. Nistor și asistentul universitar, cercetător Mihail Guboglu.

Deși incomplete și fără să aibă o specializare integrală în domeniul orientalisticii, în primul rând în arabistică, biblioteconomie arabă și islamică, respectiv catalogare și clasificare, studiul lor reprezintă o bază indispensabilă de plecare pentru orice fel de cercetare totală și definitivă a acestor documente.

Însemnate alte documente și manuscrise orientale se găsesc și în colecțiile Bibliotecii Naționale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Primul Congres pentru cercetătorii străini ai istoriei Poloniei

(Cracovia, 28 – 30 iunie 2007)

În zilele de 28 – 30 iunie 2007, la Cracovia a avut loc *Primul Congres pentru cercetătorii străini ai istoriei Poloniei*, manifestare desfășurată sub înaltul patronaj al președintelui Republicii Polone, Lech Kaczyński.

Organizat de Societatea istoricilor polonezi, în colaborare cu Muzeul Național de Istorie a Poloniei, Universitatea Jagiellonă din Cracovia, Primăria și Centrul Internațional de Cultură din Cracovia, Congresul a avut ca obiective cunoașterea și stabilirea de contacte cu istoricii, centrele de cercetare și învățământ din întreaga lume, care se ocupă de problematica poloneză, coordonarea unitară a demersurilor întreprinse pentru sprijinirea activității acestora, îmbunătățirea propagandei culturale externe, extinderea ariei de popularizare a trecutului istoric, a valorilor spirituale și civilizației poporului polonez.

La Congres au fost prezenți aproape 400 de specialiști și profesori de istorie, sociologie și politologie din 35 de țări, remarcându-se participarea unor personalități cu o largă recunoaștere internațională, pentru activitatea prodigioasă desfășurată în domeniul cercetării și popularizării istoriei și culturii poloneze, precum prof. Norman Davies și prof. Antony Polonsky de la Universitatea Oxford – Londra, prof. Timothy Snyder de la Universitatea Yale – SUA, prof. James Barrett de la Universitatea Illinois – SUA, prof. Michael G. Müller de la Universitatea din Halle – Germania, prof. Rolf Fieguth de la Universitatea din Fryburg – Elveția, prof. Alexandra Viatteau și prof. Maria Delaperrière de la Institutul Național pentru Limbi și Civilizații Orientale (INALCO) și Universitatea Sorbona – Paris, prof. Tokimasa Sekiguchi de la Universitatea din Tokio – Japonia ș.a. Congresul a evidențiat potențialul intelectual considerabil al diasporei poloneze, un număr destul de mare de participanți aparținând comunităților de polonezi din Occident, dar și din unele țări ale Europei Central Răsăritene. S-a evidențiat, astfel, participarea unor delegații destul de numeroase de istorici din Ucraina, Federația Rusă, Ungaria, Cehia și Slovacia. Din România, am fost singurul participant, iar din Republica Moldova au fost prezente două cercetătoare de la Chișinău și, respectiv, Bălți.

După deschiderea oficială, la „Auditorium Maximum" de la Universitatea Jagiellonă, și înmânarea premiilor pentru cele mai bune lucrări de istorie a Poloniei, apărute în limbi străine, profesorul Władysław Bartoszewski, figură legendară a luptei împotriva ocupațiilor străine din timpul celui de-al doilea război mondial, fost ministru de externe al Poloniei în anii '90, a rostit cuvântul introductiv la dezbaterea internațională cu tema *Politica istorică – importanță și perspective*. În cadrul acestei dezbateri au fost abordate o serie de probleme actuale privind modul în care acțiunile politice influențează conștiința istorică a societății, cum se reflectă această situație în Polonia și în alte țări.

Lucrările Congresului s-au desfășurat apoi în cadrul mai multor simpozioane și ateliere de lucru, care au dezbătut teme ca: *Trecutul Poloniei în istoriografia Europei și a lumii*; *Istoria celui de-al XIX-lea secol: o națiune fără stat – Polonia și polonezii în Europa veacului al XIX-lea*; *Istoria și cultura poloneză în ochii tinerilor europeni*; *Noile provocări ale istoriei contemporane*; *Filmul în istorie și istoria în film*; *Istoria relațiilor polono-evreiești și a Holocaustului, reflectată în filmele documentare din Polonia, în perioada postcomunistă*; *Promovarea istoriei și literaturii poloneze în țară și străinătate*; *Polonistica peste hotare – contribuțiile ei la cercetarea istoriei Poloniei*. La acest din urmă subiect s-a concluzionat că studiile de polonistică trebuie să-și aibă propriul loc, din punct de vedere organizatoric și instituțional, în cadrul structurilor de cercetare și învățământ, mai ales în condițiile în care catedrele și institutele de slavistică sunt asimilate, în general, cu istoria și filologia rusă. De un interes deosebit s-a bucurat masa rotundă cu tema privind *Raportul dintre cercetarea istorică și jurnalism*, care a prilejuit o vie dezbatere în jurul ideii potrivit căreia „jurnaliștii îi învață pe cercetători cum se scrie istoria". S-a subliniat interdependența existentă între cercetare și jurnalism, subliniindu-se faptul că „istoricii furnizează în mare parte materia primă pentru cele mai bune materiale de presă". Au avut loc, de asemenea, întâlniri ale participanților cu factori responsabili din sistemul arhivelor de stat și ai bibliotecilor publice din Polonia, care au prezentat organizarea și funcționarea acestora, cât și date despre serviciile asigurate și noile achiziții de interes pentru cercetarea istoriografică.

În cadrul secțiunii de istorie contemporană, semnatarul acestor rânduri a avut o intervenție în care a relevat momentele care au marcat raporturile româno-polone în perioada interbelică, oferind, cu această ocazie, exemplare din lucrarea proprie – *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone*, apărută la Editura Biblioteca Bucureștilor în anul 2005, cât și alte publicații pe această temă.

În opinia noastră, primul Congres pentru cercetătorii străini ai istoriei Poloniei constituie un model de urmat pentru comunitatea istoricilor din țara noastră, o asemenea formă de întâlnire periodică a specialiștilor din întreaga lume, care se ocupă de studierea trecutului poporului român, avându-și o utilitate neîndoielnică. Viitoarea ediție a Congresului cercetătorilor străini ai istoriei Poloniei se va ține peste cinci ani.

Ion CONSTANTIN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

***„Dosarul" Mircea Eliade* XII. 1981**
„Sărbătoarea povestirii"
Cuvânt înainte şi culegere de texte de Mircea Handoca, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2006, 288 p.

Sărbătoarea povestirii *este reluarea unei inspirate alăturări de cuvinte din titlul recenziei lui Nicolae Manolescu la volumul de povestiri fantastice apărut în 1981,* În curte la Dionis...

Antologia noastră transcrie prezentarea volumului În curte la Dionis *în viziunea lui Gabriel Dimisianu (*Mitul cunoaşterii nemărginite*) şi Mircea Tomuş (*Proza fantastică a lui Mircea Eliade*).*

*Mai selectăm şi alte importante contribuţii: Cornel Moraru (*Note despre M.E.*) şi Eugen Simion (*Fantasticul eliadesc *şi* Mircea Eliade şi funcţiile povestirii mitice*)*...

Am introdus în culegerea de faţă şi două din eseurile mele... (Mircea Handoca)

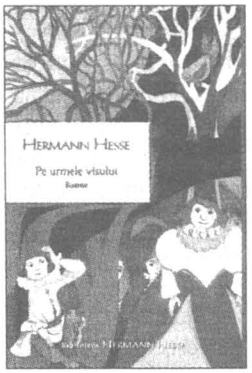

Hermann HESSE, *Pe urmele visului. Basme*
Traducere din limba germană de Alexandru Şahighian, Editura RAO, Bucureşti, 2007, 320 p.

Combinând misticismul estic cu motivele basmelor europene, poveştile din acest volum, traduse pentru întâia oară în limba română, configurează evoluţia lui Hermann Hesse ca artist în timpul primelor două decenii ale secolului XX. Uneori în mod luxuriant şi liric, alteori în simplul limbaj al parabolei, aceste basme relevă preocuparea lui Hesse pentru teme precum moartea, traiul armonios şi izolarea artistului. Personajele sale renunţă la societate pentru a deveni poeţi, vegetarieni sau, ca în povestirea fantastică Faldum, *un munte. Câteva dintre poveşti reflectă atitudinea pacifistă a autorului în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, evocând „creşterea şi descreşterea" unei naţiuni sau ale unui individ...* (RAO)

Solo JUSTER, *Iarnă verde. Poeme alese*
Prefaţă de Paul Cernat, Editura Hasefer, Bucureşti, 2007, 196 p.

Poet cu vechi state de serviciu, scriitorul israelian de limbă română Solo Juster este cunoscut astăzi şi pentru cenaclul şi revista mensuală „Punct" înfiinţate împreună cu soţia sa, scriitoarea Mariana Juster (titlul celor două instituţii trimite, evident, la cel al revistei avangardiste conduse de Scarlat Callimachi în 1924 – 1925...). Ca animatori culturali, cei doi autori au reuşit să creeze, deja de ani buni, un climat de emulaţie, un mediu creativ şi, totodată, o punte de legătură culturală între Israel şi România. Căci scriitorii de la „Punct" vorbesc şi scriu româneşte într-o limbă frumoasă pe care o „locuiesc" la fel de bine. Oricum, poezia scriitorilor de limbă română din Israel este un capitol aparte, pe care nu ne mai putem permite să îl ignorăm... (Paul Cernat)

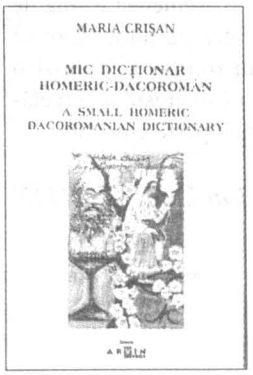

Maria CRIŞAN, *Mic dicţionar homeric dacoromân*
Ediţie bilingvă română-engleză, traducere în limba engleză de Honorius Crişan, Editura Arvin Press, Bucureşti, 2007, 270 p.

„... Geţii, cu multă vreme înainte de întemeierea Romei, aveau o scriere, căci ei cântau faptele de vitejie ale eroilor lor în ode scrise *şi acompaniaţi la fluier; aşa ceva a fost înfăptuit de către romani, la multă vreme după ei".* (Cato Major)... *Desigur că există scrieri fără alfabete, după cum există alfabete fără scriere, dar, în ce priveşte limba getă, avem* dovezi scrise *că ei au avut şi un* alfabet *dar şi o scriere. Este vorba de o stâncă uriaşă pe care fusese încrustat, cu toată acurateţea unei serioase întreprinderi spre a rezista tuturor intemperiilor, alfabetul getic primitiv... În ce mă priveşte, am considerat că acea rocă uriaşă trebuie să fi pornit – plutind pe un gheţar – din insula ISLANDA, pe baza faptului că avem documente care certifică prezenţa acolo a celor dintâi, cei mai vechi geţi...*
(Maria Crişan)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

William FAULKNER, *Steaguri în țărînă*
Traducere din limba engleză de Mircea Ivănescu, prefață de Anca Peiu, Editura RAO, București, 2006, 480 p.

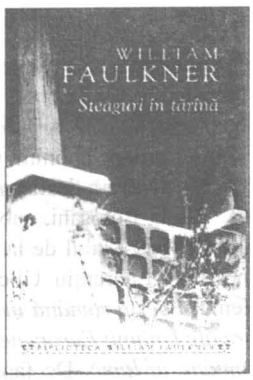

În oricare din versiuni, Sartoris *sau* Steaguri în țărînă *este o operă remarcabilă... De fapt, varianta prescurtată „curățată" proza excentrică a lui Faulkner. Însă Faulkner era practic la fel de dificil de „curățat", de civilizat, ca și Huck Finn – și, prin urmare,* Steaguri în țărînă *este o carte mai bună decît* Sartoris. („National Observer")

O carte a unui autor tînăr, de o superbă intensitate, abundență verbală și profundă emoție, care explorează teme majore precum cavalerismul, diferențele rasiale, moartea și supraviețuirea.
(„Business Week")

Irina MAVRODIN, *Despre traducere – literal și în toate sensurile*
Fundația – Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2006, 180 p.

Este traducătorul un creator, sau este el un simplu artizan, sau, și mai rău încă, un executor mecanic al unui act de transcriere (mulți dintre cei care nu au tradus niciodată nici un singur rând îl văd nu departe de această postură). Este traducerea o „operă", și dacă da, prin ce se deosebește statutul său de cel al operei traduse? Care sunt criteriile care ne permit să stabilim toate aceste diferențe? Până la ce punct, și în ce fel (întrebare care se poate pune și în legătură cu literatura, cu arta în general) este traducerea literară un act care ține numai de spontaneitate, de „inspirație", de „talent"? Sau este ea și un act controlabil, perfectibil pe măsură ce, pe baza unei practico-teorii (concept luat din teoria literară, de la Jean Ricardou) elaborate și/sau asumate de către cel care traduce, practica își creează teoria, iar teoria călăuzește și induce o practică, mișcare biunivocă la nesfârșit alternată? (Irina Mavrodin)

George CANACHE, *Înalt tărâm*
Cuvînt(e) înainte: Constanța Buzea, Nichita Stănescu, Ovid. S. Crohmălniceanu, Editura Vinea, București, 2007, 86 p.

... Universul lui George Canache are ceva diamantin în el. Nici nu știi că există între tine o sticlă, un geam, o fereastră spre COSMOS decât în clipa în care diamantul ți-o zgârie și ți-o sparge. Printr-un geam spart nu se vede nimic. Printr-un diamant se vede lumina. Dar prin lumină nu se mai vede absolut nimic.

Prin George Canache se vede ceva din spiritul haiku-ului. Prin spiritul haiku-ului se vede ceva din taina luminii. Prin lumină nu se mai vede absolut nimic... (Nichita Stănescu)

Deborah G. FELDER, Diana ROSEN, *Cincizeci de evreice care uimesc lumea*
Traducere de Irina Horea, Editura Hasefer, București, 2007, 316 p.

Această carte reprezintă confluența a două domenii de studiu majore, istoria femeilor și istoria evreilor. Multe din femeile prezente în paginile de față sunt atât de vestite încât se recomandă de la sine pentru a fi fost incluse; s-ar putea, însă, ca altele, deși au avut un rol egal ca însemnătate, să fie abia acum descoperite de către cititori... La baza selecției au stat impactul istoric și cultural pe care l-au avut aceste femei și diversitatea împlinirilor și experiențelor oglindite de viețile și activitățile lor. Ele provin din varii epoci istorice – de la femeile vremurilor biblice, ale căror povești au reprezentat dintotdeauna importante surse de inspirație, credință și memorie culturală, până la personalități ale secolelor XX și XXI... (Hasefer)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

Un Congres pentru poezia actuală

Nina VASILE

Aproape anonim, **Congresul Național de Poezie** (ediția a II-a) s-a desfășurat anul acesta în zilele de 14 și 15 iunie, la Botoșani, sub emblema spirituală eminesciană. Cum altfel? Memorialul de la Ipotești, lângă casa poetului, a găzduit, în Aula „Laurențiu Ulici", deschiderea lucrărilor Congresului. Tema: *Poezia română în contextul poeziei celor 27 de țări membre ale Uniunii Europene*. La prima ediție suna așa: *Locul poeziei române în lume*. De fapt, discuțiile reale, problemele reale, de fiecare dată, sunt mult mai puțin abstracte, pentru că, ascultând și recitind – pentru prima ediție din 2004 – cele spuse pe temele date, n-am putut să nu observ că se ajungea la condiția actuală a statutului social, atât al poeziei cât și al artistului în România, și, prin extensie, a *poetului/poeziei român/e* în străinătate. Cu diferențele specifice. Desigur, în termeni mult mai practici, ar fi vorba de promovarea lor (a poeziei și poetului) cu instrumentele actuale din marketing, publicitate; ar fi vorba de adaptarea artei poetice, vrând-nevrând, la contextul unei economii în termenii nu atât ai profitului cât ai supraviețuirii, și totuși, ai demnității unei meserii de care omenirea are întotdeauna nevoie.

Între cei, cred că vreo 80 de scriitori, invitați la Congres, reprezentând cam toate generațiile posibile, dincolo de înțelesul personal pe care l-a dat fiecare noțiunii, ideii de congres, am putut vedea simptomatic preocuparea pentru direcționarea practică a problematicii, pentru identificarea concretă a unor soluții și punerea lor în aplicare. Există încă, desigur, o doză mare din acea imagine clasică a poetului aerian incapabil să se adune pentru a se organiza în conturarea unei direcții unitare în dezbaterile specifice unui congres, dar e un semn clar că unii dintre cei prezenți, și aceștia nu neapărat foarte tineri, fac ceea ce pot pentru ca situația lor să se schimbe. Zis bine așa, pentru că, în ce privește intervenția statului cu o strategie adecvată noii poziții sociale posibile pentru scriitori, ea e una absentă, nu doar prin finanțarea la nivelul necesar, ci și prin modificări în infrastructura specifică în stare să pună în mișcare chiar și fondurile existente. Nici un reprezentant al Ministerului Culturii n-a fost prezent în sală, și fără el aproape o probă de congres a fost posibilă, după cum nici Președintele Uniunii Scriitorilor nu a fost cu scriitorii care încercau singuri să se dumirească ce pot face ei înșiși pentru ei, dacă alții nu. Atât timp cât discuțiile se poartă doar între poeți, mare lucru nu se face. Se poate, cel mult, conștientiza starea precară ce a dus, la limită, la înființarea Congresului. Și rămân, cum spuneau în moduri diferite cei câțiva vorbitori, inițiativele personale (așa cum precis remarca criticul Marin Mincu): scriere direct în limbile străine, publicare a unor Antologii bilingve (tot ca demers individual dinspre un scriitor), și tot felul de mici strategii care țin de inventivitatea fiecăruia de a se promova pe sine, de a se descurca de vreun job, în speță ca jurnalist (și Eminescu a fost, nu-i așa?). Ori, cum spuneau cei din grupul rebel al tinerilor Dan Sociu, Mugur Grosu, Răzvan Țupa, extinderea pe Internet e o imensă șansă de a se face nu atât cunoscuți cât citiți. De fapt, ei le propuneau mai vârstnicilor implicarea în spațiul virtual, căci legitimarea, oficializarea valorilor dinspre ei vine, dar, deși mânuitori și ei ai calculatoarelor, totuși, cei din urmă nu au dexteritatea construirii unor edituri virtuale, sau a unor site-uri în care criticii să facă ordine; în acest moment marea problemă a tinerilor este că ei sunt singuri pe domeniul lor de manifestare, unul ieftin, cu avantaje posibile pentru toți, dar încă ne-conectat la reperele din generațiile anterioare. Tinerii au nevoie încă de aprobarea criticilor cu greutate iar aceștia au nevoie de suflul proaspăt al noilor generații care sunt mult mai rapide în accesarea unor posibilități practice de vitalizare a imaginii, a poziției scriitorului în societate. E necesară colaborarea.

O mănușă aruncată de tânărul poet Dan Sociu – unul dintre cei mai vizibili în generația lui – a fost instituirea *agentului literar* ca personaj absolut necesar în intermedierea cel puțin între public și poet, dacă nu și între scriitor și clasa politică, ce trasează până la urmă expresia socială a artei în România și aiurea. Din păcate, această mănușă încă nu a fost preluată. N-a spus nimeni că ar fi necesară înființarea unor cursuri de agenți literari care să cunoască și experiențele din alte țări, europene măcar, pentru a putea prelua și adapta aici acest rol fără de care, în acest moment, scriitorul este extrem de chinuit în afirmarea lui ca profesionist ce poate trăi și din scris, sau măcar se poate face mult mai ușor cunoscut pentru publicul lui, din țară și din străinătate.

Pentru că problema statutului socio-profesional al scriitorului este una vitală pentru literatura actuală, n-am intrat în anecdotica Congresului. Personal, am fost doar privitoare, împreună cu fetița mea de 4 ani, obișnuită cu breasla scriitorilor de prin cenacluri, a lucrărilor și discuțiilor de la Botoșani. Am văzut și auzit și pe adolescenții premiați la Concursul „Porni Luceafărul..." (ediția a XXVI-a) din cadrul *Zilelor Eminescu* (ediția a XXXVIII-a) din acest an, am ascultat și poemele din Recitalul consacraților, iar *Premiul Congresului*, de data asta, a fost pentru Ion Mureșan. Cu o emoție specială am urmărit spectacolul *Singurătate* realizat de actorul Florin Aioanițoaie – în rolul Eminescu – împreună cu Petronela Criribuță – în rolul Veronica.

În fine, în cadrul Congresului de poezie, s-au redactat un *Protest* către Președintele României și către Ministrul Culturii și Cultelor, dar și un *Apel*, în esență legate de nealocarea bugetului pentru *promovarea* culturii scrise românești, atât în țară cât și în străinătate. Interesul pentru cultură al demnitarilor se pare că va exista atunci când președintele va fi fost poet! Altminteri, poezia n-o duce mai bine nici în lumea largă, cumva, totuși, scriitorii ei se descurcă mai bine oriunde, mai puțin în România.

Sursele ilustrațiilor: pp. 11 – 12: Arhiva Filitti; p. 34: Omar Khayyam, *Robaiyat*, L'Édition D'Art H. Piazza, Paris, 1931; coperta II: Pavel Dan, *Scrieri*, Editura pentru Literatură, 1965; coperta III: Wikipedia; coperta IV: www.patriarh.ro.

Sursele citatelor: coperta II: Pavel Dan, *Scrieri*, 1965; coperta III: John Galsworthy, *Forsyte Saga*, vol. I *Bogătașul*, Editura pentru Literatură, 1961; coperta IV: Ioachim Mareș, Episcop al Hușilor, *Conștiință și slujire preoțească*, vol. I, Editura Episcopiei Hușilor, 2002.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

august 2007

♦ 3 august 1857. 150 de ani de la moartea romancierului francez **Eugène Sue** (10 dec. 1804 – 3 aug. 1857)

♦ 3 august 1932. 75 de ani de la naşterea lui **Ion Pascadi**, estetician (3 aug. 1932 – 21 iul. 1979)

♦ 3 august 1937. 70 de ani de la naşterea lui **Grigore Patrichi**, sculptor

♦ 4 august 1807. 200 de ani de la naşterea pictorului **Constantin Lecca** (4 aug. 1807 – 14 oct. 1887)

♦ 4 august 1857. 150 de ani de la naşterea preotului **Augustin Bunea**, istoric, publicist (4 aug. 1857 – 16 nov. 1909)

♦ 5 august 1937. 70 de ani de la naşterea scriitorului **Viorel Cacoveanu**

♦ 6 august 1867. 140 de ani de la înfiinţarea **Bibliotecii Academiei Române**

♦ 6 august 1887. 120 de ani de la moartea lui **George Creţeanu**, poet şi publicist (29 sept. 1829 – 6 aug. 1887)

♦ 7 august 1907. 100 de ani de la naşterea eseistului şi istoricului literar **Ion Zamfirescu**, exeget al teatrului românesc şi universal (7 aug. 1907 – 31 dec. 2001)

♦ 8 august 1982. 25 de ani de la moartea sculptorului **Boris Caragea** (11 ian. 1906 – 8 aug. 1982)

♦ 9 august 1857. 150 de ani de la apariţia ziarului **„Românul"**, sub direcţia lui C. A. Rosetti

♦ 9 august 1977. 30 de ani de la moartea lui **Ion Marin Iovescu**, scriitor, bibliotecar (6 aug. 1912 – 9 aug. 1977)

♦ 9 august 1997. 10 ani de la moartea istoricului literar **Eugen Todoran** (21 nov. 1918 – 9 aug. 1997)

♦ 10 august 1927. 80 de ani de la naşterea scriitorului **Barbu Cioculescu**

♦ 10 august 1937. 70 de ani de la naşterea poetului **Dan Laurenţiu** (10 aug. 1937 – 21 dec. 1998)

♦ 11 august 1932. 75 de ani de la naşterea scriitorului spaniol **Fernando Arrabal**

♦ 12 august 1887. 120 de ani de la naşterea lui **Erwin Schrödinger**, fizician austriac, laureat al Premiului Nobel, 1933 (12 aug. 1887 – 4 ian. 1961)

♦ 12 august 1937. 70 de ani de la moartea scriitorului şi publicistului **Alexandru Sahia** (9 oct. 1906 – 12 aug. 1937)

♦ 13 august 1917. 90 de ani de la moartea lui **Alexie Mateevici**, poet şi preot militar (16 mart. 1888 – 13 aug. 1917)

♦ 13 august 1917. 90 de ani de la moartea lui **Eduard Buchner**, chimist german, laureat al Premiului Nobel, 1907 (20 mai 1860 – 13 aug. 1917)

♦ 14 august 1867. 140 de ani de la naşterea scriitorului englez **John Galsworthy**, laureat al Premiului Nobel, 1932 (14 aug. 1867 – 31 ian. 1933)

♦ 15 august 1937. 70 de ani de la naşterea lui **Constantin Novac**, prozator şi publicist

♦ 16 august 1557. 450 de ani de la naşterea lui **Agostino Carracci**, pictor italian (16 aug. 1557 – 23 feb. 1602)

♦ 16 august 1832. 175 de ani de la naşterea lui **Wilhelm Wundt**, psiholog şi filosof german (16 aug. 1832 – 31 aug. 1920)

♦ 16 august 1987. 20 de ani de la moartea istoricului şi arheologului **Emil Condurachi** (3 ian. 1912 – 16 aug. 1987)

♦ 17 august 1932. 75 de ani de la naşterea lui **Sir Vidiahur Surajprasad Naipaul**, scriitor britanic, laureat al Premiului Nobel, 2001

♦ 17 august 1987. 20 de ani de la moartea dramaturgului **Mihail Davidoglu** (11 nov. 1910 – 17 aug. 1987)

♦ 18 august 1932. 75 de ani de la naşterea regizorului **Gheorghe Naghi**

♦ 19 august 1657. 350 de ani de la moartea lui **Frans Snyders**, pictor flamand (11 nov. 1579 – 19 aug. 1657)

♦ 19 august 1977. 30 de ani de la moartea lui **Aurel Moga**, medic cardiolog (1 nov. 1903 – 19 aug. 1977)

♦ 20 august 1847. 160 de ani de la naşterea lui **Boleslaw Prus**, scriitor şi jurnalist polonez (20 aug. 1847 – 19 mai 1912)

♦ 21 august 1907. 100 de ani de la naşterea scriitorului **Pavel Dan** (21 aug. 1907 – 2 aug. 1937)

♦ 21 august 1917. 90 de ani de la naşterea lui **Eugen Frunză**, poet şi ziarist (21 aug. 1917 – 31 mai 2002)

♦ 21 august 1972. 35 de ani de la moartea lui **Nichifor Crainic**, poet, eseist şi publicist (24 dec. 1889 – 21 aug. 1972)

♦ 22 august 1917. 90 de ani de la naşterea istoricului literar **Alexandru Piru** (22 aug. 1917 – 10 nov. 1993)

♦ 23 august 1907. 100 de ani de la naşterea istoricului **Mihai Berza** (23 aug. 1907 – 5 oct. 1978)

♦ 24 august 1832. 175 de ani de la moartea lui **Sadi Carnot**, fizician şi inginer francez (1 iun. 1796 – 24 aug. 1832)

♦ 24 august 1932. 75 de ani de la moartea compozitorului **Gheorghe Cucu** (11 feb. 1882 – 24 aug. 1932)

♦ 24 august 1937. 70 de ani de la naşterea pictorului şi graficianului **Eugen Mihăescu**

♦ 24 august 1987. 20 de ani de la moartea lingvistului şi filologului **Boris Cazacu** (15 ian. 1919 – 24 aug. 1987)

♦ 25 august 1907. 100 de ani de la moartea lui **Bogdan Petriceicu Hasdeu** (26 feb. 1838 – 25 aug. 1907)

♦ 26 august 1907. 100 de ani de la moartea lui **Iosif Vulcan**, scriitor şi ziarist, fondatorul revistei „Familia" (19 mart. 1841 – 26 aug. 1907)

♦ 27 august 1917. 90 de ani de la moartea lui **Ion Grămadă**, scriitor (3 ian. 1886 – 27 aug. 1917)

♦ 28 august 1757. 250 de ani de la moartea lui **David Hartley**, filosof, medic şi psiholog englez (8 aug. 1705 – 28 aug. 1757)

♦ 28 august 1917. 90 de ani de la moartea lui **Anton Naum**, poet şi profesor, membru al „Junimii" (17 ian. 1829 – 28 aug. 1917)

♦ 28 august 1917. 90 de ani de la moartea scriitorului **Calistrat Hogaş** (19 apr. 1848 – 28 aug. 1917)

♦ 28 august 1917. 90 de ani de la naşterea dramaturgului **Horia Lovinescu** (28 aug. 1917 – 17 sept. 1983)

♦ 28 august 1927. 80 de ani de la naşterea artistului liric **Nicolae Herlea**

♦ 28 august 1987. 20 de ani de la moartea cineastului american **John Huston** (5 aug. 1906 – 28 aug. 1987)

♦ 29 august 1632. 375 de ani de la naşterea lui **John Locke**, filosof şi om politic englez (29 aug. 1632 – 28 oct. 1704)

♦ 29 august 1887. 120 de ani de la naşterea sopranei **Alexandra Feraru** (29 aug. 1887 – 26 iul. 1968)

♦ 31 august 1927. 80 de ani de la naşterea poetului **Dan Deşliu** (31 aug. 1927 – 4 sept. 1992)

♦ 31 august 1927. 80 de ani de la naşterea prozatorului **Radu Petrescu** (31 aug. 1927 – 1 feb. 1982)

♦ 31 august 1967. 40 de ani de la moartea lui **Ilia Grigorievici Ehrenburg**, scriitor şi jurnalist sovietic (27 ian. 1891 – 31 aug. 1967)

♦ 31 august 1867. 140 de ani de la moartea lui **Charles Baudelaire** (9 apr. 1821 – 31 aug. 1867)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Centenary – MIRCEA ELIADE ..... 2 – 9

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – The Royal House 10

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 13

History of the Book – PAVEL DAN 14

Contemporary Autographs – *Dinu C. GIURESCU* 16

Irina STOLTZ – Denmark More Closer 26

EBLIDA – Library Regulations and Realities 27

Maija BERNDTSON – Libraries and Users 29

Nordic Public Libraries in the Knowledge Society 30

Nelu DUMITRESCU – Bucharestus Bibliotheca Orientalis 34

Ion CONSTANTIN – The First Congress for Foreign Researchers on Poland's History 35

Catalogue 36

Nina VASILE – A Congress for the Present Poetry 38

Calendar – August 2007 39

REDACȚIA ŞI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 316.36.25
Redacția: Tel./Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor şef), Georgeta FILITTI
Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

JOHN GALSWORTHY

1867 – 1933

140 de ani de la naştere

„… Plecă trist de la spital, şi în timp ce mergea spre casa tatălui său, se gîndea că moartea aceasta va dezbina familia Forsyte. În ciuda apărării lor, această lovitură izbise drept în miezul arborelui lor. Poate că, aparent, va înflori ca şi pînă acum, păstrîndu-şi chipul îndrăzneț în ochii Londrei, dar trunchiul era mort, uscat de acelaşi trăsnet care l-a doborît pe Bosinney. Iar acum îi vor lua locul vlăstare tinere care fiecare va fi, la rîndul lui, un paznic al simțului de proprietate…“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

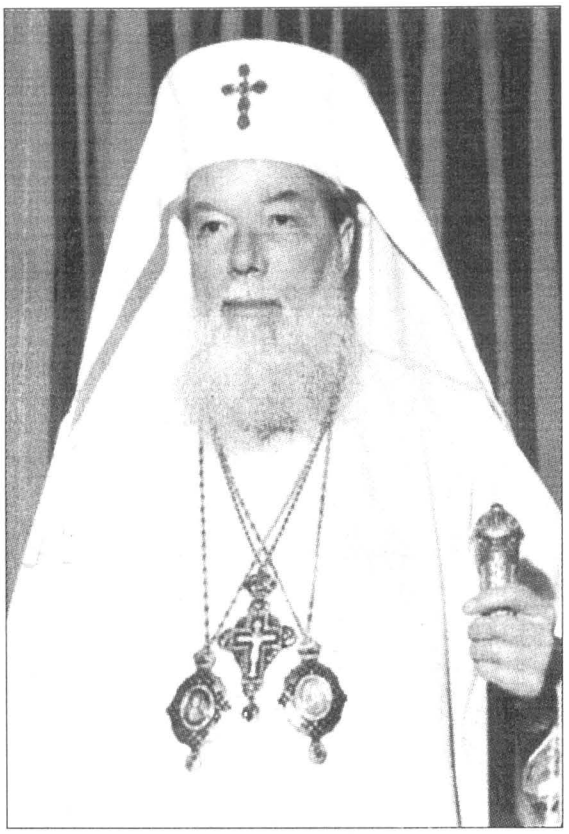

PREA FERICITUL PĂRINTE TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
1915 – 2007

„Pentru a păstori pe alții, este neapărată trebuință să te înțelepțești dintâi tu
şi pe urmă să înțelepțești pe alții; să devii dintâi tu o lumină
şi pe urmă să luminezi pe alții; dintâi să te apropii tu de Dumnezeu
şi apoi să apropii de El pe alții…“

ISSN 1454-0487
9 771454 048009

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro